

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ 2009/III

Περιεχόμενα

- ΣτΕ 2467/2009 [Παράνομη απόρριψη αιτήματος έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για εγκατάσταση σταθμού βάσης κινητής τηλεφωνίας].
- ΣτΕ 2426/2009 [Αποκατάσταση και ένταξη νέων χρήσεων σε διατηρητέο κτίριο («Μέγαρο Πάλλη»)].
- ΣτΕ 2346/2009 [Νόμιμη απόρριψη αιτημάτων για αναγκαστική απαλλοτρίωση αναδασωτέων εκτάσεων και για άρση της αναδάσωσής τους].
- ΣτΕ 2343/2009 [Άρση μη συντελεσμένης ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης ακινήτου, περιληφθέντος και σε ζώνη προστασίας].
- ΣτΕ 2333/2009 [Υπόγειος χώρος στάθμευσης και υπέργειες εγκαταστάσεις εξυπηρέτησής του σε πλατεία των Ιωαννίνων].
- ΣτΕ 2331/2009 [Νόμιμη η επιβολή όρων και περιορισμών δόμησης για την ανέγερση επτάωροφης οικοδομής στην περιοχή Μακρυγιάννη].
- ΣτΕ 2330/2009 [Νόμιμες οικοδομικές άδειες εκδοθείσες κατόπιν απλής συμβολαιογραφικής πράξης για καθορισμό χώρων στάθμευσης].
- ΣτΕ 2339/2009 [Μη χαρακτηρισμός ως μνημείων κτιρίου και κτιριακού συνόλου στην περιοχή Μακρυγιάννη].
- ΣτΕ 2338/2009 [Παράνομη η άρση προστασίας του ακινήτου μνημείου στην οδό Δ.

Αρεοπαγίτου 17].

- ΣτΕ 2073/2009 [Δικαίωμα ακρόασης ενώπιον Δ.Ε.Ε.Δ.Α.].
- ΣτΕ 1893/2009 [Πρωτόκολλο κατεδάφισης αυθαίρετων κατασκευών στον αιγιαλό ή την παραλία].
- ΣτΕ 1795/2009 [Νόμιμη υπαγωγή ΒΙΠΕ στις διατάξεις περί ΒΕΠΕ].
- ΣτΕ 1798/2009 [Παράνομη άρνηση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για εγκατάσταση κεραιάς κινητής τηλεφωνίας κατ' επίκληση λόγων που αφορούν το ιδιοκτησιακό καθεστώς της θέσης του έργου].

ΣτΕ 2467/2009

**[Παράνομη απόρριψη αιτήματος έγκρισης περιβαλλοντικών όρων
για εγκατάσταση σταθμού βάσης κινητής τηλεφωνίας]**

Πρόεδρος: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Εισηγητής: *Αθ. Ράντος*

Δικηγόροι: *Ν. Φορτσάκης, Π. Κουταλίδης*

Είναι παράνομη ως αναιτιολόγητη η νομαρχιακή απόφαση για τη μη έγκριση περιβαλλοντικών όρων έργου εγκατάστασης σταθμού βάσης κινητής τηλεφωνίας.

Οι λόγοι της άρνησης του Νομάρχη, όπως περιλαμβάνονται σε αρνητική γνωμοδότηση του οικείου ο.τ.α. (δήμου), δεν τεκμηριώνονται ενόψει των στοιχείων του σχετικού φακέλλου αδειοδότησης. Ειδικότερα, αφενός δεν αποδεικνύεται κορεσμός της περιοχής από κεραίες κινητής τηλεφωνίας. Αφετέρου, τα επικαλούμενα στοιχεία για την αμφισβήτηση της κυριότητας του δήμου δεν είναι πρόσφορα ούτε δικαιολογούν την απόρριψη του αιτήματος για έκδοση της Ε.Π.Ο.

Βασικές σκέψεις

4. Επειδή, η εγκατάσταση σταθμών βάσεως κινητής τηλεφωνίας, τηλεοράσεως και ραδιοφώνου εντάσσεται στην 4η υποκατηγορία της δεύτερης κατηγορίας της 10ης ομάδος, με τον τίτλο «Ειδικά έργα», του πίνακα έργων και δραστηριοτήτων του Παραρτήματος Ι του άρθρου 5 της κοινής υπουργικής αποφάσεως (κυα) Η.Π. 15393/2332/5-8-2002 «Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 1650/1986 ...» (Β' 1022). Για το έργο αυτό απαιτείται, κατ' αρχήν, η τήρηση της κατά το άρθρο 4 παράγραφοι 1 περ. α και 3 του ν. 1650/1986 (Α' 160), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002 (Α' 91), διαδικασίας εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων, κατά δε το άρθρο 11 παρ. 4 της κυα Η.Π. 11014/703/Φ104/14-3-2003 «Διαδικασία ... Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ) σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 1650/1986 ...» (Β' 332), η απόφαση εγκρίσεως ή μη των εν λόγω όρων εκδίδεται, προκειμένου για έργα της συγκεκριμένης υποκατηγορίας, από τον οικείο Νομάρχη, κατόπιν εισηγήσεως της αρμόδιας υπηρεσίας περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοικήσεως. 5. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, με την προσβαλλομένη πράξη, ο Νομάρχης Λασιθίου δεν ενέκρινε υποβληθείσα από την αιτούσα Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) για την εγκατάσταση σταθμού βάσεως κινητής τηλεφωνίας στο ύψωμα «Σεληνάρι» Δ.Δ. Βραχασίου Δήμου Νεαπόλεως Λασιθίου, «δεχόμενος», κατά τα αναγραφόμενα στην πράξη, «τους λόγους που προβάλλονται

από το Δημοτικό Συμβούλιο Νεάπολης». Στην μνημονευόμενη στο προοίμιο της προσβαλλομένης πράξεως και αποτελούσα την αιτιολογία της υπ' αριθ. 71/2004 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου (ΔΣ) Νεαπόλεως αναφέρεται ότι το ΔΣ γνωμοδοτεί αρνητικά «επειδή κρίνει ότι στην περιοχή του Δήμου υπάρχει κορεσμός γενικά από κεραιές κινητής τηλεφωνίας και λοιπών κεραιών αλλά και για τον λόγο ότι με τα αναφερόμενα του μελετητή τίθεται σε αμφισβήτηση η κυριότητα του Δήμου στην περιοχή». Η αιτιολογία, όμως, αυτή είναι μη νόμιμη κατ' αμφοτέρα τα σκέλη της. Κατά το μεν πρώτο, διότι η Διοίκηση αορίστως αναφέρεται σε κεραιές κινητής τηλεφωνίας και άλλες κεραιές, χωρίς να εξειδικεύει τον αριθμό και τα στοιχεία τυχόν οχλήσεων ή επικινδυνότητας τους, εν όψει, μάλιστα, του γεγονότος ότι, κατά τα εκτιθέμενα στην μη εγκριθείσα ΜΠΕ, στην αυτή περιοχή υφίσταται μόνον η κεραία του σταθμού βάσεως της εταιρείας ΚΟΣΜΟΤΕ, το δε ζήτημα της παρουσίας των δύο κεραιών έχει ειδικώς εξετασθεί με την υπ: αριθ. Μ.1/411/855/2-7-2003 γνωμάτευση της Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενεργείας και την εγκριθείσα με αυτήν ειδική μελέτη ραδιοεκπομπών κεραιάς, οι οποίες αντιμετωπίζουν το ζήτημα της σωρευτικής ακτινοβολίας από τις δύο κεραιές και καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η συνολική ακτινοβολία και από τους δύο σταθμούς, σε όλα τα σημεία όπου υπάρχει πρόσβαση, είναι εξαιρετικά χαμηλότερη από την, κατά νόμο (κυα 5357/3839/1-9-2000 «Μέτρα προφύλαξης του κοινού από τη λειτουργία κεραιών εγκατεστημένων στην ξηρά», Β' 1105), τιμή ασφαλείας. Κατά το δε δεύτερο, διότι ουδόλως εξειδικεύεται ούτε προκύπτει το σημείο της μελέτης, με το οποίο, κατά τον Δήμο, τίθεται σε αμφισβήτηση η κυριότητα του, που, άλλωστε, δεν αποτελεί, κατ' αρχήν, στοιχείο εξεταζόμενο κατά την έγκριση περιβαλλοντικών όρων έργου ή δραστηριότητας. Εάν, εν πάση περιπτώσει, νοείται εν προκειμένω το σημείο της μελέτης, όπου αναφέρεται ότι «ο σταθμός βάσης κινητής τηλεφωνίας θα εγκατασταθεί εντός ιδιωτικού χώρου μισθωμένου για τον σκοπό αυτό από την «.....» και ότι «το Δ.Δ. Βραχασίου υπάγεται στο Δήμο Νεαπόλεως, παρόλα αυτά οι κάτοικοι του Βραχασίου... επιθυμούν να υφίστανται σαν ανεξάρτητος Δήμος», τα στοιχεία αυτά δεν συνιστούν αμφισβήτηση της κυριότητας του Δήμου και, πάντως, δεν δικαιολογούν την απόρριψη του αιτήματος εκδόσεως πράξεως εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων. Για τον λόγο, συνεπώς, αυτόν, ο οποίος βασίμως προβάλλεται με την κρινομένη αίτηση, πρέπει αυτή να γίνει δεκτή και να ακυρωθεί η προσβαλλομένη πράξη, κατά παραδοχή της αιτήσεως.

ΣΤΕ 2426/2009

[Αποκατάσταση και ένταξη νέων χρήσεων σε διατηρητέο κτίριο

(«Μέγαρο Πάλλη»)]

Πρόεδρος: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Εισηγητής: *Χρ. Ντουχάνης*

Δικηγόροι: *Στ. Μουντάνου, Β. Παπαδημητρίου, Χ. Διβάνη, Στ. Τζαβάρας, Κ.Μ. Ιεροδιακόνου*

Απορρίπτεται ως εκπρόθεσμη η αίτηση ακυρώσεως τόσο κατά το μέρος που προσβάλλει την κανονιστική απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ για τον καθορισμό ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης στο διατηρητέο κτίριο της πλατείας Συντάγματος όσο και κατά το μέρος που προσβάλλει τη σχετική οικοδομική άδεια ενόψει των δεδομένων της υπόθεσης και του εύλογου ενδιαφέροντος του αιτούντος για την κατάσταση του διατηρητέου κτιρίου απέναντι από την ιδιοκτησία του, τεκμαίρεται γνώση της έκδοσης της οικοδομικής άδειας σε χρόνο που απέχει περισσότερο από εξήντα ημέρες από την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως.

Βασικές σκέψεις

3. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο ι παρ. 1 περ. θ' του ν. 702/1977 (ΦΕΚ 268 Α'), όπως τελικώς αντικαταστάθηκε με το άρθρο ι του ν. 2944/2001 (ΦΕΚ 222 Α'), η αίτηση ακυρώσεως, κατά το μέρος που στρέφεται κατά της προαναφερόμενης (υπό στοιχ. ε') προσβαλλόμενης 509/3.4.2006 οικοδομικής άδειας της Διεύθυνσης Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων, υπάγεται στην ακυρωτική αρμοδιότητα του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Επειδή, όμως η προσβαλλόμενη οικοδομική άδεια συνδέεται στενώς με τις λοιπές προσβαλλόμενες πράξεις, οι οποίες αποτελούν και έρεισμά της κατά νόμο, και οι οποίες, εκδοθείσες κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας περί προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος, υπάγονται στην ακυρωτική αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας και, μάλιστα, του Ε' Τμήματος (άρθρο 5 παρ. 1 β' του π.δ. 361/2001, ΦΕΚ 244 Α'), η υπό κρίση αίτηση ακυρώσεως πρέπει, ενόψει του άρθρου 34 του ν. 1968/1991 (ΦΕΚ 150 Α'), να εκδικασθεί καθ' ολοκληρίαν από τον παρόντα σχηματισμό του Συμβουλίου της Επικρατείας (πρβλ. ΣτΕ 2128/2006 επταμ., 4588/2005, 977/2005, 4007/2004, 3487/2003, 3251/2003, 2676/2003, 3447/2002, 842/2002 επταμ. κ.ά.).

4. Επειδή, ο αιτών, φερόμενος ως κύριος του τελευταίου ορόφου κτιρίου που ευρίσκεται στη συμβολή των οδών Νίκης και Καραγεώργη της Σερβίας των Αθηνών, επί της οποίας προβάλλει το κτίριο, στο οποίο αφορούν οι προσβαλλόμενες πράξεις, με προφανές έννομο συμφέρον ασκεί την υπό κρίση αίτηση. Περαιτέρω, η εταιρεία «REGATTA Α.Ε.», φερόμενη ως ιδιοκτήτρια του ως άνω διατηρητέου κτιρίου, δικαιούχος της ως άνω προσβαλλομένης οικοδομικής άδειας, με προφανές έννομο συμφέρον παρεμβαίνει υπέρ του κύρους των προσβαλλόμενων πράξεων.

5. Επειδή, η προσβαλλόμενη 5537/7.2.2006 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ 132 Δ'), με την οποία καθορίσθηκαν ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης διατηρητέου κτιρίου, έχει κανονιστικό χαρακτήρα (πρβλ. ΣτΕ 2128/2006 επταμ., 2175/2004 Ολομ., 1157/2002 κ.ά.). Συνεπώς, η εξηκονθήμερη προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως κατ' αυτής είχε ως αφετηρία τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η οποία έλαβε χώρα στις 13.2.2006 και, επομένως, η εν λόγω προθεσμία είχε προ

πολλού εκπνεύσει στις 12.2.2007, οπότε κατατέθηκε η υπό κρίση αίτηση ακυρώσεως. Κατόπιν τούτου, η αίτηση, κατά το μέρος που στρέφεται κατά της ως άνω αποφάσεως, είναι απορριπτέα ως εκπρόθεσμη.

6. Επειδή, περαιτέρω, η παρεμβαίνουσα εταιρεία προβάλλει ότι η αίτηση ακυρώσεως είναι εκπρόθεσμη και κατά το μέρος που στρέφεται κατά της 509/3.4.2006 οικοδομικής άδειας. Ισχυρίζεται, ειδικότερα, η παρεμβαίνουσα ότι οι οικοδομικές εργασίες κατεδάφισης των προσθέτων κατασκευών που υπήρχαν στο δώμα του ως άνω κτιρίου προκειμένου ο χώρος να ανακατασκευασθεί σε δύο επίπεδα, είχαν ήδη ξεκινήσει από τις αρχές Μαρτίου του έτους 2006, ενώ από το μήνα Απρίλιο του 2006, δηλαδή αμέσως μετά την έκδοση της οικοδομικής άδειας, αναρτήθηκε στο εργοτάξιο ειδική μακέτα, η οποία απεικόνιζε τη μορφή που θα προσελάμβανε το κτίριο μετά την υλοποίηση των εγκριθέντων όρων δόμησης. Ισχυρίζεται ακόμη ότι μετά την έκδοση της οικοδομικής άδειας συνεχίσθηκαν εντατικά οι εργασίες, που είχαν ήδη κατά τα ανωτέρω, ξεκινήσει βάσει προηγούμενης οικοδομικής άδειας, και στις οποίες έπαιρναν μέρος καθημερινά τουλάχιστον εκατό εργάτες. Προς απόδειξη των ισχυρισμών της η παρεμβαίνουσα προσκομίζει σωρεία ταμειακών παραστατικών του ΙΚΑ, καθώς και πλήθος αναλυτικών περιοδικών δηλώσεων ασφάλισης των εργατών στο ΙΚΑ, που αφορούν τις περιόδους από το μήνα Απρίλιο και εφεξής, επικαλείται δε ότι, ενόψει όλων αυτών, καθώς και του ευλόγου ενδιαφέροντος του αιτούντος για το επίμαχο κτίριο, ευρισκόμενο ακριβώς έναντι της ιδιοκτησίας του, τεκμαίρεται πλήρης γνώση εκ μέρους του του περιεχομένου της οικοδομικής άδειας σε χρόνο πολύ προγενέστερο του εξηκονθημέρου προ της καταθέσεως της αιτήσεως ακυρώσεως, η οποία έλαβε χώρα δέκα μήνες και πλέον μετά την έναρξη των οικοδομικών εργασιών βάσει της προσβαλλόμενης οικοδομικής άδειας και την ανάρτηση της μακέτας. Ενόψει των ανωτέρω, σε συνδυασμό και με το εύλογο ενδιαφέρον του αιτούντος για την κατάσταση του ευρισκόμενου έναντι της δικής του ιδιοκτησίας κτιρίου, το οποίο, μάλιστα, έχει κηρυχθεί διατηρητέο, τεκμαίρεται, πράγματι, γνώση της εκδόσεως της προσβαλλόμενης οικοδομικής άδειας εκ μέρους του αιτούντος σε χρόνο που απέχει περισσότερο από εξήντα ημέρες από την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως. Και ναι, μεν, για την κίνηση της προθεσμίας ασκήσεως αιτήσεως ακυρώσεως κατά οικοδομικής αδείας δεν αρκεί η γνώση της διενέργειας οικοδομικών εργασιών βάσει οικοδομικής άδειας, αλλά απαιτείται και γνώση του περιεχομένου της αδείας ως προς τα βασικά δομικά στοιχεία και χαρακτηριστικά του κτιρίου, διότι μόνον τότε η γνώση της είναι πλήρης, κατά την έννοια του άρθρου 46

παρ. 1 του π.δ. 18/1989 (πρβλ. ΣτΕ 2065/2007 επταμ.), εν προκειμένω, όμως, οι ειδικοί όροι δόμησης του κτιρίου και, ιδιαίτερα, το επιτρεπτό της ανακατασκευής του δώματος σε δύο επίπεδα, ως προς το οποίο, άλλωστε, προβάλλει λόγους ακυρώσεως (προσθήκη νέου αρχιτεκτονικού στοιχείου, υπέρβαση νομίμου ύψους, αύξηση πραγματοποιούμενης, δόμησης κ.λπ.) ο αιτών, προέκυπταν από την προαναφερόμενη 5537/7.2.2006 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, η οποία είχε, κατά τα ανωτέρω, δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (πρβλ. ΣτΕ 1623/1997) από κοινού με τα συνοδευτικά της διαγράμματα, που απεικόνιζαν και τις επιτρεπτές κατασκευές στο δώμα του κτιρίου από όλες τις όψεις του (οδός Νίκης, οδός Καραγιώργη Σερβίας και πλατεία Συντάγματος) και μέσω των οποίων γινόταν πλήρως κατανοητό το περιεχόμενό της, ήδη από τις 13.2.2006 (ΦΕΚ 132 Δ'), δηλαδή ένα έτος πριν την κατάθεση της αιτήσεως ακυρώσεως (12.2.2007). Υπό τα δεδομένα αυτά, και παρά τα προβαλλόμενα από τον αιτούντα, σύμφωνα με τα οποία ο ίδιος, ο οποίος απομακρύνεται συχνά από την ως άνω ιδιοκτησία του, δεν είχε πληροφορηθεί τα ειδικά χαρακτηριστικά του κτιρίου που επέτρεπε η προσβαλλόμενη οικοδομική άδεια, τεκμαίρεται, εν προκειμένω, πλήρης γνώση εκ μέρους του του περιεχομένου της οικοδομικής άδειας αυτής και, επομένως, η υπό κρίση αίτηση πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. 1 του π.δ. 18/1989 (ΦΕΚ 8 Α'), να απορριφθεί ως εκπροθέσμως ασκηθείσα και κατά το μέρος που αφορά την προσβαλλόμενη οικοδομική άδεια.

7. Επειδή, εξάλλου, η υπό κρίση αίτηση είναι απορριπτέα και κατά το μέρος που αφορά τις τρεις πρώτες προσβαλλόμενες πράξεις, κατά των οποίων δεν προβάλλονται αυτοτελείς λύγοι ακυρώσεως.

8. Επειδή, κατόπιν τούτων, πρέπει να απορριφθεί η υπό κρίση αίτηση ακυρώσεως και να γίνει δεκτή η ασκηθείσα παρέμβαση.

ΣτΕ 2346/2009

[Νόμιμη απόρριψη αιτημάτων για αναγκαστική απαλλοτρίωση αναδασωτέων εκτάσεων και για άρση της αναδάσωσής τους]

Πρόεδρος: *Π. Ν. Φλώρος*

Εισηγητής: *Θ. Αραβάνης*

Δικηγόροι: *Βασ. Μόσχου-Παυλάκη, Β. Κουρούμαλης*

Σκοπός της επίμαχης αναδάσωσης είναι η διατήρηση και προστασία της δασικής βλάστησης στη νήσο Χρυσή και η αναδημιουργία του φυσικού κεφαλαίου που καταστράφηκε από παράνομες επεμβάσεις και εκχερσώσεις και όχι η δάσωση της νήσου. Η προηγούμενη κήρυξη της νήσου ως αρχαιολογικού χώρου δεν εκώλυε την κήρυξή της ως αναδασωτέας.

Η άρση της αναδάσωσης είναι δυνατή, μόνον αν δεν συντελεσθεί εγκαίρως η ήδη κηρυχθείσα, με ειδική πράξη, απαλλοτρίωση ή αν διαπιστωθεί το ανέφικτο της πραγματοποίησης της αναδάσωσης. Εν προκειμένω όμως δεν είχε προηγηθεί κήρυξη απαλλοτρίωσης, επειδή δεν συνέτρεχαν οι κατά νόμο προϋποθέσεις και η σχετική άρνηση της Διοίκησης κρίθηκε νόμιμη.

Βασικές σκέψεις

1. Επειδή, με την απόφαση 2576/8.10.2001 του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Κρήτης (Δ' 896), κηρύχθηκαν αναδασωτέες οι νήσοι Χρυσή (Γαϊδουρονήσι, και Μικρονήσι του Νομού Λασιθίου. Με την από 27.12.2001 αίτηση τους προς τη Διεύθυνση Δασών του Νομού Λασιθίου, οι πρώτοι πέντε των ήδη αιτούντων, ισχυριζόμενοι ότι είναι κύριοι ακινήτων και διώροφης οικίας στη νήσο Χρυσή, ζήτησαν την αναγκαστική απαλλοτρίωση των εκτάσεων τους κατ' άρθρο 43 παρ. 1 και 3 του ν. 998/1979. Η αίτηση αυτή απερρίφθη με την απόφαση 1271/12.6.2002

του Διευθυντή Δασών Λασιθίου, η οποία υπογράφεται με εντολή του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Κρήτης. Με την πρώτη από τις κρινόμενες αιτήσεις, για την άσκηση της οποίας έχει κατατεθεί το νόμιμο παράβολο (217073, 100263/2002 γραμμάτια παραβόλου), οι ανωτέρω αιτούντες, αφενός, και η έκτη αιτούσα, αφ' ετέρου, φερομένη ως επικαρπώτρια ορισμένων από τα ακίνητα των λοιπών, ζητούν την ακύρωση της ανωτέρω απορριπτικής αποφάσεως. Εξ άλλου, εν όψει της εν λόγω απορριπτικής αποφάσεως, οι αυτοί έξι αιτούντες, με την από 2.7.2002 αίτησή τους προς την Περιφέρεια Κρήτης, ζήτησαν την άρση της αναδασώσεως που είχε επιβληθεί με την προαναφερθείσα απόφαση 2576/8.10.2001 του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας. Η αίτηση αυτή απερρίφθη με την απόφαση 2827/1.10.2002 του Διευθυντή Δασών Λασιθίου, η οποία επίσης υπογράφεται με εντολή του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας. Με τη δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις, για την άσκηση της οποίας καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (292647, 338946/2002 γραμμάτια παραβόλου), ζητείται η ακύρωση της τελευταίας αυτής αποφάσεως.

2. Επειδή, οι δύο αιτήσεις πρέπει να συνεκδικασθούν λόγω της συνάφειας τους.

4. Επειδή, στο άρθρο 43 παράγραφοι 1 έως 3 του ν. 998/1979 (Α' 289) προβλέπεται ότι η κήρυξη ιδιωτικής εκτάσεως ως αναδασωτέας αποτελεί λόγο απαλλοτριώσεως της εκτάσεως, εφ' όσον συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) η έκταση κατά τον χρόνο της αναδασώσεως δεν αποτελούσε δάσος ή δασική έκταση και β) ο ιδιοκτήτης αρνήθηκε την πώληση της εκτάσεως, στο Δημόσιο εντός ορισμένης προθεσμίας ή δεν προέβη εντός χρονικού διαστήματος ενός έτους στις επιβαλλόμενες εργασίες αναδασώσεως. Με τις διατάξεις του αυτού άρθρου προβλέπονται και άλλες περιπτώσεις απαλλοτριώσεως ιδιωτικών αναδασωτέων εκτάσεων καθώς και τα όργανα και η διαδικασία εκδόσεως της πράξεως, με την οποία κηρύσσεται κατά τις διατάξεις αυτές αναγκαστική απαλλοτρίωση. Περαιτέρω, στο επόμενο άρθρο 44 (παρ. 1) του νόμου ορίζεται ότι "Η μη κατά νόμον έγκαιρος συντέλεσις αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αφορώσης εις ιδιωτικήν έκτασιν, κηρυχθείσαν αναδασωτέαν και η οποία προ της σχετικής αποφάσεως δεν απετέλει δάσος ή δασική έκτασιν, συνεπάγεται την υποχρέωσιν της Διοικήσεως προς άρσιν της αναδασώσεως ...". Η κατά την τελευταία αυτή διάταξη υποχρέωση της Διοικήσεως προς άρση αναδασώσεως σε περίπτωση μη έγκαιρης συντελέσεως της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως υφίσταται μόνον στις ειδικώς προβλεπόμενες από τον νόμο περιπτώσεις, μεταξύ των οποίων και η έλλειψη

δασικού χαρακτήρα της κηρυχθείσης ως αναδασωτέας (ορθότερο εν προκειμένω: δασωτέας) εκτάσεως, προϋποθέτει δε πάντως ότι η έκταση έχει ήδη κηρυχθεί με ιδιαίτερη πράξη απαλλοτριωτέα κατά την ειδικώς προβλεπόμενη στον νόμο διαδικασία (ΣΕ 2399/02, 2672-3/01, 2830/99, 5931/96 κ.ά.).

5. Επειδή, εξ άλλου, το άρθρο 3 παραγρ. 6 του ν. 998/1979 ορίζει ότι: «6. Δεν υπάγονται οπωσδήποτε στις διατάξεις του παρόντος νόμου: «α)..., β)..., στ) οι αρμοδίως χαρακτηρισθέντες ως αρχαιολογικοί χώροι και καθ' όν χρόνον διαρκεί ο χαρακτηρισμός ως τοιούτων». Όπως έχει κριθεί, η μη υπαγωγή των αρχαιολογικών χώρων στις διατάξεις του ν. 998/1979 με την ανωτέρω διάταξη δεν καθιερώνεται ως γενική εξαίρεση των χώρων αυτών από την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας, αλλά αφορά μόνο την άσκηση των αρμοδιοτήτων διαχείρισεως των δασών και δασικών εκτάσεων, οι οποίες, προκειμένου περί αρχαιολογικών χώρων, ανατίθενται στις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού αντί της δασικής υπηρεσίας, που έχει τη γενική αρμοδιότητα εφαρμογής της περί δασών κειμένης νομοθεσίας κατ' άρθρο 5 παρ. 2 του ίδιου νόμου. Αντιθέτως, δεν εμπίπτει στην ως άνω εξαίρεση, μεταξύ άλλων, η κατά το άρθρο 38 του νόμου αυτού κήρυξη εκτάσεως περιλαμβανομένης εντός αρχαιολογικού χώρου ως αναδασωτέας (ΣΕ 3791/07 7μ.).

6. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: η νήσος Χρυσή έχει τεθεί υπό αυστηρό καθεστώς προστασίας λόγω των φυσικών χαρακτηριστικών, της σπάνιας χλωρίδας και του αρχαιολογικού της ενδιαφέροντος. Ειδικότερα, η νήσος είναι χαρακτηρισμένη ως τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, αρχαιολογικός χώρος και τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους [αποφάσεις 9597/12.09.1970 του Υφυπουργού Προεδρίας Κυβερνήσεως (Β' 666), και Α/Φ31/24456/1831 π.ε./05.05.1976 (Β' 699) και ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α1/Φ24/83607/2735/28.12.1981 (Β' 50/1982) του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών, αντιστοίχως], αποτελεί μόνιμο καταφύγιο θηραμάτων [βλ. απόφαση 166135/13.09.1983 του Υπουργού Γεωργίας (Β' 562)], έχει απαγορευθεί σ' αυτήν η βοσκή [2727/ΔΑΔ 10/19.10.1983 Απαγορευτική Διάταξη Βοσκής της Δ/νσης Δασών Λασιθίου], περιελήφθη δε στον εθνικό κατάλογο περιοχών υποψήφιων για ένταξη στο ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο «Natura 2000», με κωδικό αριθμό GR4320003 [βλ. ήδη απόφαση 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής, της 19.7.2006 (ΕΕ L 259), σελ. 53]. Στο κεντρικό τμήμα της νήσου, το οποίο καλύπτεται από αμμοθίνες, υπάρχει συμπαγές δάσος αιωνόβιων κέδρων του σπάνιου είδους *Juniperus oxycedrus macrocarpa*, ενώ το

υπόλοιπο καλύπτεται κυρίως από σχοίνα, θαμνώδη βλάστηση και λόχμες κέδρων, θαμνοκυπάρισσων και άλλων δασικών ειδών. Εξ αιτίας όμως συνεχών αυθαίρετων επεμβάσεων ιδιωτών που σημειώθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες (εκχερσώσεις του δάσους των κέδρων και των δασικών εκτάσεων με μηχανικά μέσα, ξύλευση των αιωνόβιων αρκεύθων, ανέγερση αυθαίρετων οικιών, μόνιμων και λυομένων, διάνοιξη δρόμων και μονοπατιών κ.λπ.), συνεπαγόμενων άμεσο κίνδυνο υποβάθμισης του προστατευόμενου χαρακτήρα και του φυσικού περιβάλλοντος της νήσου (βλ. έγγραφο 2798/1988 της Διεύθυνσης Δασών Λασιθίου προς το Υπουργείο Γεωργίας, την από Ιανουαρίου 2000 λεπτομερή έκθεση αυτοψίας του δασολόγου της Δ/σης δασών Λασιθίου Μ. Φ. και συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα, έγγραφο 93677/1844/27.4.2001 του Υπουργείου Γεωργίας προς τη Διεύθυνση Δασών της Περιφέρειας Κρήτης κ.λπ.), παρέστη ανάγκη λήψεως πρόσθετων μέτρων για την προστασία της νήσου [βλ. απόφαση 1711/1983 του Νομάρχη Λασιθίου για την αναδάσωση εκτάσεως 18,5 στρεμμάτων (Δ' 43/1984), από Ιανουαρίου 1995 «Μελέτη για την οικολογική διαχείριση της νήσου Χρυσής ...», η οποία συνετάγη από το Εργαστήριο Χερσαίας Οικολογίας του Τμήματος Βιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης μετά από ανάθεση του Δήμου Ιεράπετρας, απόφαση 374/16.4.1998 του Γ.Γ.Π. Κρήτης περί εγκρίσεως μελέτης καθαρισμού, περιποίησης και ανάπτυξης της νήσου, κ.λπ.]. Τέλος, με την απόφαση 2576/8.10.2001 του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Κρήτης (Δ' 896), η οποία εκδόθηκε κατ' επίκληση των άρθρων 117 παρ. 3 και 24 του Συντάγματος και 37, 38 και 41 του ν. 998/1979, κηρύχθηκαν αναδασωτέες οι νήσοι Χρυσή και Μικρονήσι, συνολικής εκτάσεως 6.000 στρεμμάτων, πλην ενός τμήματος στη νήσο Χρυσή που είχε παραχωρηθεί προς εκμετάλλευση στον Δήμο Ιεράπετρας. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, σκοπός της κηρύξεως των ανωτέρω εκτάσεων ως αναδασωτέων είναι «η διατήρηση του δασικού χαρακτήρα αυτών, η βελτίωση και επέκταση της υπάρχουσας βλάστησης και ο αποκλεισμός της διάθεσης αυτών για άλλη χρήση».

7. Επειδή, με την από 27.12.2001 αίτησή τους προς τη Δ/ση Δασών της Νομαρχίας Λασιθίου, οι πρώτοι πέντε αιτούντες δήλωσαν ότι είναι ιδιοκτήτες διαφόρων εκτάσεων, συνολικού εμβαδού 1835 στρεμμάτων, και μιας διώροφης οικίας εμβαδού 95 τ.μ. με περιβάλλοντα χώρο ενός στρέμματος στη νήσο Χρυσή, ότι έλαβαν γνώση της αποφάσεως 2576/2001 του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας περί αναδασώσεως της νήσου και ότι αρνούνται να παραχωρήσουν τις ιδιοκτησίες τους στο Δημόσιο και να προχωρήσουν σε οποιαδήποτε εργασία αναδασώσεως, εν όψει δε

τούτου ζήτησαν την αναγκαστική απαλλοτρίωση των ακινήτων τους σύμφωνα με το άρθρο 43 παραγρ. 1 και 3 του ν. 998/1979. Η αίτηση αυτή, η οποία δεν περιελάμβανε ειδικότερο προσδιορισμό, κατά θέση και εμβαδόν, των επίμαχων ακινήτων ούτε συνοδευόταν από άλλα στοιχεία (τίτλους ιδιοκτησίας, τοπογραφικό διάγραμμα κ.λπ.), απερρίφθη με την απόφαση 1271/12.6.2002 του Διευθυντή Δασών Λασιθίου, που προσβάλλεται με την πρώτη από τις κρινόμενες αιτήσεις, με την αιτιολογία ότι δεν συντρέχουν εν προκειμένω προϋποθέσεις του άρθρου 43 του ν. 998/1979 (βλ. έγγραφο 127/19.2.2002 της Δ/σης Δασών Λασιθίου, 546/26.4.2002 της Περιφέρειας Κρήτης, που μνημονεύονται στο προοίμιο της προσβαλλομένης και έγγραφο 88928/11.4.2002 του Υπουργείου Γεωργίας, στο οποίο παραπέμπει το δεύτερο από τα παραπάνω έγγραφα). Η αιτιολογία αυτή είναι νόμιμη και επαρκής, σύμφωνα με τα εκτιθεμένα στην τέταρτη σκέψη. Και τούτο διότι από την απόφαση περί αναδασώσεως και τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι σκοπός της επίμαχης αναδασώσεως, η νομιμότητα της οποίας αμφισβητήθηκε με την υποβληθείσα στη Διοίκηση αίτηση, είναι η διατήρηση και προστασία της υφιστάμενης δασικής βλαστήσεως στη νήσο Χρυσή και η αναδημιουργία του φυσικού κεφαλαίου, το οποίο καταστράφηκε επί σειρά ετών από παράνομες επεμβάσεις και εκχερσώσεις, όχι δε η το πρώτον δάσωση της νήσου, όπως εσφαλμένως υπολαμβάνουν οι αιτούντες (πρβλ. και ΣΕ 292/09, με την οποία απερρίφθη αίτηση ακυρώσεως άλλων αιτούντων κατά της εν λόγω πράξεως αναδασώσεως της νήσου Χρυσής). Εξ άλλου η προηγούμενη κήρυξη της νήσου ως αρχαιολογικού χώρου δεν εκώλυε εν πάση περιπτώσει την κήρυξη της ως αναδασωτέας, κατά τα εκτιθεμένα στην πέμπτη σκέψη. Επομένως οι λόγοι με τους οποίους προβάλλεται ότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 43 παρ. 1 και 3 του ν. 998/1979, ότι με την απόφαση 2576/2001 του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Κρήτης δεν κηρύχθηκε αναδάσωση αλλά «το πρώτον δάσωση» της νήσου Χρυσής και ότι η νήσος δεν είχε δασικό χαρακτήρα εφ' όσον κηρύχθηκε αρχαιολογικός χώρος το 1976, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, ενώ οι λόγοι με τους οποίους αμφισβητείται η νομιμότητα της αποφάσεως περί αναδασώσεως, ανεξαρτήτως του ότι προβάλλονται το πρώτον με τα υπομνήματα επί της αιτήσεως, είναι απορριπτέοι ως απαράδεκτοι προεχόντως διότι το κύρος της πράξεως αυτής, η οποία είναι ατομική και διέφυγε τον ακυρωτικό έλεγχο, δεν εξετάζεται παρεμπιπτόντως στην παρούσα δίκη.

8. Επειδή, με την από 2.7.2002 αίτησή τους προς τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Κρήτης οι ήδη αιτούντες εξέθεσαν ότι έχουν εμπράγματα

δικαιώματα επί διαφόρων ακινήτων στη νήσο Χρυσή, προσδιοριζόμενων κατά θέση και εμβαδόν, και ότι μετά την έκδοση της αποφάσεως 1271/12.6.2002 του Διευθυντή Δασών Λασιθίου, με την οποία απερρίφθη το αίτημα της απαλλοτριώσεως των ακινήτων, πρέπει να αρθεί η αναδάσωση που κηρύχθηκε με την απόφαση 2576/8.10.2001 του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, σύμφωνα με το άρθρο 44 παραγρ. 1 του ν. 998/1979. Προέβαλαν επίσης ότι με την τελευταία αυτή απόφαση δεν επιχειρήθηκε αναδάσωση, αλλά το πρώτον δάσωση, δεδομένου ότι η νήσος κηρύχθηκε αρχαιολογικός χώρος το 1976 και ως εκ τούτου, δεν υπάγεται στις διατάξεις του ν. 998/1979 (άρθ. 3 παρ. 6 περίπτ. στ' αυτού). Η αίτηση αυτή απερρίφθη με την υπογραφόμενη με εντολή Γ.Γ.Π. απόφαση 2827/1.10.2002 του Διευθυντή Δασών Λασιθίου, η οποία προσβάλλεται με τη δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις, με την αιτιολογία ότι εν προκειμένω η αναδάσωση κηρύχθηκε βάσει των άρθρων 37, 38 και 41 του ν. 998/1979 με σκοπό τη διατήρηση του δασικού χαρακτήρα της νήσου, την προστασία, βελτίωση και επέκταση της υπάρχουσας βλαστήσεως και τον αποκλεισμό της διαθέσεως της για άλλο σκοπό. Με τα ανωτέρω δεδομένα, όμως, το υποβληθέν αίτημα ήταν απορριπτέο εν πάση περιπτώσει, διότι κατά τη διάταξη του άρθρου 44 παρ. 1 του ν. 998/1979 η άρση της αναδασώσεως είναι δυνατή μόνο αν δεν συντελεσθεί εγκαίρως η ήδη κηρυχθείσα, με ειδική πράξη, απαλλοτρίωση, ή αν διαπιστωθεί το ανέφικτο της πραγματοποίησης της αναδασώσεως. Εν προκειμένω όμως δεν είχε προηγηθεί κήρυξη απαλλοτριώσεως επειδή δεν συνέτρεχαν οι καθοριζόμενες στο άρθρο 43 παρ. 1 του ίδιου νόμου προϋποθέσεις, άρνηση δε της Διοικήσεως να κηρύξει την απαλλοτρίωση κρίθηκε νόμιμη, κατά τα εκτιθέμενα στις προηγούμενες σκέψεις (πρβλ. ΣΕ 3088/00, 2830/99, 4575/98 κ.ά.). Επομένως οι λόγοι με τους οποίους προβάλλονται τα αντίθετα είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, ενώ οι λόγοι οι οποίοι στρέφονται κατά της αποφάσεως περί αναδασώσεως είναι απαράδεκτοι.

9. Επειδή, επομένως, οι κρινόμενες αιτήσεις πρέπει να απορριφθούν.

ΣΤΕ 2343/2009

**[Άρση μη συντελεσμένης ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης ακινήτου,
περιληφθέντος και σε ζώνη προστασίας]**

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Η. Τσακόπουλος*

Δικηγόροι: *Κ. Κακίσης, Κ. Βαρδακαστάνης*

Εάν τα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα που επιβάλλονται κατά τις διατάξεις του ν. 1650/1986 έχουν ως αποτέλεσμα την ουσιώδη στέρηση της χρήσης της ιδιοκτησίας κατά τον προορισμό της, η αποζημίωση του ιδιοκτήτη δεν ανήκει απλώς στη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης. Γεννάται αξίωσή του προς αποζημίωση, που θεμελιώνεται στις διατάξεις του άρθρου 22 του πιο πάνω νόμου, αδιαφόρως αν έχει περιληφθεί σχετική ρήτρα στην κανονιστική πράξη επιβολής των περιοριστικών όρων και απαγορεύσεων.

Το δικαίωμα του ιδιοκτήτη ασκείται με αίτηση στη Διοίκηση, με την οποία μπορεί να ζητήσει και συγκεκριμένο τρόπο αποζημίωσής του, από όσους προβλέπονται, τον οποίο η Διοίκηση οφείλει να αποδεχθεί, αν είναι δυνατό υπό τα νομικά και πραγματικά δεδομένα της υπόθεσης. Σε αντίθετη περίπτωση, ο θιγόμενος ιδιοκτήτης αποζημιώνεται με έναν από τους λοιπούς τρόπους κατά τη σχετική νόμιμα αιτιολογημένη κρίση της Διοίκησης.

Εφ' όσον με ήδη αμετάκλητη απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου ακυρώθηκε η άρνηση της Διοίκησης να άρει τη ρυμοτομική απαλλοτρίωση που είχε επιβληθεί με τον χαρακτηρισμό ακινήτου ως κοινόχρηστου χώρου πρασίνου, έχει κλονισθεί το έρεισμα για την ένταξη του σχετικού Ο.Τ. στη ζώνη Α προστασίας του Ρέματος

Πεντέλης-Χαλανδρίου. Είναι συνεπώς παράνομη και ακυρωτέα και η σιωπηρή απόρριψη του αιτήματος της αιτούσας για άρση των περιορισμών που επιβάλλονται στο ακίνητό της με το π.δ. χαρακτηρισμού του εν λόγω ρέματος ως προστατευόμενης περιοχής.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή η αιτούσα με αίτησή της που επέδωσε την 13.9.2004 στον Υπουργό Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, εξήτησε την άρση της μη συντελεσμένης ρυμοτομικής απαλλοτριώσεως ακινήτου της, εντός του οικοδομικού τετραγώνου 206 του ρυμοτομικού σχεδίου της Νέας Πεντέλης Αττικής, που είχε επιβληθεί με την απόφαση 14691/572/92/17.7.1992 του Νομάρχη Ανατολικής Αττικής (Δ΄ 1030/12.10.1992), καθώς και την τροποποίηση του από 9.8.1995 π.δ. «Χαρακτηρισμός του χειμαρικού ρέματος Πεντέλης-Χαλανδρίου ως προστατευόμενου τοπίου, καθορισμός των ορίων και ζωνών προστασίας αυτού, επιβολή ορίων, απαγορεύσεων και περιορισμών εντός αυτών» (Δ΄ 659/6.9.1995), κατά το μέρος που με το π.δ. αυτό το ΟΤ 206 ως εκ του χαρακτηρισμού του, με την παραπάνω νομαρχιακή απόφαση, ως κοινόχρηστου χώρου πρασίνου, ενέπιπτε στη ζώνη Α΄ προστασίας του εν λόγω ρέματος. Η αιτούσα, μετά την άπρακτη πάροδο τριμήνου από την επίδοση του αιτήματός της, προσέφυγε ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, ζητώντας την ακύρωση της τεκμαιρομένης απορρίψεως του

παραπάνω αιτήματος. Το δικαστήριο αυτό, με την απόφασή του 12756/2005, δέχθηκε εν μέρει την προσφυγή και ακύρωσε την άρνηση της Διοικήσεως να άρει τη ρυμοτομική απαλλοτρίωση του ακινήτου της αιτούσας, κατά το μέρος δε αυτό η εν λόγω δικαστική απόφαση έχει καταστεί αμετάκλητη. Με την ίδια απόφαση, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών παρέπεμψε το ενώπιόν του ασκηθέν ένδικο βοήθημα, κατά το μέρος που αφορούσε την άρση των περιορισμών, οι οποίοι είχαν επιβληθεί στο ίδιο ακίνητο με το από 9.8/6.9.1995 π.δ., στο Συμβούλιο της Επικρατείας λόγω αρμοδιότητας. Ήδη, το ένδικο βοήθημα εισάγεται προς εκδίκαση κατά το μέρος αυτό.

3. Επειδή, κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 17, 24 και 25 του Συντάγματος, τα εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων, όπως η κυριότητα, προστατεύονται στο πλαίσιο του προορισμού του ακινήτου, που περιλαμβάνει το φάσμα των επιτρεπτών χρήσεων του, οι οποίες καθορίζονται κυριαρχικώς είτε απ' ευθείας από συνταγματικές διατάξεις είτε από το νομοθέτη ή, κατ' εξουσιοδότησή του, από τη Διοίκηση σε συμφωνία με το Σύνταγμα. Προκειμένου δε να επιτευχθεί ο συνταγματικός στόχος της διαφυλάξεως του φυσικού περιβάλλοντος, επιτρέπεται η λήψη μέτρων συνισταμένων τόσο στη μεταβολή του προορισμού των ακινήτων όσο και στον περιορισμό του φάσματος των δυνατών χρήσεων τους ή την ένταση της εκμεταλλεύσεως αυτών. Τα μέτρα αυτά πρέπει να θεσπίζονται με σεβασμό προς τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, δηλαδή να είναι πρόσφορα για την επίτευξη του ανωτέρω στόχου και να μην υπερβαίνουν το αναγκαίο προς τούτο μέτρο, πλην δεν απαγορεύεται να έχουν ως αποτέλεσμα την ουσιώδη στέρηση της χρήσεως ακινήτου κατά τον περιορισμό του. Στην τελευταία αυτή περίπτωση γεννάται αξίωση του θιγόμενου ιδιοκτήτη να του καταβληθεί αποζημίωση ανάλογα με την έκταση, την ένταση και τη χρονική διάρκεια της ανωτέρω στέρησης (βλ. ΣτΕ 2601/2005 κ.ά).

4. Επειδή, προκειμένου να επιτευχθεί ο συνταγματικός στόχος της διαφυλάξεως του φυσικού περιβάλλοντος, σε εφαρμογή δηλαδή του άρθρου 24 του Συντάγματος, εκδόθηκε ο ν. 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» (Α 160), με τον οποίο επετράπη να χαρακτηρίζονται εκτάσεις ως περιοχές προστασίας της φύσεως ή ως ζώνες προστασίας της φύσεως ή ως ζώνες προστασίας αυτών και να επιβάλλονται προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα, που συνεπάγονται την απαγόρευση της αναπτύξεως ορισμένων δραστηριοτήτων σε αυτές ή την χρήση τους για ορισμένο σκοπό, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας. Το άρθρο 22 του νόμου αυτού

ορίζει, ειδικότερα, τα εξής: «1. Αν οι επιβαλλόμενοι κατά τα προηγούμενα άρθρα του παρόντος κεφαλαίου όροι, περιορισμοί και απαγορεύσεις είναι εξαιρετικά επαχθείς, με αποτέλεσμα να παρακωλύεται υπέρμετρα η άσκηση των εξουσιών που απορρέουν από την κυριότητα, ενόψει του χαρακτήρα και του περιορισμού της ιδιοκτησίας, το Δημόσιο, ύστερα από αίτηση των θιγόμενων, μπορεί, κατά το μέτρο του δυνατού, να αποδεχθεί είτε την ανταλλαγή των ιδιωτικών εκτάσεων με εκτάσεις του Δημοσίου είτε την παραχώρηση κατά χρήση στους θιγόμενους δημόσιων εκτάσεων σε παραπλήσιες περιοχές για ανάλογη χρήση ή εκμετάλλευση είτε την καταβολή εφάπαξ ή περιοδικής αποζημίωσης, για τον προσδιορισμό της οποίας λαμβάνεται υπόψη η υφιστάμενη χρήση της ιδιωτικής έκτασης, είτε τη μεταφορά συντελεστή δόμησης σε άλλη ιδιοκτησία, κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του ν. 880/1979 (ΦΕΚ 58). 2. Επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση ιδιωτικών εκτάσεων υπέρ του Δημοσίου, εφόσον είναι απολύτως αναγκαία για την επίτευξη του σκοπού των άρθρων 18, 19 και 20, ο οποίος αναγνωρίζεται ως σκοπός δημόσιας ωφέλειας. Η απαλλοτρίωση κηρύσσεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Γεωργίας και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, η οποία συνοδεύεται από μελέτη αναγκαιότητας της απαλλοτρίωσης. Η απαλλοτρίωση συντελείται με την επιμέλεια της αρμόδιας Υπηρεσίας του Υπουργείου Γεωργίας, η οποία βαρύνεται με την καταβολή της αποζημίωση και των άλλων δαπανών. 3. ...». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, ερμηνευόμενων ενόψει των συνταγματικών διατάξεων που αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη, εάν τα επιβαλλόμενα κατά τις παραπάνω άρθρα 18 έως 21 του ίδιου νόμου προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα έχουν ως αποτέλεσμα ουσιώδη στέρηση της χρήσεως της ιδιοκτησίας κατά τον προορισμό της, είτε η ιδιοκτησία αυτή ευρίσκεται σε περιοχή προστασίας της φύσεως είτε σε ζώνη προστασίας της, η αποζημίωση του ιδιοκτήτη δεν ανήκει απλώς στη διακριτική ευχέρεια της Διοικήσεως, αλλά γεννάται αξίωσή του προς αποζημίωση, η οποία θεμελιώνεται ευθέως στη διάταξη αυτή, αδιαφόρως αν έχει περιληφθεί η σχετική ρήτρα στην κανονιστική πράξη επιβολής των περιοριστικών όρων και απαγορεύσεων. Το δικαίωμα αυτό του ιδιοκτήτη ασκείται με την υποβολή αιτήσεως στη Διοίκηση, με την οποία αυτός μπορεί να ζητήσει και συγκεκριμένο τρόπο αποζημιώσεώς του, εκ των προβλεπομένων στο ανωτέρω άρθρο, (ανταλλαγή με έκταση του Δημοσίου – παραχώρηση κατά χρήση δημόσιας εκτάσεως σε παραπλήσια περιοχή για ανάλογη χρήση ή εκμετάλλευση – καταβολή εφάπαξ ή περιοδικής αποζημιώσεως – μεταφορά συντελεστή δομήσεως), τον οποίο η Διοίκηση οφείλει να αποδεχθεί αν αυτό είναι δυνατό υπό τα νομικά και πραγματικά δεδομένα της υποθέσεως. Σε αντίθετη

περίπτωση, ο θιγόμενος ιδιοκτήτης αποζημιώνεται με έναν από τους λοιπούς εκ των προαναφερομένων τρόπων, κατά τη σχετική κρίση της Διοικήσεως, η οποία πρέπει να αιτιολογείται και ως προς την επιλογή του τρόπου αποζημιώσεως (πρβλ. ΣΤΕ 2601/2005).

5. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Με το από 20.1.1956 β.δ. «περί εγκρίσεως του ρυμοτομικού σχεδίου Νέας Πεντέλης Αττικής και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτού» (Α΄ 36) επιβλήθηκε στο οικοδομικό τετράγωνο 206, στο οποίο εντάσσεται το ακίνητο της αιτούσης, ρυμοτομική απαλλοτρίωση με τον χαρακτηρισμό του ως χώρου κοινοχρήστου πρασίνου. Ρητή άρνηση της Διοικήσεως να άρει την εν λόγω απαλλοτρίωση, που είχε εκδηλωθεί, μετά από αίτηση της Α.Κ., αδελφής της αιτούσης, με το έγγραφο 8342/89/19.3.1986 της Διευθύνσεως Πολεοδομίας Ανατολικής Αττικής, ακυρώθηκε με την απόφαση 1417/1990 του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την αιτιολογία ότι το χρονικό διάστημα των τριάντα (30) ετών που είχε παρέλθει από την επιβολή της απαλλοτριώσεως χωρίς την συντέλεσή της υπερέβαινε το εύλογο όριο. Σε συμμόρφωση προς την απόφαση αυτή, ο Νομάρχης Ανατολικής Αττικής, με την υπ΄ αριθ. 14691/572/92/17.7.1992 πράξη του (Δ΄1030), αποφάσισε την «άρση και επανεπιβολή μερικώς ρυμοτομίας σε τμήμα του Ο.Τ. 206 Ν. Πεντέλης με 1) Επαναχαρακτηρισμό τμήματος του Ο.Τ. 206 με στοιχεία Γ΄ ΔΕΖΗΘΙΜΝΝΞΠΡΣΤΥ ΙΓ΄σαν χώρου πρασίνου, 2) τη δημιουργία Ο.Τ. (206 Α) [στο οποίο εμπίπτει το ακίνητο της Α. Κρεμμύδα] με έγκριση δύο πεζοδρόμων πλάτους 5 μ. μεταξύ των Ο.Τ. 206 και 206 Α και επιβολή πρασιών πλάτους 10 μ. και 5 μ., όπως απεικονίζεται στο συνημμένο διάγραμμα που συνοδεύει την παρούσα απόφαση». Επακολούθησε η έκδοση του από 9.8/6.9.1995 π. δ/τος περί χαρακτηρισμού του χειμαρρικού ρέματος Πεντέλης-Χαλανδρίου ως προστατευόμενου τοπίου, κατά τα άρθρα 18 έως 22 και 28 έως 30 του ν. 1650/1986. Με το π.δ/μα αυτό οριοθετήθηκαν δύο ζώνες (Α και Β) προστασίας του ρέματος. Στην ζώνη Α, στην οποία απαγορεύεται, κατ΄ αρχήν, η δόμηση, εντάσσονται και όσα οικοδομικά τετράγωνα έχουν χαρακτηρισθεί, με το οικείο ρυμοτομικό σχέδιο, ως κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου, όπως είναι και το Ο.Τ. 206. Ειδικότερα, το π.δ/μα αυτό ορίζει τα εξής: Άρθρο 1: «Χαρακτηρίζεται ως προστατευόμενη περιοχή και τοπίο το ρέμα Πεντέλης-Χαλανδρίου, η κοίτη και τα πρανή αυτού και οι παραρεμάτιες εκτάσεις που βρίσκονται σε εντός και εκτός σχεδίου περιοχές των Δήμων Χαλανδρίου, Αμαρουσίου, Βριλησίων, Μελισσιών και των Κοινοτήτων Παλαιάς και Νέας Πεντέλης, όπως το όριο της περιοχής φαίνεται με μαύρη διακεκομμένη και εστιγμένη γραμμή

στα πέντε (5) σχετικά πρωτότυπα διαγράμματα ... που ... δημοσιεύονται με το παρόν διάταγμα». Άρθρο 2: «Μέσα στα όρια της περιοχής προστασίας καθορίζονται κατά ζώνες με στοιχεία Α και Β, όπως τα όρια αυτών καθορίζονται στο επόμενο άρθρο 3, και φαίνονται στα σχετικά διαγράμματα, χρήσεις γης, όροι και περιορισμοί δόμησης και λοιποί γενικοί όροι, απαγορεύσεις και περιορισμοί, όπως στα άρθρα 4 και 5». Άρθρο 3: «Καθορισμός ορίων Ζωνών Α και Β. 1. Η ζώνη Α χαρακτηρίζεται ως προστατευόμενος φυσικός σχηματισμός και περιλαμβάνει αφενός εκτάσεις που βρίσκονται εντός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου και περικλείονται κυρίως από την τεθλασμένη γραμμή που αποτελούν οι απέναντι του ρέματος ρυμοτομικές γραμμές των παραρεμάτιων οικοδομικών τετραγώνων εκτός των χώρων κοινοχρήστου πρασίνου που περιέρχονται εξ ολοκλήρου στην ζώνη αυτή, και αφετέρου εκτάσεις που βρίσκονται εκτός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου εκατέρωθεν του άξονα της κοίτης του ρέματος ... 2. α) ... ε) Στα διοικητικά όρια της Κοινότητας Ν. Πεντέλης το όριο της Ζώνης Α καθορίζεται ως εξής: Στον κλάδο Ν. Πεντέλης από τον άξονα της Λεωφ. Ν. Πεντέλης εντός των οικοδομικών τετραγώνων 202, 205 μέχρι τον άξονα της οδού Αναπήρων Πολέμου η ζώνη Α ακολουθεί την ισχύουσα οριογραμμή (γαλάζια γραμμή) εκατέρωθεν του χειμάρρου. Από τον άξονα της οδού Αναπήρων Πολέμου μέχρι το όριο της οδού Κηφισίας η ζώνη Α εκτείνεται εντός των οικοδομικών τετραγώνων 100, 101, 102, 103, 104. 105, 106. 107, 108 στην δεξιά όχθη και 98,99, 95, 96, 97, 90, 91, 92, 93 στην αριστερή όχθη μέχρι και το εύρος του εγκεκριμένου προκηπίου. Το οικοδομικό τετράγωνο 206, χαρακτηρισμένο "κοινόχρηστο πράσινο" ανήκει στη ζώνη Α, εξαιρουμένου του οικοδομικού τετραγώνου 206Α, όπως αυτό ισχύει σήμερα. Η ζώνη Α επεκτείνεται μέχρι τις ρυμοτομικές γραμμές των οικοδομικών τετραγώνων 93, 108, 115, 121, 128, 138, το όριο του σχεδίου και των ρυμοτομικών γραμμών των οικοδομικών τετραγώνων περιοχής 73, 72, 72α.». Άρθρο 4: «Εντός της ζώνης Α επιβάλλονται οι παρακάτω όροι, περιορισμοί και απαγορεύσεις. Ι. 1. Επιτρέπεται η κατασκευή έργων προστατευτικής και περιβαλλοντικής διευθέτησης του χειμαρρικού ρέματος, καθώς και έργων ανάσχεσης των υδατοστερεοπαροχών, τα οποία δεν αλλοιώνουν την φυσική κοίτη και ροή, τη μορφολογία του τοπίου και του γεωφυσικού ανάγλυφου (ποικιλία στις διατομές κ.λπ.). ...2. Επιτρέπονται επίσης έργα διαμόρφωσης και ανάπλασης εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τις διατάξεις του Ν. 998/1979. ... 4. Επιτρέπεται η χρήση ποωδών φυτών και η αναχλόαση για την ανάπλαση και τη σταθεροποίηση των πρανών, η προστασία της υπάρχουσας βλάστησης αυτοφυούς και μη, όπως και ο εμπλουτισμός της ... Επίσης επιτρέπεται η δημιουργία καταφυγίων για

τη διατήρηση και τον εμπλουτισμό της πανίδας. 5. α)...δ) Νομίμως υφιστάμενες οικοδομές κατά τη δημοσίευση του παρόντος διατάγματος με χρήση κατοικίας, εξακολουθούν να υφίστανται. Στις οικοδομές επιτρέπονται μόνο επισκευές για λόγους υγιεινής και χρήσεως. Επίσης εξακολουθούν να υφίστανται ειδικές χρήσεις όπως εκκλησία και θέατρο. II. Στην ως άνω ζώνη Α απαγορεύεται: 1. Κάθε αφαιρετική επέμβαση στη βλάστηση ... 2. Οι γεωτρήσεις και η υδροληψία ... 3. Η θήρα και η καταστροφή θώκων, φωλεών και περιοχών διατροφής της πανίδας καθώς και η απομάκρυνση ειδών. 4. Η καθ' οιονδήποτε τρόπο μόλυνση των υδάτων και του περιβάλλοντος ... 5. Κάθε έργο διευθέτησης που αντίκειται στις διατάξεις της παραγράφου (παρ. I.1) και ειδικότερα η κάλυψη του χειμάρρου ... 6. Οι φωτεινές επιγραφές - διαφημίσεις, γιγαντοαφίσες και διαφημιστικά πανώ. ... 7. Για την εκτέλεση κάθε έργου που επιτρέπεται ... εντός της ζώνης Α απαραίτητη προϋπόθεση είναι να έχουν οριοθετηθεί επί του εδάφους τα όρια της ζώνης Α και να έχουν ολοκληρωθεί τα έργα διευθέτησης του χειμάρρου ... 8.. Απαγορεύεται μέσα στη ζώνη Α οποιαδήποτε κατασκευή ή αλλοίωση στην υφιστάμενη φυσική διατομή του χειμαρρικού ρέματος και στη μορφή του τοπίου. 9. Επιβάλλεται η κατά το δυνατόν διατήρηση του γεωμορφολογικού ανάγλυφου του ρέματος ... 10. Για κάθε ενέργεια η οποία αντίκειται στα παραπάνω επιβάλλονται οι κυρώσεις των άρθρων 22, 28, 29 και 30 του Ν. 1650/1986». Άρθρο 5 «Εντός της ζώνης Β' καθορίζονται χρήσεις γης και όροι και περιορισμοί δόμησης, ως εξής: ...».

6. Επειδή, από τις διατάξεις του από 9.8.1995 π.δ/τος συνάγεται ότι το επίμαχο ακίνητο εντάχθηκε στην ζώνη προστασίας Α του Ρέματος Πεντέλης-Χαλανδρίου όχι διότι λόγοι προστασίας του περιβάλλοντος του Ρέματος επέβαλαν, σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως των ρυμοτομικών ρυθμίσεων της περιοχής, την ένταξη αυτή, αλλά λόγω του χαρακτηρισμού του, με την από 17.7.1992 νομαρχιακή απόφαση, ως κοινόχρηστου χώρου πρασίνου. Η εκδοχή αυτή ενισχύεται και από το ότι στην ζώνη αυτή δεν εντάχθηκε το Ο.Τ. 206 Α, το οποίο αρχικά αποτελούσε τμήμα του ενιαίου Ο.Τ. 206, και το οποίο με την ίδια νομαρχιακή απόφαση είχε αποχαρακτηρισθεί ως κοινόχρηστος χώρος πρασίνου και είχε μετατραπεί σε οικοδομήσιμο. Ενόψει τούτου, εφόσον με την προαναφερθείσα -ήδη αμετάκλητη- απόφαση 12756/2005 του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών ακυρώθηκε η άρνηση της Διοικήσεως να άρει την ρυμοτομική απαλλοτρίωση της αιτούσης, η οποία είχε επιβληθεί με τον χαρακτηρισμό του ως κοινόχρηστου χώρου πρασίνου με την από 17.7.1992 νομαρχιακή απόφαση, έχει κλονισθεί το παραπάνω έρεισμα εντάξεως του εν λόγω Ο.Τ. στην ζώνη Α

προστασίας του Ρέματος Πεντέλης-Χαλανδρίου. Κατ'ακολουθίαν, είναι παράνομη και ακυρωτέα και η σιωπηρά απόρριψη του από 13-9-2004 αιτήματος της αιτούσης, κατά το μέρος που αφορούσε την άρσης των περιορισμών, οι οποίοι επιβάλλονται στο ακίνητο της αιτούσης με το παραπάνω π. δ/γμα. Για τον λόγο αυτό, βασίμως προβαλλόμενο με την κρινόμενη αίτηση, η τεκμαιρόμενη σιωπηρή απόρριψη του αιτήματος αυτού πρέπει να ακυρωθεί και η υπόθεση να αναπεμφθεί στην Διοίκηση, προκειμένου να κριθεί αιτιολογημένα εάν το Ο.Τ. 206 πρέπει να παραμείνει στην παραπάνω ζώνη Α για αυτοτελείς λόγους προστασίας του Ρέματος Πεντέλης-Χαλανδρίου (ήτοι για λόγους ανεξάρτητους από τον χαρακτηρισμό του, με την από 17.7.1992 νομαρχιακή απόφαση, ως κοινόχρηστου χώρου πρασίνου), σε καταφατική δε περίπτωση να εναρμονισθούν περαιτέρω οι ανωτέρω ρυθμίσεις του άρθρου 22 του ν. 1650/1986. Σε αντίθετη περίπτωση, η Διοίκηση πρέπει να εξαιρέσει από την ζώνη Α το παραπάνω Ο.Τ. 206, τροποποιώντας αναλόγως το από 9.8.1995 π.δ/μα.

ΣΤΕ 2333/2009

[Υπόγειος χώρος στάθμευσης και υπέργειες εγκαταστάσεις εξυπηρέτησής του σε πλατεία των Ιωαννίνων]

Πρόεδρος: Π. Πικραμμένος

Εισηγητής: Αγγ. Θεοφιλοπούλου

Δικηγόροι: Α. Αλεφάντη

Επιτρεπτός, ανατίθεται στον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας ο καθορισμός υπόγειων χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων και των απαιτούμενων για την εξυπηρέτησή τους υπέργειων εγκαταστάσεων σε προβλεπόμενους από τα εγκεκριμένα σχέδια κοινόχρηστους χώρους, καθώς και σε χώρους κοινής ωφέλειας που ανήκουν στο Δημόσιο ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, στην περίπτωση που υλοποιείται υφιστάμενο πολεοδομικό σχέδιο.

Το Γ.Π.Σ. των Ιωαννίνων θεσπίζει ειδική ρύθμιση για τη χωροθέτηση υπόγειου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων στην πλατεία Πύρρου, η οποία προβλέπεται στο ρυμοτομικό σχέδιο των Ιωαννίνων ως κοινόχρηστος χώρος, και η ρύθμιση αυτή αιτιολογείται ειδικώς στη σχετική μελέτη του Γ.Π.Σ. Η ίδια πολεοδομική ρύθμιση επαναλαμβάνεται με την προσβαλλόμενη απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, με την οποία δεν καθορίζεται μόνο ο χώρος κατασκευής του υπόγειου σταθμού αυτοκινήτων, αλλά τίθενται και οι ειδικότεροι όροι για την υλοποίηση της πρόβλεψης του Γ.Π.Σ. ενόψει και των εγκριθέντων περιβαλλοντικών όρων του έργου.

Εφόσον ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας, θέτοντας τους όρους δόμησης και λοιπούς όρους κατασκευής του επίδικου χώρου στάθμευσης, περιορίζεται στην εξειδίκευση της ειδικής ρύθμισης του Γ.Π.Σ., ο καθορισμός των όρων αυτών εμπίπτει στην έννοια της «εκτελεστικής αρμοδιότητας», η οποία νομίμως ασκείται από άλλο, πλην του Προέδρου της Δημοκρατίας, όργανο της Διοίκησης.

Λόγω της πρόβλεψης της πλατείας ως χώρου στάθμευσης εκτός οδού, δεν προκύπτει ότι το επίδικο έργο έρχεται σε αντίθεση με τις επιταγές του ΓΠΣ ενόψει της μελλοντικής πεζοδρόμησης παρακείμενης λεωφόρου Αβέρωφ.

Εφόσον, η ακριβής θέση του επίδικου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων προβλέπεται κάτω από την πλατεία Πύρρου στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο των Ιωαννίνων δεν απαιτείται η εξέταση εναλλακτικών λύσεων ως προς τη θέση του χώρου στάθμευσης.

Δεδομένου ότι η πλατεία Πύρρου δεν χαρακτηρίζεται ως χώρος πρασίνου ή άλσος, νομίμως επιτρέπεται με τις προσβαλλόμενες πράξεις η δημιουργία υπόγειου χώρου στάθμευσης κάτω από αυτήν με την προϋπόθεση ότι οι απαιτούμενες για την

εξυπηρέτησή του υπέργειες εγκαταστάσεις είναι περιορισμένες στο απολύτως αναγκαίο μέτρο και δεν παρεμποδίζουν την κοινή χρήση και εφόσον από την επιλογή των θέσεων εισόδου-εξόδου δεν διαταράσσεται η ακώλυτη χρήση της πλατείας ούτε μειώνεται η έκτασή της.

Εφόσον από τη ΜΠΕ του έργου δεν προκύπτει ότι θα επέλθει μείωση του κοινοχρήστου χώρου της πλατείας Πύρρου ή παρακώλυση της χρήσης της, ο λόγος ακυρώσεως ότι ο χαρακτηρισμός της πλατείας ως κοινοχρήστου χώρου δεν επιτρέπει την κατασκευή του έργου και ότι από την κατασκευή του έργου θα επέλθει μείωση του κοινοχρήστου χώρου είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

Επίσης, εφόσον από τις προβλέψεις της ΜΠΕ συνάγεται ότι έχει εκτιμηθεί η υφιστάμενη κατάσταση και οι επιπτώσεις από την κατασκευή και τη λειτουργία του έργου και έχουν ληφθεί μέτρα για την αντιμετώπιση των τυχόν δυσμενών συνεπειών, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι οι σχετικοί λόγοι ακυρώσεως.

Είναι τέλος αβάσιμος και ο λόγος ακυρώσεως ότι η κατασκευή και λειτουργία του έργου συνιστά επέμβαση στο άμεσο περιβάλλον παρακείμενου μνημείου, η οποία θα έχει δυσμενείς συνέπειες στην εξωτερική του εμφάνιση λόγω των αυξημένων ρύπων και εκπομπών των οχημάτων που θα διέρχονται και θα σταθμεύουν στον υπόγειο χώρο στάθμευσης.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται, καθ' ερμηνεία του δικογράφου, η ακύρωση της 4780/3.11.2004 αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου με τίτλο «Καθορισμός χώρου για την κατασκευή υπογείου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων και των απαιτούμενων για την εξυπηρέτηση αυτού υπέργειων εγκαταστάσεων κάτω από τμήμα της πλατείας Πύρρου, εντός του ρυμοτομικού σχεδίου Ιωαννίνων, Δήμου Ιωαννιτών, Ν. Ιωαννίνων» (ΦΕΚ Δ' 1069/17.11.2004), 2) της 2602/1.7.2004 θετικής γνωμοδότησης του Γενικού

Διευθυντή Περιφέρειας Ηπείρου επί της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για την υλοποίηση του έργου «Μελέτη-κατασκευή-χρηματοδότηση και εκμετάλλευση πολυώροφου χώρου στάθμευσης οχημάτων κάτω από την πλατεία Πύρρου Ιωαννίνων» και 3) της 4081/13.9.2004 αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι και περιορισμοί του πιο πάνω έργου. Η τελευταία αυτή πράξη τροποποιήθηκε ως προς την επιφάνεια του οικοπέδου όπου θα κατασκευασθεί το επίδικο έργο, δηλαδή κατά μη ουσιώδες μέρος, με την 4935/27.10.2004 μεταγενέστερη απόφαση του ως άνω Γενικού Γραμματέα, η οποία πρέπει να θεωρηθεί ως συμπροσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση.

4. Επειδή, απαραδέκτως οι πρώτοι είκοσι έξι από τους αιτούντες ζητούν την ακύρωση της 2602/1.7.2004 θετικής γνωμοδότησης του Γενικού Διευθυντή Περιφέρειας Ηπείρου και της 4081/13.9.2004 αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, διότι έχουν ήδη ασκήσει κατά των πράξεων αυτών την από 11.11.2004 αίτηση ακυρώσεως (αριθ. κατ. 8834/12.11.2004) και, συνεπώς, η κρινόμενη αίτηση, κατά το μέρος που από διώκεται από αυτούς η ακύρωση των ως άνω πράξεων, είναι απορριπτέα ως δεύτερη αίτηση ακυρώσεως. Εξάλλου, απαραδέκτως ζητείται από τους λοιπούς αιτούντες η ακύρωση της 2602/1.7.2004 θετικής γνωμοδότησης του Γενικού Διευθυντή Περιφέρειας Ηπείρου επί της προμελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων του επίδικου έργου, η οποία τροποποιήθηκε με την 4832/25.10.2004 θετική γνωμοδότηση του ιδίου οργάνου, διότι η πράξη αυτή ως απλή γνωμοδότηση δεν έχει εκτελεστό χαρακτήρα (ΣΤΕ 2547/2005).

6. Επειδή, οι αιτούντες, φερόμενοι ως κάτοικοι Ιωαννίνων, με έννομο συμφέρον ασκούν την υπό κρίση αίτηση κατά των προσβαλλόμενων αποφάσεων του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, με τις οποίες αφενός καθορίστηκε χώρος για την κατασκευή υπογείου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων και των απαιτούμενων για την εξυπηρέτηση αυτού υπέργειων εγκαταστάσεων κάτω από τμήμα της πλατείας Πύρρου των Ιωαννίνων και αφετέρου εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι του έργου αυτού.

7. Επειδή, για την έκδοση της 4780/3.11.2004 αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, με την οποία καθορίστηκε χώρος για την

κατασκευή υπογείου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων και των απαιτούμενων για την εξυπηρέτηση αυτού υπέργειων εγκαταστάσεων κάτω από τμήμα της πλατείας Πύρρου των Ιωαννίνων, ελήφθησαν υπόψη (στοιχεία 6 και 7 του προοιμίου της ως άνω αποφάσεως) η 2602/1.7.2004 θετική γνωμοδότηση του Γενικού Διευθυντή Περιφέρειας Ηπείρου επί της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για την υλοποίηση του έργου «Μελέτη-κατασκευή-χρηματοδότηση και εκμετάλλευση πολυώροφου χώρου στάθμευσης οχημάτων κάτω από την πλατεία Πύρρου Ιωαννίνων» και η 4081/13.9.2004 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι και περιορισμοί του πιο πάνω έργου, οι οποίες άλλωστε προσβάλλονται με την κρινόμενη αίτηση. Συνεπώς, είναι απορριπτέος ως στηριζόμενος σε εσφαλμένη προϋπόθεση ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η 4780/3.11.2004 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ηπείρου εκδόθηκε χωρίς να προηγηθεί ιδιαίτερη έγκριση περιβαλλοντικών όρων και προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση.

8. Επειδή, από τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 24 του Συντάγματος συνάγεται ότι η πολεοδομική διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών της Χώρας αποτελεί υποχρέωση της Πολιτείας, η ρυθμιστική δε αυτή αρμοδιότητα του Κράτους εκδηλώνεται με τη θέσπιση κανόνων που αποβλέπουν στην προστασία του περιβάλλοντος, στην ορθολογική διάταξη των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο χώρο και στη διασφάλιση της λειτουργικότητας και της αισθητικής των οικισμών, ενόψει και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, κατά τρόπο ώστε να δημιουργούνται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Ειδικότερα, ο καθορισμός των περιοχών που προορίζονται για οργανωμένη κοινωνική διαβίωση ή παραγωγική δραστηριότητα, καθώς και του τρόπου οικιστικής διαρρυθμίσεως και δομήσεως στις περιοχές αυτές, ανήκει αποκλειστικά στην κατά τα προαναφερόμενα ρυθμιστική αρμοδιότητα της Πολιτείας, η οποία, σύμφωνα με τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις, δεν επιτρέπεται να ασκείται κατά τρόπο περιστασιακό, αλλά στο πλαίσιο ευρύτερου σχεδιασμού και με κριτήρια αντικειμενικά, συνδεδεμένα προς τις πολεοδομικές ανάγκες κάθε περιοχής (ΣΤΕ 3908/2007 επτ.).

9. Επειδή, στο άρθρο 324 παρ. 1 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (π.δ/γμα από 14.7.1999, ΦΕΚ 580 Δ'), με το οποίο κωδικοποιήθηκαν οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 8 του ν. 2052/1992 «Μέτρα για το νέφος και πολεοδομικές ρυθμίσεις» (ΦΕΚ 94 Α'), ορίζεται ότι «Με π.δ/τα, που εκδίδονται με πρόταση του

Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ύστερα από γνώμη του ΚΣΧΟΠ και του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, μετά από εκτίμηση των κυκλοφοριακών και πολεοδομικών συνθηκών και υπό τον όρο ότι δεν αναιρείται ούτε παρακωλύεται ουσιωδώς η κοινή χρήση ή η εξυπηρέτηση του αντίστοιχου σκοπού κοινής ωφέλειας, είναι δυνατός ο καθορισμός: α) Υπόγειων χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων και των απαιτούμενων για την εξυπηρέτηση αυτών υπέργειων εγκαταστάσεων σε προβλεπόμενους από τα εγκεκριμένα σχέδια κοινόχρηστους χώρους, καθώς και σε χώρους κοινής ωφέλειας που ανήκουν στο Δημόσιο ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου». Ακολούθως, στην παράγραφο 2 του άρθρου 29 του ν. 2831/2000 «Τροποποίηση του ν. 1577/1985 (ΓΟΚ) και άλλες πολεοδομικές διατάξεις» (ΦΕΚ 140 Α'), όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 10 του ν.3044/2002 (ΦΕΚ 197 Α'), ορίζεται ότι «Με απόφαση του οικείου Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας και με την επιφύλαξη των διατάξεων της επομένης παραγράφου γίνονται οι ακόλουθες πολεοδομικές ρυθμίσεις: α)...ε)... Αρμόδιο Συμβούλιο να γνωμοδοτεί για τις ως άνω ρυθμίσεις είναι το οικείο Περιφερειακό Συμβούλιο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος». Με την παράγραφο 1 περ. α' του άρθρου 32 του ν. 3164/2003 (ΦΕΚ 176 Α') προστέθηκε περίπτωση στ' μετά την περίπτωση ε' της ως άνω παραγράφου 2 του άρθρου 29 του ν. 2831/2000, έχουσα ως εξής: «στ) Ο κατά τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 8 του ν. 2052/1992, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 10 του ν. 2947/2001 (ΦΕΚ 228 Α'), καθορισμός: i) υπόγειων χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων και των απαιτούμενων για την εξυπηρέτηση αυτών υπέργειων εγκαταστάσεων σε προβλεπόμενους από τα εγκεκριμένα σχέδια κοινόχρηστους χώρους, καθώς και σε χώρους κοινής ωφέλειας που ανήκουν στο Δημόσιο ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ii) ...». Τέλος, στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου 29 του ν. 2831/2000 ορίζεται ότι : «Όπου στις προηγούμενες παραγράφους προβλέπεται τροποποίηση εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων και οικισμών, οι σχετικές πολεοδομικές ρυθμίσεις πρέπει: α) να μην επιφέρουν μείωση της συνολικής επιφάνειας κοινοχρήστων χώρων ούτε των αναγκαίων κοινωφελών χώρων σύμφωνα με τα γενικά πλαίσια χρήσεων γης (Γ.Π.Σ., Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.)... β) να μην επιφέρουν αύξηση του ισχύοντος συντελεστή δόμησης ούτε αλλαγή των γενικών κατηγοριών χρήσεων της περιοχής, σύμφωνα με τις διατάξεις του από 23.2.1987 π.δ/τος (ΦΕΚ 166 Δ'), δυσμενέστερη για το φυσικό και δομημένο περιβάλλον και γ) να μην είναι αντίθετες με τις διατάξεις και κατευθύνσεις των εγκεκριμένων Γ.Π.Σ. και Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.».

10. Επειδή, όπως έχει κριθεί, η έγκριση ή τροποποίηση των πολεοδομικών σχεδίων οποιασδήποτε κλίμακας και η θέσπιση, με ρυθμίσεις κανονιστικού χαρακτήρα, πάσης φύσεως όρων δομήσεως δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε ειδικότερο θέμα, κατά την έννοια του άρθρου 43 παρ. 2 του Συντάγματος, αλλά ούτε και θέμα τοπικού ενδιαφέροντος ή τεχνικού ή λεπτομερειακού χαρακτήρα. Συνεπώς, οι ρυθμίσεις αυτές θεσπίζονται μόνο με την έκδοση προεδρικού διατάγματος. Ο κανόνας, εξ άλλου, αυτός αφορά τόσο τις αμιγώς κανονιστικές πράξεις και τις πράξεις μικτού χαρακτήρα, όσο και τις ατομικές πράξεις, διότι, κατά το Σύνταγμα, ο πολεοδομικός σχεδιασμός συνδέει αρρήκτως αυτές τις κατηγορίες πράξεων. Οι αρμοδιότητες, όμως, εφαρμογής των πολεοδομικών σχεδίων και οι συναφείς εκτελεστικές αρμοδιότητες επιτρεπώς ανατίθενται σε άλλα, πλην του Προέδρου της Δημοκρατίας, όργανα. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του ν. 3044/2002, με τις οποίες αντικαταστάθηκαν οι διατάξεις του άρθρου 29 του ν. 2831/2000, με τις οποίες ανατίθεται η ρύθμιση των ανωτέρω ζητημάτων σε άλλα, πλην του Προέδρου της Δημοκρατίας όργανα, κρίθηκε ότι αντίκεινται στις διατάξεις των άρθρων 24 και 43 παρ. 2 του Συντάγματος (βλ. ΣτΕ 3661,3663/2005 Ολομ). Επιτρεπώς, όμως, με την παράγραφο 2 του άρθρου 29 του ν. 2831/2000 όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 10 του ν.3044/2002, ανατίθεται στο Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας ο καθορισμός υπόγειων χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων και των απαιτούμενων για την εξυπηρέτηση αυτών υπέργειων εγκαταστάσεων σε προβλεπόμενους από τα εγκεκριμένα σχέδια κοινόχρηστους χώρους, καθώς και σε χώρους κοινής ωφέλειας που ανήκουν στο Δημόσιο ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου στην περίπτωση που υλοποιείται υφιστάμενο πολεοδομικό σχέδιο. Εξάλλου, κατά την έννοια των άρθρων 2 παρ. 1-3, 3 παρ. 6, 5 παρ. 2, 6 παρ. 2 και 4 και 7 παρ. 1 του ν. 1337/1983 (ΦΕΚ Α' 33), όπως αυτές κωδικοποιήθηκαν στα άρθρα 38 παρ. 1-3, 39 παρ. 6, 41 παρ. 2, 43 παρ. 2 και 4 και 44 παρ. 1 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (άρθρο μόνο του από 14.7.1999 π.δ/τος, ΦΕΚ 580 Δ'), προς τις οποίες στοιχεί και η διάταξη του ως άνω άρθρου 29 παρ. 4 περ. γ' του ν. 2931/2000, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 παρ. 1 του ν. 3044/2002, το Γ. Π. Σ. αποτελεί τη γενική πρόταση πολεοδομικής οργάνωσης των πολεοδομικών ενοτήτων, η οποία διατυπώνεται μετά από εκτίμηση των οικιστικών αναγκών και των προβλεπομένων επιπτώσεων των πολεοδομικών ρυθμίσεων στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και τους γενικότερους αναπτυξιακούς στόχους της περιοχής. Ενόψει των ανωτέρω, το Γ.Π.Σ. περιλαμβάνει καταρχήν, γενικούς ορισμούς και κατευθύνσεις ως προς τα θέματα πολεοδομικού σχεδιασμού (δημογραφικά, οικονομικά, ενεργειακά,

συγκοινωνιακά κλπ.) και, κατ' εξαίρεση, ειδικές ρυθμίσεις συνδεόμενες αρρήκτως με τα παραπάνω θέματα. Στην περίπτωση όμως αυτή η θέσπιση των ειδικότερων αυτών ρυθμίσεων πρέπει να τεκμηριώνεται με ειδική αιτιολογία (ΣΤΕ 2980/2005, 3630/2003).

11. Επειδή, με την 71877/3169/29.10.1986 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ Δ' 58/9.2.1987) εγκρίθηκε το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΓΠΣ) της πόλης των Ιωαννίνων και των κοινοτήτων Ανατολής, Κατσίκια, των οικισμών Βελισσαρίου, Πεντέλης, Τσιφλικόπουλου, κοινότητας Σταυρακίου και του οικισμού Εξοχής κοινότητας Περάματος. Όπως αναφέρεται στην απόφαση αυτή, το εγκρινόμενο Γ.Π.Σ. περιλαμβάνει «Α. Την πολεοδομική οργάνωση της πόλης Ιωαννίνων...α....β. Τον προσδιορισμό των χρήσεων γης όπως φαίνονται στους χάρτες Π-1.3.2...και Π-1.11 και ειδικότερα:...Δημιουργία δύο νέων λαϊκών αγορών στους Αμπελοκήπους και στην Ανατολή ενώ η υπάρχουσα στην πόλη πρέπει να διαμορφωθεί και να προστεθεί υπόγειος χώρος στάθμευσης». Από το χάρτη Π-1.11, που συνδημοσιεύθηκε με την ως άνω απόφαση, προκύπτει ότι ο ως άνω χώρος στάθμευσης προβλέπεται στο χώρο που καταλαμβάνει η πλατεία Πύρρου των Ιωαννίνων, η οποία αποτελεί τον υττ' αριθ. 152 κοινόχρηστο χώρο του ρυμοτομικού σχεδίου Ιωαννίνων (β.δ/γμα της 27.4/13.5.1971, ΦΕΚ Δ' 102). Στην μελέτη του Γ.Π.Σ. Ιωαννίνων αναφέρεται «Χώροι στάθμευσης. Άμεση ανάγκη για χώρους στάθμευσης έχει το πυκνοδομημένο τμήμα της πόλης. Προβλέπονται υπαίθριοι χώροι στην περιοχή Μάτσικα και κοντά στα Σφαγεία όπου υπάρχουν διαθέσιμες εκτάσεις. Στην υπόλοιπη πόλη προτείνονται διάφορες θέσεις που θα μπορούσαν να γίνουν υπόγεια (ή υπέργεια) γκαράζ» (Δ' Φάση, σελ. 252). Ακολούθως, από τα σχεδιαγράμματα που συνοδεύουν τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις του ΓΠΣ Ιωαννίνων, οι οποίες εγκρίθηκαν με την 61599/3522/18.7.1988 απόφαση του Υφυπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 658 Δ') και την 55389/1902/10.1.1995 κοινή απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και του Υφυπουργού Γεωργίας (ΦΕΚ 378 Δ'), δεν προκύπτει ότι με τις τροποποιήσεις αυτές επήλθε κάποια μεταβολή στην ως άνω πρόβλεψη του Γ.Π.Σ. για τον προορισμό του επίδικου χώρου ως υπόγειου χώρου στάθμευσης. Με αυτά τα δεδομένα, το Γ.Π.Σ. των Ιωαννίνων θεσπίζει ειδικότερη ρύθμιση ως προς τη χωροθέτηση υπόγειου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων στη πλατεία Πύρρου, η οποία προβλέπεται στο ρυμοτομικό σχέδιο των Ιωαννίνων ως κοινόχρηστος χώρος, και η ρύθμιση αυτή αιτιολογείται ειδικώς στη σχετική μελέτη επί της οποίας στηρίχθηκε το Γ.Π.Σ. Η ίδια πολεοδομική ρύθμιση επαναλαμβάνεται με την προσβαλλόμενη απόφαση

του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, με την οποία δεν καθορίζεται μόνο ο χώρος κατασκευής του υπόγειου σταθμού αυτοκινήτων, αλλά τίθενται περαιτέρω οι ειδικότεροι όροι υλοποίησης της πρόβλεψης του Γ.Π.Σ., ενόψει και των εγκριθέντων με την προσβαλλόμενη 4081/13.9.2004 απόφαση του ίδιου Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας περιβαλλοντικών όρων του έργου. Εφόσον δε ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας, θέτοντας τους όρους δόμησης και λοιπούς όρους κατασκευής του επίδικου χώρου στάθμευσης, περιορίζεται στη εξειδίκευση της ειδικής ρύθμισης του Γ.Π.Σ., ο καθορισμός των όρων αυτών εμπίπτει στην έννοια της «εκτελεστικής αρμοδιότητας», η οποία νομίμως ασκείται από άλλο, πλην του Προέδρου της Δημοκρατίας, όργανο της Διοίκησης και πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η επίδικη ρύθμιση έπρεπε να γίνει με προεδρικό διάταγμα. Κατά τη γνώμη, όμως, των Παρέδρων Θ. Αραβάνη και Ολ. Παπαδοπούλου λόγω της ιδιαίτερης σημασίας της θέσεως της πλατείας Πύρρου για την πόλη των Ιωαννίνων, η επίδικη ρύθμιση έπρεπε να γίνει με προεδρικό διάταγμα. Εξάλλου, εφόσον προβλέπεται στο ως άνω Γ.Π.Σ. ο επίδικος χώρος στάθμευσης, δεν απαιτείται να έχει προηγηθεί της εκδόσεως της προσβαλλόμενης πράξεως εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων η τροποποίηση του σχεδίου πόλεως με πρόβλεψη υπόγειου χώρου στάθμευσης κάτω από την πλατεία. Συνεπώς, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι, μετά την ακύρωση του από 2.5.2001 π.δ/τος καθορισμού χώρου για την κατασκευή του επίδικου χώρου στάθμευσης με την 287/2003 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, δεν επιτρεπόταν από το ισχύον πολεοδομικό σχέδιο της πόλεως των Ιωαννίνων ο καθορισμός υπόγειου χώρου στάθμευσης στην πλατεία Πύρρου.

12. Επειδή, στην απόφαση 71877/3169/29.10.1986 του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 58 Δ79.2.1987), με την οποία εγκρίθηκε το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της πόλης των Ιωαννίνων, προβλέπεται η πεζοδρόμηση της Λ. Αβέρωφ από το Διοικητήριο μέχρι το Δημαρχείο και ότι η σύνδεση με το υπόλοιπο βόρειο τμήμα της Λ. Αβέρωφ θα γίνεται από Α. με παράκαμψη της πλατείας Πύρρου. Στο απόσπασμα του χάρτη Π - 1.11 του εγκεκριμένου ΓΠΣ Ιωαννίνων φαίνεται ότι η προτεινόμενη από το ΓΠΣ πεζοδρόμηση διέρχεται μπροστά από την πλατεία Πύρρου. Όπως προκύπτει από την πινακίδα Π - 2.1.2α, που συνοδεύει την 55389/1902/1995 απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 378 Δ'), με την οποία τροποποιήθηκε η ως άνω 71877/3169/29.10.1986 απόφασή του, ο χώρος της πλατείας Πύρρου προβλέπεται ως χώρος στάθμευσης εκτός οδού (βλ. κεφ. 6 παρ. 6.5.4 της ΜΠΕ, όπου προφανώς εκ

παραδρομής αναφέρεται η πινακίδα Π - 1.2β). Στο κεφάλαιο 6 της ΜΠΕ του έργου (παρ. 6.4.2) περιγράφεται το επηρεαζόμενο από το έργο οδικό δίκτυο, το οποίο απεικονίζεται και στο σχήμα 6-1. Στο επηρεαζόμενο δίκτυο περιλαμβάνεται και η ανώνυμη οδός μπροστά στο σταθμό, από όπου θα γίνεται η είσοδος και έξοδος των οχημάτων προς και από το υπόγειο γκαράζ (ΜΠΕ, κεφ. 6 παρ. 1.1). Με αυτά τα δεδομένα και ειδικότερα λόγω της πρόβλεψης της πλατείας ως χώρου στάθμευσης εκτός οδού, δεν προκύπτει ότι το επίδικο έργο έρχεται σε αντίθεση με τις επιταγές του ΓΠΣ ενόψει της μελλοντικής πεζοδρόμησης της Λ. Αβέρωφ. Συνεπώς, είναι απορριπτέος ο περί του αντιθέτου προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως.

13. Επειδή, στο άρθρο 2 της Η.Π. 37111/2021/26.9.2003 κοινής αποφάσεως των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε και του Υφυπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΦΕΚ 1391 Β'), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 5 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 3010/2002, προβλέπεται διαδικασία δημοσιοποίησης της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Π.Π.Ε.Α.). Κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ως άνω άρθρου 2, αντίγραφα των 2601/1.7.2004 και 4832/25.10.2004 θετικών γνωμοδοτήσεων της αρμόδιας υπηρεσίας περιβάλλοντος της Περιφέρειας Ηπείρου για την Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (Π.Π.Ε.Α.) του επίδικου έργου διαβιβάστηκαν στο Νομαρχιακό Συμβούλιο της Ν.Α. Ιωαννίνων, το οποίο προέβη σε δημοσίευση στον τοπικό τύπο, στις εφημερίδες «Τα Γιάννινα» (13.7.2004) και «Ενημέρωση» (9.11.2004), αντιστοίχως, σχετικής ανακοίνωσης με αριθ. πρωτ. 513/5.7.2004 και 862/8.11.2004 και σε ανάρτηση της ανακοίνωσης και της θετικής γνωμοδότησης στον πίνακα ανακοινώσεων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στις 5.7.2004 και 8.11.2004 αντιστοίχως. Συνεπώς, ο προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως περί μη τηρήσεως των διατυπώσεων δημοσιότητας της Π.Π.Ε.Α. είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

14. Επειδή, στο άρθρο 4 παρ. 6 περ. ε. του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α'), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν.3010/2002 (ΦΕΚ 332 Α'), ορίζεται ότι «1... 6. α... ε. Η Διοίκηση, προκειμένου να εγκρίνει περιβαλλοντικούς όρους, μπορεί, κατά το στάδιο της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης οποιασδήποτε πρότασης έργου ή δραστηριότητας, να απαιτήσει την υποβολή περιβαλλοντικής μελέτης ανώτερης κατηγορίας ή υποκατηγορίας και να υπαγάγει το έργο ή τη δραστηριότητα στη διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών

όρων ανώτερης κατηγορίας ή υποκατηγορίας από αυτήν που υπάγεται το έργο ή η δραστηριότητα, αν εκτιμάται ότι θα προκύψουν σοβαρές επιπτώσεις για το περιβάλλον από την πραγματοποίησή του. Αρμόδια προς τούτο είναι η αρχή που αξιολογεί την Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και γνωμοδοτεί σχετικά». Στα άρθρα 6 και 7 της Η.Π. 11014/703/Φ104/14.3.2003 της κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε «Διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Π.Π.Ε.Α.) και Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Ε.Π.Ο.), σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 1650/1986 (Α160), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του Ν. 3010/2002...» (ΦΕΚ 332 Β'), προβλέπεται ότι για έργα και δραστηριότητες της υποκατηγορίας 2 της πρώτης (Α') κατηγορίας ο ενδιαφερόμενος φορέας ή ιδιώτης τόσο για τη διενέργεια Π.Π.Ε.Α., όσο και για την έγκριση περιβαλλοντικών όρων υποβάλλει αίτηση στην αρμόδια υπηρεσία Περιβάλλοντος της οικείας Περιφέρειας, συνοδευόμενη από φάκελο που περιέχει στην πρώτη περίπτωση Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και στη δεύτερη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, οι οποίες περιλαμβάνουν τουλάχιστον τις εξής πληροφορίες : περιγραφή του έργου ή της δραστηριότητας... συνοπτική περιγραφή των κύριων εναλλακτικών λύσεων που μελετά ο κύριος του έργου ή της δραστηριότητας και υπόδειξη των κύριων λόγων της επιλογής του λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεων τους στο περιβάλλον.

15. Επειδή, με την απόφαση 2018/21.5.2004 της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας Ηπείρου αποφασίστηκε ότι για την περιβαλλοντική αδειοδότηση του επίδικου έργου, το οποίο κατατάσσεται στη δεύτερη κατηγορία, υποκατηγορία 3η, της 6ης ομάδας με τίτλο «τουριστικές εγκαταστάσεις - εργασίες πολεοδομίας» της Κ.Υ.Α. 15393/2332/5.8.2003 (ΦΕΚ 1022 Β), θα ακολουθηθεί η διαδικασία των άρθρων 6 και 7 της Κ.Υ.Α. Η.Π. 11014/703/Φ104/14.3.2003, δηλαδή η διαδικασία που ακολουθείται για έργα και δραστηριότητες της υποκατηγορίας 2 της πρώτης (Α') κατηγορίας. Και προβάλλεται μεν από τους αιτούντες ότι, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 6 και 7 της Κ.Υ.Α. Η.Π. 11014/703/Φ104/14.3.2003, δεν έχουν μελετηθεί εναλλακτικές λύσεις και ειδικότερα οι προτεινόμενες στη μελέτη του Ιουνίου 1996 κυκλοφοριακής οργάνωσης και στάθμευσης της πόλης των Ιωαννίνων των μελετητών Δ.-Α., που είχαν τεθεί υπόψη της Δ/σης Π.Ε.Χ.Ω. της Περιφέρειας Ηπείρου με το από 19.5.2004 υπόμνημα της «Επιτροπής Αγώνα Πολιτών», τόσο στη Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων όσο

και στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, εφόσον, όμως, όπως ήδη εκτέθηκε στην δωδέκατη σκέψη, η ακριβής θέση του επίδικου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων προβλέπεται κάτω από την πλατεία Πύρρου στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο των Ιωαννίνων, που εγκρίθηκε με την 71877/3169/29.10.1986 απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., δεν απαιτείται, κατά νόμον, η εξέταση εναλλακτικών λύσεων ως προς τη θέση του χώρου στάθμευσης (βλ. ΣτΕ 2511/2002 Ολ., 2805/2002 Ολ.). Συνεπώς, νομίμως δεν εξετάστηκαν στην προκείμενη περίπτωση εναλλακτικές λύσεις και είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο ως άνω λόγος ακυρώσεως.

16. Επειδή, οι κοινόχρηστοι χώροι αποτελούν ζωτικό στοιχείο του οικιστικού περιβάλλοντος, καθοριστικό για την ποιότητα ζωής στην πόλη. Εκεί δε όπου οι κοινόχρηστοι χώροι παρέχουν βελτιωμένους όρους χρήσεως και αναψυχής, όπως οι χώροι πρασίνου, οι οποίοι αποτελούν οιονεί υποκατάστατα του φυσικού περιβάλλοντος εντός της πόλεως, δεν επιτρέπεται παράλληλη χρήση που να αναιρεί ή να μειώνει ουσιωδώς τη χρήση αυτή. Τέτοια περίπτωση είναι και η χρήση υπόγειων χώρων σταθμεύσεως οι οποίοι, κατά κοινή πείρα, δημιουργούν αυξημένη κίνηση οχημάτων κατά την προσπέλαση και τη χρήση τους (βλ. Π.Ε. 256 και 258/2001), αλλά συμβάλλουν, εφόσον δεν μειώνουν το πράσινο των κοινοχρήστων χώρων, στην περαιτέρω βελτίωση των όρων διαβίωσης των κατοίκων των μεγαλουπόλεων όπου το οξύτατο κυκλοφοριακό πρόβλημα είναι ο κατ' εξοχήν παράγων ρυπάνσεως του περιβάλλοντος (ΣτΕ 880/1995). Στην προκείμενη περίπτωση η πλατεία Πύρρου αποτελεί τον υπ' αριθ. 152 κοινόχρηστο χώρο του εγκεκριμένου σχεδίου της πόλης των Ιωαννίνων (βλ. έγγραφο οικ. 2191/24.5.2004 της Δ/σης Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας Ηπείρου). Δεδομένου δε ότι η πλατεία Πύρρου δεν χαρακτηρίζεται ως χώρος πρασίνου ή άλσος, νομίμως επιτρέπεται με τις προσβαλλόμενες πράξεις η δημιουργία υπόγειου χώρου στάθμευσης κάτω από αυτήν (βλ. ΣτΕ 3382/1998), με την προϋπόθεση, όμως, ότι οι απαιτούμενες για την εξυπηρέτηση του υπέργειες εγκαταστάσεις είναι περιορισμένες στο απολύτως αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρο και δεν παρεμποδίζουν την κοινή χρήση και εφόσον από την επιλογή των θέσεων εισόδου-εξόδου δεν διαταράσσεται η ακώλυτη χρήση της πλατείας, ούτε μειώνεται η έκταση της (βλ. Π.Ε.14, 78, 256/2001). Στο κεφάλαιο 6 (παρ. 6-12) της ΜΠΕ αναφέρεται ότι τα προβαλλόμενα στην ισόγειο επιφάνεια λειτουργικά στοιχεία του σταθμού (σκάλες, αγωγοί εξαερισμού) θα προβλέπονται σε κατάλληλα σημεία ώστε να μην εμποδίζουν τις ροές πεζών, τις παρόδιες χρήσεις και τις εισόδους τους. Επίσης, ότι οι απολήξεις

εξαερισμού του σταθμού θα πρέπει να περιβάλλονται από φράγμα πρασίνου, ώστε να διασφαλισθεί η αισθητική ένταξη αυτών στον περιβάλλοντα χώρο. Στο κεφάλαιο 7 (παρ. 7.9) αναφέρεται ότι μετά το τέλος των έργων προτείνεται η επαναδιαμόρφωση του χώρου. Οι λύσεις επίγειας διαμόρφωσης του χώρου έχουν ως σκοπό την αποκατάστασή του και την απόδοσή του και πάλι σε χρήση ανάλογη του υφιστάμενου χαρακτηρισμού του ως κοινοχρήστου χώρου πλατείας με αναβαθμισμένα χαρακτηριστικά. Επομένως, ο χαρακτηρισμός του επίδικου χώρου ως κοινοχρήστου δεν αποκλείει την κατασκευή υπόγειου χώρου στάθμευσης με την προϋπόθεση ότι λαμβάνονται όλα τα μέτρα που απαιτούνται, ώστε να μην παρακωλύεται η ελεύθερη χρήση της πλατείας. Εφόσον δε από τη ΜΠΕ του επίδικου έργου δεν προκύπτει ότι θα επέλθει μείωση του κοινοχρήστου χώρου της πλατείας Πύρρου ή παρακώλυση της χρήσεώς της, ο λόγος ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι ο χαρακτηρισμός της ως άνω πλατείας ως κοινοχρήστου χώρου δεν επιτρέπει την κατασκευή του έργου και ότι από την κατασκευή του έργου θα επέλθει μείωση του κοινοχρήστου χώρου είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Κατά την γνώμη του Παρέδρου Θ. Αραβάνη εφόσον στον κοινόχρηστο χώρο της πλατείας Πύρρου υπάρχει δασική βλάστηση δεν επιτρέπεται η δημιουργία κάτω από αυτόν υπόγειου χώρου στάθμευσης (βλ.ΣτΕ 2384/2005).

17. Επειδή, όπως αναφέρεται στο 6766/10.9.2001 έγγραφο του Δασαρχείου Ιωαννίνων, το μεγαλύτερο μέρος της πλατείας καταλαμβάνεται σήμερα από πλακόστρωτο και ένα μέρος της από χλοοτάπητα με διαμορφωμένη μπορντούρα από πυξάρι και διάσπαρτους θάμνους όπως πυράκανθος κ.λπ. Στο χώρο της πλατείας υπάρχουν έξι δένδρα πυραμιδοειδούς λεύκης, δέκα δένδρα κουτσουπιάς, 21 δένδρα φλαμουριάς, δύο μικρά έλατα, δύο μικρά κέδρα και ένα καλλωπιστικό. Από μακροσκοπικό έλεγχο διαπιστώθηκε ότι τα δένδρα της πυραμιδοειδούς λεύκης, ύψους περίπου δέκα μέτρων, βρίσκονται σε προχωρημένη γήρανση, εγκυμονούν σοβαρούς κινδύνους από πιθανή θραύση ή αποκόλληση κάποιου κλώνου ή και πτώση ολόκληρου δένδρου και θα έπρεπε να είχαν απομακρυνθεί. Επίσης, τα δέκα δένδρα κουτσουπιάς, σχετικά χαμηλού ύψους 5-8 μέτρων και διαμέτρου 25-35 εκ., εμφανίζουν μέτρια αισθητική εικόνα και υγιεινή κατάσταση, σχεδόν καχεκτική ανάπτυξη του φυλλώματος και της κόμης, έχουν ξερά κλαδιά και σημάδια σήψης στους κορμούς τους. Κατά τη γνώμη του Δασαρχείου αυτά τα σημεία αποτελούν ενδείξεις ότι τα δένδρα αυτά έχουν γεράσει και θα πρέπει να αντικατασταθούν. Τα 21 δένδρα φλαμουριάς, μέτριου ύψους 6-8 μέτρων και διαμέτρου 20-25 εκ., παρουσιάζουν μέτρια και καλή υγιεινή κατάσταση, κατά το πλείστον καλή ανάπτυξη της κόμης και

βρίσκονται σε δενδροστοιχίες στο πλακόστρωτο. Τα δύο έλατα είναι σχετικά νεαρά, ύψους 5-6 μέτρων και διαμέτρου 10-15 εκ. και φυτεμένα στο χλοοτάπητα, όπως και το χαμηλού ύψους και νεαρής ηλικίας καλλωπιστικό. Κατά την εκτίμηση του Δασαρχείου, εφόσον κριθεί απαραίτητη η απομάκρυνση της υπάρχουσας βλάστησης, πρέπει, ανεξάρτητα από την πιο πάνω εκτεθείσα κατάσταση των δένδρων, μετά το πέρας των εργασιών να γίνει επανεγκατάσταση του πρασίνου ή από τα ήδη υπάρχοντα είδη φυτών και δένδρων ή και από άλλα είδη πιο κατάλληλα για την εξυπηρέτηση των αναγκών μιας σύγχρονης πλατείας. Η επανεγκατάσταση δένδρων, κατά το Δασαρχείο, δεν πρόκειται να παρουσιάσει κανένα πρόβλημα, εφόσον τηρηθούν οι κανόνες της επιστήμης και εναποτεθεί κατάλληλο χώμα, με το απαραίτητο βάθος, πάνω από την οροφή του χώρου στάθμευσης. Εκφράστηκε ακόμη η άποψη ότι σε πολυσύχναστες πλατείες, για λόγους αποφυγής κινδύνου, θα πρέπει να αποφεύγονται δένδρα μεγάλων διαστάσεων και βασικά μεγάλου ύψους. Τα στοιχεία αυτά, τα οποία, όπως αναφέρεται στο 6236/31.8.2004 έγγραφο του Δασάρχη Ιωαννίνων, εκτίθενται επίσης στο κεφάλαιο 5.5 της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου, από την οποία προκύπτει ότι θα γίνει πλήρης αποκατάσταση της υπάρχουσας βλάστησης, και, μάλιστα, σύμφωνα με το σχέδιο διαμόρφωσης της πλατείας του Ιανουαρίου 2005, που συνετάγη από τον ανάδοχο του έργου θα φυτευθούν υψίκορμα δένδρα. Στο κεφάλαιο 6 με τίτλο «περιγραφή του έργου και εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον» (παρ. 6.3) της ΜΠΕ αναφέρεται ότι το φυσικό περιβάλλον, έστω και περιορισμένο, πρέπει να αναβαθμισθεί. Περαιτέρω, στη ΜΠΕ αναφέρεται ότι κατά τη διάρκεια κατασκευής του έργου προβλέπονται εκπομπές αέριων ρύπων από τα οχήματα μεταφοράς και τα μηχανήματα που θα χρησιμοποιούνται στην κατασκευή. Οι εκπομπές σχετίζονται με την καταναλισκόμενη ποσότητα καυσίμου και εκτιμάται ότι θα είναι χαμηλές και δεν θα επηρεάσουν σημαντικά την ποιότητα της ατμόσφαιρας στην περιοχή μελέτης (κεφ. 6 παρ. 6.5.6). Στο κεφάλαιο 7 της ΜΠΕ προβλέπονται μέτρα για τον περιορισμό των επιπτώσεων στην ποιότητα της ατμόσφαιρας κατά το στάδιο της κατασκευής του έργου και εκτιμώνται οι εκπομπές αέριων ρύπων και η πρόκληση θορύβου κατά το στάδιο της λειτουργίας του χώρου στάθμευσης σε συνάρτηση προς την υφιστάμενη κατάσταση. Στα μέτρα αυτά, που αποβλέπουν στον περιορισμό εκπομπής σκόνης, περιλαμβάνονται συνοπτικά η ύγρανση και ο καθαρισμός των διαδρομών κίνησης εντός του εργοταξίου και των επιφανειών εκσκαφής, η θέσπιση μεγίστων ορίων ταχύτητας σε όλες τις μη ασφαλτοστρωμένες επιφάνειες, η εξασφάλιση απορροής των ομβρίων, ώστε να μην επαναιωρούνται τα καταπίπτοντα σωματίδια. Σύμφωνα με τη ΜΠΕ η συνεχής διαβροχή (καταιωνισμός) των υλικών που συγκεντρώνονται σε

σωρούς ή των μετώπων εκσκαφής, μαζί με την διαβροχή των οδών, μπορεί να ελαττώσει τη συνολική εκπομπή σωματιδίων από τις συγκεντρώσεις αδρανών μέχρι και 90%. Επίσης, τα φορτηγά που μεταφέρουν υλικά προβλέπεται να είναι καλυμμένα και τα σιλό αποθήκευσης τσιμέντου και αδρανών υλικών να είναι κλειστά. Για τις εκπομπές αερίων από την κίνηση βαρέων οχημάτων μεταφοράς δεν προβλέπεται η λήψη κάποιου ιδιαίτερου μέτρου γιατί εκτιμάται ότι αυτές θα είναι σχετικά χαμηλές. Τόσο ο ανάδοχος όσο και ο κύριος του έργου υποχρεούνται να διασφαλίσουν τη τήρηση των πιο πάνω όρων. Κατά το στάδιο λειτουργίας του επίδικου υπόγειου χώρου στάθμευσης οι εκπομπές αερίων ρύπων λόγω περιορισμένης αύξησης της κυκλοφορίας στο επηρεαζόμενο οδικό δίκτυο εκτιμάται ότι θα είναι αμελητέες σε σύγκριση με την ήδη υφιστάμενη στην περιοχή. Συγκεκριμένα οι συγκεντρώσεις των αερίων ρύπων μονοξειδίου του άνθρακα και διοξειδίου του αζώτου προβλέπεται να παρουσιάσουν μείωση κατά τη λειτουργία του έργου εξαιτίας του ότι με την εξασφάλιση θέσεων σταθμεύσεως θα μειωθούν οι κινήσεις των οχημάτων για την ανεύρεση θέσης και δεν θα εμποδίζεται η κυκλοφορία από παράνομο παρκάρισμα, και θα επιτυγχάνονται καλύτερες ταχύτητες κίνησης, ενώ λόγω του δομημένου ανάγλυφου και της υφιστάμενης και μελλοντικής χρήσης του δομημένου ανάγλυφου και της υφιστάμενης αλλά και μελλοντικής χρήσης του χώρου ως πλατείας δεν θα δημιουργούνται δυσμενείς συνθήκες εγκλωβισμού των ρύπων. Επιπλέον επισημαίνεται ότι, όσον αφορά στον τελικό σχεδιασμό του έργου, θα πρέπει να γίνει προσεκτική επιλογή των θέσεων και του ύψους των στομιών των αεραγωγών εξαερισμού του χώρου υπόγειας στάθμευσης, διότι αποτελούν τις δυσμενέστερες θέσεις ως προς τις εκπομπές ρύπων από το νέο έργο (ΜΠΕ, κεφ. 6 παρ. 6.8 και κεφ. 7 παρ. 7.6). Η πρόκληση θορύβου από τη λειτουργία των νέων εγκαταστάσεων προβλέπεται ότι θα είναι σχετικά χαμηλή και δεν θα διαμορφώσει αυτή τη στάθμη θορύβου στην ευρύτερη περιοχή. Επίσης, η αύξηση του θορύβου στις οδούς που περικλείουν το γκαράζ λόγω αύξησης του κυκλοφοριακού φόρτου προβλέπεται ότι θα είναι αμελητέα, αν ληφθεί υπόψη η ήδη υψηλή στάθμη θορύβου στην περιοχή, όπου παρατηρείται μια διάχυση της κίνησης στις εγγύς γειτονιές προς αναζήτηση θέσης στάθμευσης (ΜΠΕ, κεφ. 6 παρ. 6.5.7). Στο κεφάλαιο 7 της ΜΠΕ (παρ. 7.7) αναφέρεται μια σειρά μέτρων προστασίας του ακουστικού περιβάλλοντος που θα πρέπει να τηρεί ο ανάδοχος κατά την κατασκευή του έργου προκειμένου να περιορισθούν οι επιπτώσεις. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι θα πρέπει να χρησιμοποιούνται προηγμένα μοντέλα μηχανημάτων εργοταξίου που πληρούν προδιαγραφές, ώστε να μειώνεται ο εκπνεόμενος θόρυβος και να τηρείται το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο σχετικά με το ζήτημα αυτό. Εξάλλου, στο κεφάλαιο Δ1

της προσβαλλόμενης 4081/13.9.2004 πράξεως εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων τεχνικά έργα και μέτρα αντιρύπανσης και γενικότερα αντιμετώπισης της υποβάθμισης του περιβάλλοντος που επιβάλλεται να κατασκευασθούν ή να ληφθούν στο στάδιο κατασκευής και λειτουργίας, όπως η μεταφορά των προϊόντων εκσκαφής με φορτηγά οχήματα που θα έχουν καλυμμένο το πίσω μέρος (όρος 1), αποκατάσταση της υψηλής και χαμηλής βλάστησης της πλατείας σύμφωνα με τα ως άνω έγγραφα του Δασαρχείου Ιωαννίνων (όρος 3), ύγρανση και συχνό-αποτελεσματικό καθαρισμό των διαδρόμων κίνησης εντός του εργοταξίου και των επιφανειών εκσκαφής (όρος 5), τήρηση των αναφερομένων στο κεφάλαιο 7 της ΜΠΕ για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων (όρος 7). Με τα δεδομένα αυτά, από τις παραπάνω προβλέψεις της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων συνάγεται ότι έχει εκτιμηθεί η υφιστάμενη κατάσταση και οι επιπτώσεις που θα προκύψουν από την κατασκευή και στη συνέχεια από τη λειτουργία του έργου και έχουν ληφθεί μέτρα για την αντιμετώπιση των τυχόν δυσμενών συνεπειών. Ειδικότερα, εκτιμήθηκε η υφιστάμενη στη περιοχή του έργου χλωρίδα, προβλέπεται η επανεγκατάσταση του πρασίνου που θα απομακρυνθεί λόγω της κατασκευής του έργου. Εξάλλου, η ύπαρξη ή όχι δένδρων που παρουσιάζουν ενδείξεις γήρανσης, η ανάγκη ή μη απομάκρυνσης τους, η δυνατότητα επανεγκατάστασης της υπάρχουσας βλάστησης ή της πλέον κατάλληλης, καθώς και οι προοπτικές ευδοκίμησης της στο στρώμα του εδάφους που θα εναποτεθεί στην οροφή του γκαράζ είναι ζητήματα που αφορούν τεχνικές κρίσεις μη υποκείμενες σε ακυρωτικό έλεγχο. Συνεπώς, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι οι λόγοι ακυρώσεως, με τους οποίους προβάλλεται ότι θα υλοποιηθεί υψηλή βλάστηση και θα αντικατασταθεί από χαμηλά φυτά, αμφισβητείται η εκτίμηση της ΜΠΕ ότι τα δένδρα μπορούν να επιβιώσουν στην προβλεπόμενη επιστροφή χώματος και υποστηρίζεται ότι θα αυξηθούν τα επίπεδα εκπομπών ρύπων και θορύβου. Οι ειδικότεροι ισχυρισμοί των αιτούντων, με τους οποίους αμφισβητούνται η ακρίβεια των μετρήσεων θορύβου και των εκπεμπόμενων αερίων ρύπων της ΜΠΕ, εφόσον δεν περιλαμβάνεται στις μετρήσεις των εκπεμπόμενων αερίων το βενζόλιο, προβάλλονται αορίστως και αναποδείκτως, εφόσον δεν προσκομίζονται τα στοιχεία που επικαλούνται οι αιτούντες (έρευνα του Ινστιτούτου Περιβάλλοντος και Βιώσιμης Ανάπτυξης του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών, μελέτη θορύβου του γραφείου Δοξιάδη του έτους 1993).

18. Επειδή, στο κεφάλαιο 6 (παρ. 1.1) της ΜΠΕ αναφέρεται ότι «ο σταθμός αυτοκινήτων κατασκευάζεται κάτω από την πλατεία Πύρρου και καταλαμβάνει σε οριζόντια προβολή το μεγαλύτερο τμήμα της, μένοντας σε απόσταση από το υπάρχον

κτίριο αναψυκτηρίου της ΟΑΣΗΣ», το οποίο έχει χαρακτηρισθεί ως μνημείο με την ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/500/58703/24.10.2003 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ως αξιόλογο δείγμα κτιρίου της δεκαετίας 1960-1970 και σημείο αναφοράς - τόπος συνάντησης των κατοίκων των Ιωαννίνων. Τα αναφερόμενα στη ΜΠΕ επιβεβαιώνονται από τα σχεδιαγράμματα τελικής διαμόρφωσης της πλατείας. Εξάλλου, στο 1325/13.7.2004 έγγραφο της Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Ηπείρου αναφέρεται ότι η υπηρεσία αυτή δεν έχει αντίρρηση για την κατασκευή του επίδικου έργου και την τελική έγκριση της ΜΠΕ, ενώ με το 2460/7.1.2004 έγγραφο της ίδιας υπηρεσίας αποστέλλεται στους μελετητές του έργου σχεδιάγραμμα, το οποίο επισυνάπτεται στο έγγραφο και φέρει ημερομηνία θεώρησης 7.1.2004 από τον Προϊστάμενο της 6ης Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων, με την επισήμανση ότι αποτυπώνονται στο σχέδιο «τα κτίρια που χαρακτηρίστηκαν ως διατηρητέα μνημεία και προστατεύονται από την υπηρεσία», δηλαδή το κτίσμα της ΟΑΣΗΣ. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η ύπαρξη επί της πλατείας Πύρρου του κτίσματος του αναψυκτηρίου «ΟΑΣΗΣ» ελήφθη υπόψη από τις αρμόδιες υπηρεσίες, οι οποίες δεν αντιτίθενται στην εκτέλεση του έργου, το οποίο εν πάση περιπτώσει, εν όψει της εκτίμησης στη ΜΠΕ ότι οι εκπομπές αέριων ρύπων, λόγω περιορισμένης αύξησης της κυκλοφορίας στο επηρεαζόμενο οδικό δίκτυο, θα είναι αμελητέες, σε σύγκριση με την ήδη υφιστάμενη στην περιοχή, δεν προβλέπεται ότι θα επηρεάσει δυσμενώς το ως άνω μνημείο. Συνεπώς, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος και ο λόγος ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι η κατασκευή και λειτουργία του επίδικου έργου συνιστά επέμβαση στο άμεσο περιβάλλον του ως άνω μνημείου, η οποία θα έχει δυσμενείς συνέπειες στην εξωτερική του εμφάνιση λόγω των αυξημένων ρύπων και εκπομπών των οχημάτων που θα διέρχονται και θα σταθμεύουν στον υπόγειο χώρο στάθμευσης.

19. Επειδή, τέλος, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι παρανόμως το Γ. Π. Σ. των Ιωαννίνων τροποποιήθηκε με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Ιωαννιτών, είναι απορριπτέος προεχόντως ως ερειδόμενος σε εσφαλμένη προϋπόθεση, γιατί δεν προκύπτει ότι έγινε κάποια τροποποίηση του ΓΠΣ των Ιωαννίνων με απόφαση του ως άνω Δημοτικού Συμβουλίου.

20. Επειδή, κατόπιν αυτών, πρέπει να απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση.

ΣτΕ 2331/2009

[Νόμιμη η επιβολή όρων και περιορισμών δόμησης για την ανέγερση επταώροφης οικοδομής στην περιοχή Μακρυγιάννη]

Πρόεδρος: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Εισηγητής: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Δικηγόροι: *Λ. Σινανιώτης, Στ. Δεληκωστόπουλος, Κοπακάκης, Κ. Δημόπουλος*

Εντός των ορίων του αρχαιολογικού χώρου της πόλης των Αθηνών ασκείται υποχρεωτικός αρχαιολογικός-ανασκαφικός έλεγχος στο πλαίσιο της διαδικασίας χορήγησης εγκρίσεων για την έκδοση οικοδομικών αδειών.

Με την ανέγερση στην περιοχή του Ιερού Βράχου της Ακρόπολης πολυώροφων οικοδομών επιβαρύνεται αισθητικά το μνημείο, γι' αυτό και νομίμως επιβλήθηκαν περιορισμοί ως προς το ύψος της υπό ανέγερση οικοδομής σε περιοχή εντός των ορίων του ενλόγω αρχαιολογικού χώρου.

Αβάσιμα προβάλλεται ότι η αρμοδιότητα του Υπουργού Πολιτισμού περιορίζεται αποκλειστικά στην προστασία των αρχαίων που ανευρίσκονται στο υπέδαφος του οικοπέδου. Ο Υπουργός, σε περίπτωση που η ανέγερση οικοδομής έχει δυσμενείς συνέπειες στο προστατευόμενο μνημείο, οφείλει, πάντοτε με γνώμονα την αποτελεσματικότερη προστασία του, να επιβάλλει όρους και περιορισμούς στη δόμηση, κατάλληλους να εξουδετερώσουν τις επιβλαβείς συνέπειες.

Αβάσιμα προβάλλεται παραβίαση της αρχής της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της χρηστής διοίκησης, διότι από έγγραφο της Γ' Εφορείας

Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων δημιουργήθηκε στην αιτούσα η δικαιολογημένη πεποίθηση ότι εγκρίθηκε το ύψος της οικοδομής από πλευράς αρχαιολογικού νόμου. Το έγγραφο αυτό, δεν στηριζόταν σε γνωμοδότηση του αρμόδιου συμβουλίου και δεν αποτελούσε την κατά νόμο έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία δόθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση ενόψει των ευρημάτων της διενεργηθείσας σωστικής ανασκαφής.

Βασικές σκέψεις

4. Επειδή, στο άρθρο 24 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής: «1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας ... 6. Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος...». Με τις διατάξεις αυτές του Συντάγματος καθιερώνεται ειδικώς αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, δηλαδή των μνημείων και λοιπών πολιτιστικών αγαθών που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν λόγω της ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους την εν γένει πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας. Η προστασία αυτή περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη διατήρηση των εν λόγω πολιτιστικών στοιχείων στο διηνεκές. Επομένως, κάθε επέμβαση πλησίον μνημείου πρέπει, κατ' αρχήν, να αποβλέπει στην προστασία και ανάδειξη αυτού, να ενεργείται δε ενόψει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και του είδους του μνημείου και επί τη βάσει των δεδομένων της επιστήμης, απαγορευμένων επεμβάσεων και χρήσεων μη συμβατών προς την κατά προορισμό χρήση του μνημείου (Σ.τ.Ε. 2540/2005). Εξάλλου, η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος οργανώνεται και εξειδικεύεται με τις διατάξεις του ν. 3028/2002 (ΦΕΚ 153 Α'), με τις οποίες ορίζονται, μεταξύ άλλων, οι προϋποθέσεις επεμβάσεως σε ακίνητο μνημείο και στο περιβάλλον του. Στο άρθρο 10 του νόμου αυτού και υπό τον τίτλο "Ενέργειες σε ακίνητα μνημεία και στο περιβάλλον τους" ορίζονται ειδικότερα τα ακόλουθα: "1. Απαγορεύεται κάθε ενέργεια σε ακίνητο μνημείο η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή,

βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του. . . 3. Η . . . οικοδομική δραστηριότητα πλησίον αρχαίου επιτρέπεται μόνο μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Η έγκριση χορηγείται εάν η απόσταση από ακίνητο μνημείο ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη αυτού λόγω του χαρακτήρα του έργου ή της επιχείρησης ή της εργασίας. 4. Για κάθε εργασία, επέμβαση ή αλλαγή χρήσης σε ακίνητα μνημεία, ακόμη και αν δεν επέρχεται κάποια από τις συνέπειες της παραγράφου 1 σε αυτά, απαιτείται έγκριση που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. . .". Οι πιο πάνω διατάξεις εκκινούν από τη διάκριση σε επεμβάσεις επί και πλησίον ακινήτου μνημείου. Για τις επεμβάσεις πλησίον μνημείου ισχύει ο κανόνας του επιτρεπτού τους μόνο κατόπιν εγκρίσεως του Υπουργού Πολιτισμού, ειδικά δε για τις οικοδομικές εργασίες η έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού χορηγείται εάν η απόσταση από το ακίνητο μνημείο -στην έννοια του οποίου συμπεριλαμβάνεται πλέον ρητώς και το άμεσο περιβάλλον του- ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια, ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη σε αυτό. Από τα ανωτέρω παρέπεται ότι ο Υπουργός Πολιτισμού, προκειμένου να χορηγήσει την έγκριση (άδεια) εκτελέσεως έργου πλησίον μνημείου αξιολογεί τα χαρακτηριστικά του έργου και εκτιμά τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις που θα έχει η εκτέλεση του έργου στα ακίνητα μνημεία, δηλαδή στα αγαθά που εμπίπτουν στο πεδίο προστασίας του αρχαιολογικού νόμου. Η αιτιολογία της χορηγούμενης εγκρίσεως (αδειάς) ελέγχεται συνεπώς ως προς τα ζητήματα αυτά, πρέπει δε, για να είναι πλήρης, να περιέχει: α) περιγραφή των προστατευτέων μνημείων, β) περιγραφή του προς εκτέλεση έργου, και γ) τεκμηριωμένη εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου επί των μνημείων (πρβλ. Σ.τ.Ε. Ολ. 3454/2004, Ολ.676/2005). Εν όψει της ως άνω συνταγματικής επιταγής, αλλά και των διατάξεων του ν. 3028/2002, ερμηνευομένων υπό το φως των ως άνω συνταγματικών διατάξεων σχετικά με την προστασία των αρχαίων μνημείων στο διηνεκές, ο υπουργός πολιτισμού, σε περίπτωση που η εκτέλεση του έργου και συγκεκριμένα η ανέγερση οικοδομής έχει δυσμενείς συνέπειες στο προστατευόμενο μνημείο, οφείλει, πάντοτε με γνώμονα την αποτελεσματικότερη προστασία του μνημείου, να επιβάλλει τους κατάλληλους όρους και περιορισμούς στη δόμηση, οι οποίοι κατά την αιτιολογημένη κρίση του θα εξουδετερώσουν τις όποιες επιβλαβείς για το μνημείο συνέπειες (βλ. ΣτΕ 2079/2003, 3258/2000, 2725/1997, 1853/1977).

5. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, με την από 5.1.2004

αίτησή της (αριθ. κατ. 24/5.1.2004) προς τη Γ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, η αιτούσα ζήτησε να της επιτραπεί η διενέργεια εκσκαφών σε τμήμα του επί των οδών Αθαν. Διάκου 6 και Πορίνου 5, στο ΟΤ. 55017 της περιοχής Μακρυγιάννη, οικοπέδου. Με το 24/5.3.2004 έγγραφό της η ως άνω Εφορεία ενημέρωσε το Πολεοδομικό Γραφείο Δήμου Αθηναίων ότι δεν έχει αντίρρηση για τη διενέργεια εκσκαφικών εργασιών στο ως άνω οικοπέδο, προκειμένου να διενεργηθεί προκαταρκτικός αρχαιολογικός έλεγχος σ' αυτό. Στη συνέχεια, μετά την υποβολή της αρχιτεκτονικής μελέτης, με το 2063/14.5.2004 έγγραφο της ίδιας υπηρεσίας ενημερώθηκε το ως άνω Πολεοδομικό Γραφείο ότι δεν υπάρχει, κατ' αρχήν, αντίρρηση από πλευράς Αρχαιολογικού Νόμου για την ανέγερση οκταώροφης οικοδομής με δύο υπόγεια και επίκτισμα στο δώμα, συνολικού ύψους 26,45 μέτρων, σύμφωνα με τους όρους δόμησης του Γ.Ο.Κ. Η εκσκαφή των θεμελίων της οικοδομής αποκάλυψε, στο νότιο τμήμα του οικοπέδου, το βόρειο ανάλημμα αρχαίας οδού μήκους 24 μέτρων. Κατά την επακολουθήσασα σωστική ανασκαφή ήλθαν στο φως το συνδεδεμένο με το ανάλημμα οδόστρωμα (κατά τόπους εφοδιασμένο με συστήματα αποχετευτικών αγωγών), τμήμα ελληνιστικού κτιρίου, αμέσως νοτιοδυτικά της οδού, φρέαρ, καθώς και δύο υδατοδεξαμενές των ρωμαϊκών χρόνων. Ακολούθως, η Γ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων με την Φ5/1/4791/11.10.2005 εισήγηση της προς τη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων & Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Διεύθυνση Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων, Τμήμα Αρχ/κών Χώρων, Μνημείων και Αρχαιογνωστικής Έρευνας, αφού διαπιστώνει, ότι παρατηρείται ενδιαφέρον για την ανέγερση πολυώροφων οικοδομών και την διαρκώς επιδεινούμενη κατάσταση στην περιφέρεια του Ιερού Βράχου της Ακροπόλεως, πρότεινε τη διατήρηση σε κατάχωση του ελληνιστικού κτιρίου, τη διάλυση με ανασκαφικό τρόπο των υπολοίπων αρχιτεκτονικών σπαραγμάτων και την τροποποίηση της οικοδομικής άδειας με περικοπή του ύψους του υπό ανέγερση κτιρίου, ώστε να εναρμονισθεί με τα ήδη διαμορφωμένα, νόμιμα ύψη των ακινήτων στις οδούς Αθαν. Διάκου και Πορίνου. Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (Κ.Α.Σ.), κατά τη συνεδρίαση της 12.12.2005 (Συν. 48), αποφάσισε την πραγματοποίηση αυτοψίας από όλα τα μέλη του στην επίδικη ιδιοκτησία, προκειμένου να διαμορφώσει άποψη ως προς το ζήτημα των τελικών υψών της οικοδομής. Μετά τη διενέργεια αυτοψίας, το Κ.Α.Σ., κατά τη συνεδρίαση 49/20.12.2005, γνωμοδότησε να μην εγκριθεί η ανέγερση οκταώροφης οικοδομής στο επίδικο ακίνητο, αλλά επταώροφης οικοδομής, συνολικού ύψους 21 μέτρων, η οποία να μην υπερβαίνει το έμπροσθεν αυτής λευκό οικοδόμημα προς την Ακρόπολη. Η ομόφωνη αυτή γνωμοδότηση του Κ.Α.Σ. εγκρίθηκε με την προσβαλλόμενη

ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ03/ 109706/5076/28.12.2005 απόφαση του Υφυπουργού Πολιτισμού. Ειδικότερα, στην ως άνω Φ5/1/4791/11.10.2005 εισήγησή της η Γ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων αναφέρει ότι «η προστασία του οπτικού περιβάλλοντος της Ακρόπολης, προστατευόμενου μνημείου Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, στην εγγύτερη προς αυτήν περιοχή θίγεται ουσιωδώς» και επισημαίνει ότι «η κατασκευή διαρκώς υψηλότερων οικοδομών, αλλά και το αυξανόμενο πλήθος των σχετικών αιτημάτων αναγκάζει την υπηρεσία να επαναφέρει το ζήτημα διεύρυνσης της ζώνης ελέγχου υψών στην ευρύτερη περιοχή με συνακόλουθη μείωση υψών των κτιρίων και εναρμόνιση τους προς τα νόμιμα των υφισταμένων οικοδομών ... το πρόβλημα της διαμόρφωσης του δομημένου χώρου νοτίως της Ακρόπολης επανέρχεται επιτακτικώς και με οξύτητα, εφόσον οι προς ανέγερση οικοδομές υψώνουν «τείχος» στην περιφέρεια του Ιερού βράχου και τον ανταγωνίζονται. Η νέα πραγματικότητα αποκαλύπτει ότι η κατάσταση βαίνει διαρκώς επιδεινούμενη». Το γεγονός της επιδείνωσης του περιβάλλοντος του Ιερού Βράχου και της οπτικής επιβαρύνσεως του από την ανέγερση πολυωρόφων οικοδομών διαπιστώνεται και στα πρακτικά συζητήσεων του Κ.Α.Σ. (συνεδριάσεις 48/12.12.2005 και 49/20.12.2005), όπου αναφέρονται και οι αντιδράσεις της UNESCO λόγω της διαρκώς επιδεινούμενης καταστάσεως, αλλά και ότι «η συγκεκριμένη περίπτωση υπερβαίνει κάθε προηγούμενο, καθώς η εν λόγω οικοδομή βρίσκεται μόνο ένα οικοδομικό τετράγωνο κάτω από την οδό Διονυσίου Αρεοπαγίτου και κοντά στο Νέο Μουσείο της Ακροπόλεως» (Συν. 48/12.12.2004). Ειδικότερα, στα πρακτικά της 49/20.12.2005 συνεδρίασης του Κ.Α.Σ. επισημαίνεται ότι η οικοδομή υπερβαίνει ως προς το ύψος το νέο μουσείο της Ακροπόλεως και ότι το ύψος της οικοδομής βλάπτει το οπτικό πεδίο της Ακροπόλεως. Με τα δεδομένα αυτά, και συγκεκριμένα, λόγω της διαρκούς επιδείνωσης της κατάστασης εξαιτίας της ανέγερσης πολυωρόφων οικοδομών στην περιφέρεια του Ιερού Βράχου της Ακρόπολης, οι οποίες ανεξαρτήτως της αποστάσεώς τους από αυτόν, έχουν ως αποτέλεσμα, κατά την ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση της Διοικήσεως, την αισθητική επιβάρυνση του μνημείου, νομίμως επιβλήθηκαν, κατά την έννοια των προεκτεθεισών διατάξεων, περιορισμοί ως προς το ύψος την υπό ανέγερση οικοδομής, η οποία μάλιστα πρόκειται να ανεγερθεί σε περιοχή κειμένη εντός των ορίων του αρχαιολογικού χώρου της πόλεως των Αθηνών, μετά την αναοριοθέτηση αυτού, βάσει των μεταβατικών διατάξεων του άρθρου 73 του ν. 3028/2002, με την ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/ 7027/425/29.1.2004 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (ΦΕΚ 96 Δ' /10.2.2004). Εντός δε των ορίων του αρχαιολογικού χώρου της πόλεως των Αθηνών ασκείται ο υποχρεωτικός αρχαιολογικός-ανασκαφικός

έλεγχος στο πλαίσιο της διαδικασίας χορηγήσεως εγκρίσεων για την έκδοση οικοδομικών αδειών για πάσης φύσεως δημόσια, ιδιωτικά και εκκλησιαστικά έργα. Συνεπώς, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε με κακή χρήση της διακριτικής ευχέρειας της Διοικήσεως. Εξάλλου, αρμοδίως, σύμφωνα με το άρθρο 10 του ν. 3028/2002, ο ως άνω περιορισμός του ύψους της επίδικης οικοδομής επιβλήθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση του Υφυπουργού Πολιτισμού, ο οποίος, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη (τέταρτη), σε περίπτωση που η ανέγερση οικοδομής έχει δυσμενείς συνέπειες στο προστατευόμενο μνημείο, οφείλει, πάντοτε με γνώμονα την αποτελεσματικότερη προστασία του μνημείου, να επιβάλλει τους κατάλληλους όρους και περιορισμούς στη δόμηση, οι οποίοι κατά την αιτιολογημένη κρίση του θα εξουδετερώσουν τις όποιες επιβλαβείς για το μνημείο συνέπειες, περιλαμβανομένου και του περιορισμού του ανωτάτου ύψους και του αριθμού ορόφων που επιτρέπεται από τον Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό του 1985, ν. 1577/1985 (άρθρο 9 παρ. 7), σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του από 23.6.1978 π.δ/τος «περί καθορισμού συντελεστών δομήσεως περιοχής Αθηνών», ΦΕΚ 312 Δ' (βλ. και ΣΤΕ 1853/1977) και είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η αρμοδιότητα του Υπουργού Πολιτισμού περιορίζεται αποκλειστικά στην προστασία των αρχαίων που ανευρίσκονται στο υπέδαφος του οικοπέδου. Περαιτέρω, εφόσον το επίδικο ακίνητο βρίσκεται εντός των αναριοθετημένων ορίων του αρχαιολογικού χώρου της πόλεως των Αθηνών, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι για την ανέγερση οικοδομής στο επίδικο οικόπεδο δεν απαιτείται έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, διότι αυτό δεν είναι πλησίον αρχαίου, ως μη περιλαμβανόμενο στα όρια των περιοχών περίξ των αρχαιολογικών χώρων Ακροπόλεως, Φιλοπάππου, Θησείου, Κεραμεικού, Ολυμπιείου, Παναθηναϊκού Σταδίου, Αρδηττού και Λόφου Κολωνού, όπως αυτά καθορίστηκαν με το από 19.2.1975 π.δ/γμα (ΦΕΚ 53 Δ75.3.1975) και ότι αρμόδιο όργανο για τον έλεγχο της νομιμότητας της υπό ανέγερση οικοδομής είναι κατά το άρθρο 1 του Γ.Ο.Κ. η Διεύθυνση Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων. Επίσης, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος και ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι η δόμηση στο ως άνω ακίνητο ρυθμίζεται αποκλειστικά από τον Γ.Ο.Κ. και ότι ειδικοί όροι δόμησης και χρήσης για την προστασία των μνημείων είναι δυνατόν να επιβάλλονται μόνο με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Πολιτισμού και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Εξάλλου, το γεγονός ότι, όπως αναφέρεται στο 1694/18.3.2004 έγγραφο της Δ/σης Πολεοδομικού Σχεδιασμού του Υπουργείου

Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, η περιοχή του Ο.Τ. 30/55 βρίσκεται εκτός του Ιστορικού Κέντρου Αθήνας, στην οποία η ως άνω Δ/ση δεν έχει δικαίωμα παρέμβασης και ότι «ύστερα από ανάλυση της φυσιογνωμίας της περιοχής αυτής, φωτογραφικής τεκμηρίωσης και της υλοποιημένης κατάστασης του δομημένου περιβάλλοντος (πολυώροφες οικοδομές) η υπηρεσία ... κρίνει ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια του νόμου, ώστε να ενταχθεί η προαναφερόμενη περιοχή σε τυχόν διεύρυνση των ορίων του ιστορικού Τμήματος της Πόλης των Αθηνών», δεν σημαίνει ότι για την περιοχή αυτή, στην οποία εμπίπτει και το επίδικο οικοδομικό τετράγωνο, δεν περιλαμβάνεται στα αναοριοθετημένα όρια του αρχαιολογικού χώρου της πόλεως των Αθηνών, που υπάγεται στην αρμοδιότητα του Υπουργού Πολιτισμού από πλευράς Αρχαιολογικού Νόμου, τούτο άλλωστε επισημαίνεται και το ως άνω έγγραφο, κατά το οποίο «το θέμα έχει ήδη αντιμετωπιστεί στα πλαίσια αρμοδιοτήτων του ΥΠΠΟ με την έγκριση από τις αρμόδιες Υπηρεσίες μελέτης κτιρίου στο ως άνω οικοδομικό τετράγωνο με μειωμένο ύψος». Κατά τη γνώμη των Παρέδρων Θεοδ. Αραβάνη και Ολ. Παπαδοπούλου το αίτημα της αιτούσας να της επιτραπεί η ανέγερση οκταώροφης οικοδομής νομίμως δεν έγινε δεκτό, διότι στηρίζεται στις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του από 23.6.1978 π.δ/τος «περί καθορισμού συντελεστών δομήσεως περιοχής Αθηνών» (ΦΕΚ 312 Δ'), δηλαδή σε όρους δόμησης, μεταξύ των οποίων και το επιτρεπόμενο ύψος των οικοδομών, οι οποίοι έχουν τεθεί καθ' υπέρβαση της σχετικής εξουσιοδότησης του άρθρου 9 του από 17.7.1923 ν.δ/τος «περί σχεδίων πόλεων», χωρίς να ληφθεί υπόψη η επιβαλλόμενη από τις διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 και 6 του Συντάγματος αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, δηλαδή των μνημείων του Ιερού Βράχου της Ακροπόλεως, η οποία περιλαμβάνει και την ανάδειξη αυτών και επιτάσσει ο καθορισμός των όρων δόμησης της επίδικης περιοχής να ενεργείται ενόψει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και του είδους του μνημείου, που επιβάλλουν τη θέσπιση ηπιότερων όρων δόμησης.

6. Επειδή, με το 2063/14.5.2004 έγγραφό της, το οποίο κοινοποίησε και στο Τμήμα Αρχαιολογικών Χώρων, Μνημείων και Αρχαιογνωστικής Έρευνας του Υπουργείου Πολιτισμού, η Γ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων ενημέρωσε το Πολεοδομικό Γραφείο του Δήμου Αθηναίων ότι δεν έχει, κατ' αρχήν, αντίρρηση από πλευράς Αρχαιολογικού Νόμου για την ανέγερση οκταώροφης οικοδομής με δύο υπόγεια και επίκτισμα στο δώμα, συνολικού ύψους 26,45 μέτρων, σύμφωνα με τους όρους δόμησης του Γ.Ο.Κ. και τα θεωρημένα σχέδια. Όμως, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 4 του ν.3028/2002, οικοδομική δραστηριότητα πλησίον

αρχαίου επιτρέπεται μόνο μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Το ως άνω έγγραφο της Γ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων είχε αποσταλεί στο Πολεοδομικό Γραφείο του Δήμου Αθηναίων χωρίς προηγούμενη γνώμη του αρμοδίου συμβουλίου, του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου στην προκείμενη περίπτωση, εφόσον πρόκειται για την προστασία μνημείων εγγεγραμμένων στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, (άρθρο 50 παρ. 5 περ. γ' στοιχ. ββ), κατά παράβαση των ως άνω διατάξεων, και για το λόγο αυτό με την Φ5/1/4791/11.10.2005 εισήγηση της υπηρεσίας αυτής, μετά τη ανακάλυψη, κατά την επακολουθήσασα σωστική ανασκαφή, ευρημάτων μεγάλου αρχαιολογικού ενδιαφέροντος στο επίδικο ακίνητο, εισήχθη η υπόθεση στο Κ.Α.Σ. κατά τη συνεδρίαση της 12.12.2005, προκειμένου αυτό να ασκήσει την αρμοδιότητά του, και, μετά τη γνωμοδότηση αυτού της 20.12.2005, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση του Υφυπουργού Πολιτισμού, με την οποία δόθηκε η κατά τις ως άνω διατάξεις του ν. 3028/2002 έγκριση για την ανέγερση της επίδικης οικοδομής. Συνεπώς, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος ακυρώσεως περί παραβιάσεως της αρχής της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της χρηστής διοικήσεως, διότι από το ως άνω έγγραφο της Γ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων δημιουργήθηκε στην αιτούσα η δικαιολογημένη πεποίθηση ότι εγκρίθηκε το ύψος της οικοδομής από πλευρά αρχαιολογικού νόμου, αφού το έγγραφο αυτό, μη στηριζόμενο σε γνωμοδότηση του αρμόδιου συμβουλίου, δεν αποτελούσε την προβλεπόμενη από το άρθρο 10 παρ. 4 του ν.3028/2002 έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία δόθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση ενόψει των ευρημάτων της σωστικής ανασκαφής.

7. Επειδή, περαιτέρω απορριπτέος ως αβάσιμος είναι και ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι κατά παράβαση της αρχής της ισότητας δόθηκε άδεια οκταώροφης οικοδομής σε ομοειδή περίπτωση, διότι, αφενός αυτό δεν κλονίζει την κατά τα ανωτέρω νόμιμη και επαρκή αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως, αφετέρου κάθε περίπτωση κρίνεται αυτοτελώς (ΣτΕ 1853/1977, 3792/2004), ενώ εξάλλου δεν νοείται ισότητα στην παρανομία (ΣτΕ 1365/2001).

8. Επειδή, τέλος, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος και ο προβαλλόμενος ισχυρισμός της αιτούσας ότι απώλεσε το δικαίωμα προσδοκίας ενός επί πλέον ορόφου που συνιστά το εργολαβικόν της αντάλλαγμα, διότι το γεγονός αυτό δεν επιδρά στην νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία κατά τα ήδη εκτεθέντα έχει

εκδοθεί σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 10 του ν. 3028/2002.

9. Επειδή, κατόπιν τούτων, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί.

ΣΤΕ 2330/2009

[Νόμιμες οικοδομικές άδειες εκδοθείσες κατόπιν απλής συμβολαιογραφικής πράξης
για καθορισμό χώρων στάθμευσης]

Πρόεδρος: *Π. Φλώρος*

Εισηγητής: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Δικηγόροι: *Νικ. Παπαστεφανάκης, Φ. Μεντή*

Τα χρονικά όρια ισχύος της οικοδομικής άδειας προσδιορίζουν το χρονικό διάστημα, εντός του οποίου πρέπει να ολοκληρωθούν οι επιτραπείσες οικοδομικές εργασίες. Η οικοδομική άδεια, ως διοικητική πράξη, αποτελεί στο διηνεκές την προϋπόθεση νομιμότητας της οικοδομής και εξακολουθεί να ισχύει και πέραν των ως άνω χρονικών ορίων.

Είναι εσφαλμένη η εκδοχή ότι η κατά τις διατάξεις του ν. 960/1979 δήλωση ενώπιον συμβολαιογράφου απαιτείται να περιβάλλεται ορισμένο πανηγυρικό τύπο. Η σύνδεση των χώρων σταθμεύσεως με το κτίριο που εξυπηρετούν αρκεί να συνάγεται από το όλο περιεχόμενο της πιο πάνω συμβολαιογραφικής δήλωσης.

Η σύνδεση των υπό κατασκευή συγκροτημάτων διωρόφων κτιρίων με τους

προβλεπόμενους στις κατόψεις των κτιρίων στεγασμένους χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων προέκυπτε σαφώς από το όλο περιεχόμενο της αρχικά υποβληθείσας στην πολεοδομική αρχή δήλωσης ενώπιον συμβολαιογράφου, η οποία ελήφθη υπόψη κατά την έκδοση των οικοδομικών αδειών, έστω και αν δεν μνημονεύονται σ' αυτήν ρητά οι διατάξεις του ν. 960/1979 και δεν δηλώνεται πανηγυρικά ότι οι θέσεις αυτές «τίθενται προς εξυπηρέτηση» των συγκεκριμένων κτιρίων.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την έφεση αυτή ζητείται εμπροθέσμως η εξαφάνιση της 322/2003 αποφάσεως του Διοικητικού Εφετείου Πατρών, με την οποία, κατ' αποδοχήν της από 18.9.1998 αίτησης ακυρώσεως των εφεσίβλητων Λήδας Παπαμανώλη και Αντωνίας Τριαντάφυλλου, ακυρώθηκε η 18245/4074/23.7.1998 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με την οποία είχε ακυρωθεί, κατόπιν προσφυγής των εκκαλούντων, η 6924/9.4.1998 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Με την τελευταία αυτή απόφαση είχαν ακυρωθεί, κατόπιν προσφυγής των εφεσίβλητων, οι 7 και 8/9.1.1998 οικοδομικές άδειες της Διεύθυνσης Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αχαΐας. Με τις οικοδομικές αυτές άδειες είχε επιτραπεί αφενός στον Γρηγόριο Λαμπρόπουλο (με την 7/1998 οικ. άδεια) και αφετέρου σ' αυτόν και την κόρη του Ιωάννα Λαμπροπούλου, συζ. Γεωργίου Καρβελά (με την 8/1998 οικ. άδεια), η ανέγερση δύο συγκροτημάτων, έξι διωρόφων κατοικιών το καθένα με υπόγεια, σε εφαπτόμενα οικόπεδα επί των οδών Εθνικής Αντιστάσεως και Ελευθερίου Βενιζέλου, στην περιοχή της πρώην Κοινότητας Αγίου Βασιλείου του Ρίου Ν. Αχαΐας.

3. Επειδή, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 1 του ισχύοντος κατά την έκδοση των ως άνω οικοδομικών αδειών π.δ/τος της 8/13.7.1993 «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών και έλεγχος των ανεγειρομένων οικοδομών» (ΦΕΚ Δ' 795), «Η οικοδομική άδεια είναι εκτελεστή διοικητική πράξη που επιτρέπει την εκτέλεση σε οικόπεδο ή γήπεδο των οικοδομικών εργασιών που προβλέπονται στις μελέτες που τη

συνοδεύουν, εφόσον οι εργασίες αυτές είναι σύμφωνες με τις ισχύουσες διατάξεις», ενώ κατά τον άρθρο 6 παρ. 1 του ίδιου π.δ/τος «Οι οικοδομικές άδειες αν δεν ανακληθούν ή ακυρωθούν ισχύουν μέχρι την αποπεράτωση των προβλεπομένων από αυτές οικοδομικών εργασιών που πιστοποιείται με τη σχετική θεώρηση της άδειας και όχι περισσότερο από τέσσερα (4) χρόνια από τη έκδοση τους...». Κατά την έννοια αυτών των διατάξεων τα χρονικά όρια ισχύος της οικοδομικής άδειας προσδιορίζουν το χρονικό διάστημα εντός του οποίου πρέπει να ολοκληρωθούν οι επιτραπέιες με την άδεια οικοδομικές εργασίες, ενώ, η οικοδομική άδεια, ως διοικητική πράξη, αποτελούσα στο διηνεκές την προϋπόθεση νομιμότητας της ανεγερθείσης βάσει αυτής οικοδομής, εξακολουθεί να ισχύει και πέραν των ως άνω χρονικών ορίων (βλ. ΣΤΕ 3047/2002, 3159/1998. 907/1997). Συνεπώς, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο λόγος εφέσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι εσφαλμένα δεν απορρίφθηκε με την εκκαλουμένη απόφαση η αίτηση ακυρώσεως λόγω ελλείψεως εννόμου συμφέροντος των εφεσίβλητων, εφόσον κατά το χρόνο συζητήσεως της αιτήσεως ακυρώσεως είχε παύσει η ισχύς των 7 και 8/1998 οικοδομικών αδειών λόγω της παρόδου τεσσάρων ετών από την έκδοσή τους. Εξάλλου, ορθώς κρίθηκε με την εκκαλουμένη απόφαση ότι οι εφεσίβλητες, οι οποίες φέρονται ως διαμένουσες επί της οδού Εθνικής Αντιστάσεως, πλησίον των ως άνω οικοδομικών συγκροτημάτων, με έννομο συμφέρον, ως περίοικοι, άσκησαν την αίτηση ακυρώσεως.

4. Επειδή, στο άρθρο 1 του ν. 960/1979 «Περί επιβολής υποχρεώσεων προς δημιουργία χώρων σταθμεύσεως αυτοκινήτων δια την εξυπηρέτησιν των κτιρίων...» (ΦΕΚ Α' 194), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν.1221/1981 (ΦΕΚ Α' 292) [βλ. ήδη άρθρο 310 του ΚΒΠΝ], ορίζεται ότι: « Δια την ανέγερσιν των κτιρίων επιβάλλεται η εκπλήρωσις των κατά τις διατάξεις του παρόντος υποχρεώσεων προς δημιουργία χώρων σταθμεύσεως αυτοκινήτων. ..2. Αι κατά την προηγουμένη παράγραφον υποχρεώσεις του κυρίου ή των συγκυρίων του ακινήτου δύνανται να εκπληρούνται εν όλω ή εν μέρει: α) Δια δημιουργίας επί εστεγασμένων ή μη χώρων, των απαιτούμενων θέσεων σταθμεύσεως αυτοκινήτων επί του αυτού γηπέδου, εφ' ού το κτίριον... β) βα. Δια της κτήσεως κατά κυριότητα επί εστεγασμένων χώρων δημιουργούμενων μετά την 1ην Ιανουαρίου 1981 των απαιτούμενων θέσεων σταθμεύσεως αυτοκινήτων, αποτελουσών διηρημένας ιδιοκτησίας, εις έτερον ακίνητον, και ββ. Δια της διαμορφώσεως επί υπαιθρίων χώρων, των απαιτούμενων θέσεων σταθμεύσεως αυτοκινήτων εις έτερον ιδιόκτητον γήπεδον... Επί των ως άνω περιπτώσεων α και β ο κύριος των χώρων σταθμεύσεως συντάσσει ενώπιον

συμβολαιογράφου δήλωσιν, μεταγραφομένην εις τα βιβλία μεταγραφών, ότι οι θέσεις αύται τίθενται κατά τας διατάξεις του παρόντος νόμου εις εξυπηρέτησιν του συγκεκριμένου κτιρίου ή διηρημένων ιδιοκτησιών τούτου...3. Η εκπλήρωσις των υποχρεώσεων της ως άνω παραγράφου 2 αποτελεί προϋπόθεσιν δια την έκδοσιν της άδειας οικοδομής. Χώροι σταθμεύσεως δημιουργηθέντες κατά την ως άνω παράγραφον δεν δύνανται να χρησιμοποιηθούν δι' έκδοσιν άδειας οικοδομής και ετέρου πλην του εξυπηρετουμένου κτιρίου...». Εξάλλου, στο άρθρο 3 του π.δ/τος της 8/13.7.1993 [βλ. άρθρο 331 ΚΒΠΝ] ορίζεται ότι: «Για τη χορήγηση της οικοδομικής άδειας απαιτούνται τα ακόλουθα σχέδια και δικαιολογητικά: α)...ιδ) Συμβολαιογραφική δήλωση των προβλεπομένων χώρων στάθμευσης, που προβλέπεται στο Ν. 1221/81 και μεταγραφή της ή αποδεικτικό καταβολής της απαιτούμενης εισφοράς. ιε)...2. Η αίτηση για έκδοση οικοδομικής άδειας πρέπει απαραίτητως να συνοδεύεται με τις μελέτες και δικαιολογητικά των εδαφίων α.β.γ.η.ιγ.ιε της παρ. 1 του παρόντος άρθρου καθώς και τα δικαιολογητικά των εδαφίων ια και ιβ όπου απαιτούνται. Σε περίπτωση που η αίτηση δεν συνοδεύεται από τα παραπάνω στοιχεία δεν γίνεται δεκτή και επιστρέφεται ακόμη και αν έχει πρωτοκολληθεί. Οι λοιπές μελέτες και δικαιολογητικά που απαιτούνται για την έκδοση της οικοδομικής άδειας δύναται να υποβληθούν και μετά την έγκριση της αρχιτεκτονικής μελέτης, μέσα στην προθεσμία της παρ. 8 του άρθρου 5». Στο δε άρθρο 5, παρ. 8 του ίδιου π.δ/τος [βλ. άρθρο 333 ΚΒΠΝ] ορίζεται ότι: «Ο υποβαλλόμενος φάκελος για την έκδοση οικοδομικής άδειας θεωρείται ως ουδέποτε υποβληθείς και αφού τεθεί στο Αρχείο η αίτηση και οι δηλώσεις ανάληψης - ανάθεσης, ο υπόλοιπος φάκελος επιστρέφεται στον ιδιοκτήτη με ενημέρωση του μελετητή, αν μέσα σε διάστημα εννέα (9) μηνών από της υποβολής δεν συμπληρωθούν οι τυχόν διαπιστωθείσες στα διάφορα στάδια ελέγχου ή την Ε.Π.Α.Ε. ελλείψεις ή διορθώσεις και δεν έχει χορηγηθεί η άδεια. Αν όμως για την καθυστέρηση μεσολάβησε ανωτέρα βία για τους ενδιαφερόμενους ή υπαιτιότητα της Υπηρεσίας ή άλλων Υπηρεσιών, παρατείνεται αναλόγως η ανωτέρω προθεσμία με απόφαση του οικείου Νομάρχη, μετά από σχετική και αιτιολογημένη εισήγηση της Υπηρεσίας...».

5. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, με τις 7 και 8/9.1.1998 οικοδομικές άδειες της Διεύθυνσης Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αχαΐας είχε επιτραπεί αφενός στον Γ. Λ. (με την 7/1998 οικ. άδεια) και αφετέρου σ' αυτόν και την κόρη του Ι. Λ., συζ. Γ. Κ. (με την 8/1998 οικ. άδεια), η ανέγερση δύο συγκροτημάτων, έξι διωρόφων κατοικιών το καθένα με

υπόγεια, σε επαπτόμενα οικόπεδα επί των οδών Εθνικής Αντιστάσεως και Ελευθερίου Βενιζέλου, στην περιοχή της πρώην Κοινότητας Αγίου Βασιλείου του Ρίου Ν. Αχαΐας. Με αυτές τις οικοδομικές άδειες εξαντλήθηκε ο επιτρεπόμενος συντελεστής δόμησης των δύο οικοπέδων, καθ' υπέρβαση δε των μεγεθών επιφανείας και όγκου προβλέφθηκαν στις οικοδομικές άδειες επιπλέον επιφάνειες και όγκοι για την κατασκευή προαιρετικών εστεγασμένων χώρων στάθμευσης, διότι η επίδικη περιοχή (Κοινότητα Αγίου Βασιλείου, ήδη Δήμος Ρίου Ν. Αχαΐας) δεν περιλαμβάνεται (βλ. το 1398/22.6.1998 έγγραφο της Δ/σης ΠΕ.ΧΩ. της Περιφέρειας Δυτ. Ελλάδας) στις περιοχές, στις οποίες, κατά το άρθρο 1 του π.δ. 350/1996 «Ρύθμιση των υποχρεώσεων εξασφάλισης χώρου σταθμεύσεως αυτοκινήτων σε πόλεις της χώρας καθώς και στις εκτός του εγκεκριμένου σχεδίου περιοχές αυτών» (ΦΕΚ Δ' 230), είναι υποχρεωτική η δημιουργία χώρων στάθμευσης. Προκειμένου δε οι επί πλέον αυτές επιφάνειες 238 τ.μ. εστεγασμένων χώρων στάθμευσης να μη συνυπολογισθούν, κατά το άρθρο 7 παρ. 1 Β. περ. η' του Γ.Ο.Κ. (ν. 1577/1985), στο συντελεστή δόμησης, οι εκκαλούντες υπέβαλαν ως δικαιολογητικό για την έκδοση των οικοδομικών αδειών την 11285/19.12.1997 πράξη της Σ/φου Πατρών Ε. Ο. (Βιβλία Μετ/φών, τομ. 2205, αριθ. 208, Υποθ/κείου Πατρών, από 24.12.997 πιστοποιητικό Μεταγρ/κα Πατρών). Στην ως άνω συμβολαιογραφική πράξη αναφέρεται ότι: «...προκειμένου οι άνω οικοπεδούχοι να λάβουν άδεια ανοικοδομήσεως συγκροτήματος διωρόφων κατοικιών με υπόγεια στα άνω οικόπεδά τους από το Πολεοδομικό Γραφείο Πάτρας, καθορίζουν τους πιο κάτω χώρους σταθμεύσεως αυτοκινήτων, όπως φαίνονται στα προσαρτημένα στο παρόν σχέδια κατόψεως ισογείου... Στο Α οικόπεδο ιδιοκτησίας Γ. Λ. και Ι. Λ. καθορίζονται έξι κλειστές θέσεις σταθμεύσεως αυτοκινήτων που φαίνονται στην άνω κάτοψη με τα στοιχεία... Στο Β οικόπεδο ιδιοκτησίας Γ. Λ. καθορίζονται έξι κλειστές θέσεις σταθμεύσεως αυτοκινήτων που φαίνονται στην άνω κάτοψη του ισογείου με τα στοιχεία...». Με την 6924/9.4.1998 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δυτ. Ελλάδας ακυρώθηκαν, κατ' αποδοχήν της από 6.4.998 προσφυγής των ήδη εφεσίβλητων (αρ. πρωτ. Περ/ρειας Δυτ. Ελλάδας 6775/7.4.1998), οι ως άνω οικοδομικές άδειες διότι οι θέσεις γκαράζ δεν δεσμεύτηκαν κατά τον τρόπο που ορίζει ο ν.960/1979, αφού στην 11285/9.12.97 συμβολαιογραφική πράξη δεν δηλώνεται από τους κυρίους των χώρων στάθμευσης ότι οι θέσεις στάθμευσης τίθενται κατά τις διατάξεις του ως άνω νόμου στην εξυπηρέτηση του συγκεκριμένου κτιρίου, αλλά απλώς αναφέρεται ότι «καθορίζονται χώροι στάθμευσης σύμφωνα με τα σχέδια κατόψεων ισογείου». Κατά της αποφάσεως αυτής οι ήδη εκκαλούντες προσέφυγαν ενώπιον του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. ο οποίος, αποδεχόμενος την από 26.5.1998 προσφυγή τους (αρ. πρωτ.

5329/27.5.1998), με την 11245/4074/23.7.1998 απόφαση του ακύρωσε την 6924/9.4.1998 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Δυτ. Ελλάδας, με την αιτιολογία ότι, με την 11475/25.5.1998 πράξη της ίδιας Σ/φου Πατρών Ε. Ο. (Βιβλία Μετ/φών, τομ. 2216, αριθ. 42, Υποθ/κείου Πατρών, από 26.5.998 πιστοποιητικό Μεταγρ/κα Πατρών) οι εκκαλούντες προέβησαν σε συμπλήρωση της αρχικής πράξεως με την προσθήκη της δήλωσης ότι οι χώροι σταθμευσης, όπως αυτοί έχουν περιγραφεί στην 11285/97 συμβολαιογραφική πράξη, τίθενται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.960/1979, όπως ισχύει σήμερα, σε εξυπηρέτηση των συγκεκριμένων κτιρίων που πρόκειται να ανεγερθούν στα οικοπέδα Α και Β, προκειμένου να αρθεί κάθε αμφισβήτηση και ως εκ τούτου εξέλιπεν ο λόγος ακυρώσεως των ως άνω οικοδομικών αδειών. Η απόφαση αυτή του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. ακυρώθηκε με την ήδη εκκαλουμένη 322/2003 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Πατρών, κατ' αποδοχήν της από 18.9.1998 αιτήσεως ακυρώσεως των εφεσίβλητων. Ειδικότερα, το διοικητικό εφετείο έκρινε ότι, εφόσον με την αρχική συμβολαιογραφική πράξη οι κύριοι των επίμαχων χώρων σταθμεύσεως δεν δεσμεύτηκαν ότι οι συγκεκριμένες αυτές θέσεις τίθενται στην εξυπηρέτηση του συγκεκριμένου κτιρίου ή των διηρημένων ιδιοκτησιών αυτού, όπως ρητά επιτάσσουν οι διατάξεις του ν. 960/1979, οι κατά παράβαση αυτών εκδοθείσες οικοδομικές άδειες, των οποίων το κύρος κρίνεται κατά το χρόνο εκδόσεως και όχι κατά το χρόνο ελέγχου αυτών, ήταν παράνομες και ως εκ τούτου ορθά είχαν ακυρωθεί με την 6924/9.4.1998 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Δυτ. Ελλάδας. Η κρίση, όμως, αυτή του δικάσαντος διοικητικού εφετείου δεν είναι νόμιμη, διότι στηρίζεται στην εσφαλμένη εκδοχή ότι η κατά τις διατάξεις του ν.960/1979 δήλωση ενώπιον συμβολαιογράφου απαιτείται να περιβάλλεται ορισμένο πανηγυρικό τύπο, ενώ κατά την ορθή έννοια των διατάξεων αυτών, η σύνδεση των χώρων σταθμεύσεως με το κτίριο που εξυπηρετούν αρκεί να συνάγεται από το όλο περιεχόμενο της ενώπιον του συμβολαιογράφου δηλώσεως του κυρίου των χώρων αυτών. Στην προκείμενη δε περίπτωση η σύνδεση των υπό κατασκευή συγκροτημάτων διωρόφων κτιρίων με τους προβλεπόμενους στις κατόψεις των κτιρίων εστεγασμένους χώρους σταθμεύσεως αυτοκινήτων προέκυπτε σαφώς από το όλο περιεχόμενο της αρχικώς υποβληθείσας στην πολεοδομική αρχή δήλωσης των εκκαλούντων ενώπιον συμβολαιογράφου, η οποία ελήφθη υπόψη κατά την έκδοση των οικοδομικών αδειών, έστω και αν δεν μνημονεύονται σ' αυτήν ρητώς οι διατάξεις του ν.960/1979 και δεν δηλώνεται πανηγυρικά ότι οι θέσεις αυτές «τίθενται προ εξυπηρέτηση» των συγκεκριμένων κτιρίων. Με τα δεδομένα αυτά και λαμβανομένου υπόψη ότι με την μεταγενέστερη 11475/25.5.1998 συμβολαιογραφική πράξη δεν

μεταβλήθηκαν οι θέσεις στάθμευσης που είχαν καθορισθεί με την αρχική δήλωση, η εκκαλουμένη απόφαση που έκρινε αντιθέτως, πρέπει για το λόγο αυτό, ο οποίος βασίμως προβάλλεται, να εξαφανισθεί και παρέλκει, ως αλυσιτελής, η εξέταση του ετέρου λόγου εφέσεως.

6. Επειδή, μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης αποφάσεως, το Δικαστήριο προχωρεί, σύμφωνα με το άρθρο 64 του π.δ/τος 18/1989, στην εκδίκαση της αιτήσεως ακυρώσεως, της στρεφόμενης κατά της 18245/4074/23.7.1998 αποφάσεως του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., την οποία και απορρίπτει, διότι ο μόνος λόγος ακυρώσεως που προβάλλεται με αυτήν, ότι οι 7 και 8/1998 οικοδομικές άδειες, εκδοθείσες κατόπιν απλής συμβολαιογραφικής πράξης περί καθορισμού χώρων σταθμεύσεως, χωρίς δέσμευση για την εξυπηρέτηση των υπό ανέγερση κτιρίων, ήταν μη νόμιμες και παρανόμως ο Υπουργός ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. προέβη στην ακύρωση της αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, με την οποία αυτές είχαν κυρωθεί, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα.

ΣΤΕ 2339/2009 *

[Μη χαρακτηρισμός ως μνημείων κτιρίου και κτιριακού συνόλου

στην περιοχή Μακρυγιάννη]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αικ. Σακελλαροπούλου*

Δικηγόροι: *Ευ. Κεφάλης, Μ. Παπαδάτου-Ψύλλα, Αντ. Κλαδιάς, Κ. Βαρδακαστάνης, Γ. Κωνσταντόπουλος, Δ. Γεωργακόπουλος, Ανδρ. Μπαρδάκος.*

Η συγκρότηση του ΚΑΣ - ΚΣΝΜ υπό την προεδρία του εκάστοτε Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού, δεν εγείρει ζήτημα μεροληψίας λόγω της ιδιότητας του Γενικού Γραμματέα ως πολιτικού προσώπου, ώστε να στοιχειοθετείται παραβίαση των αρχών που απορρέουν από το Σύνταγμα ή την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Η συμμετοχή σε συλλογικό όργανο προσώπου που έχει κατά το παρελθόν εκφέρει, βάσει ειδικών γνώσεων, επιστημονική γνώμη για συγκεκριμένο τεχνικό ζήτημα που δεν επηρεάζει άμεσα την κρίση του συλλογικού οργάνου, δεν καθιστά παράνομη τη σύνθεση του συλλογικού οργάνου.

Το κοινό όργανο ΚΑΣ-ΚΣΝΜ, στη γνωμοδότηση του οποίου στηρίχθηκε η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, αξιολόγησε τα επίμαχα κτίρια με εκτενή αναφορά στην αρχιτεκτονική, την πολεοδομική και την ιστορική αξία τους, αφού εξέτασε τα μορφολογικά και αρχιτεκτονικά στοιχεία και τη θέση τους στον περιβάλλοντα χώρο του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, για τη διαμόρφωση του οποίου είχε κηρυχθεί και συντελεσθεί η αναγκαστική απαλλοτρίωσή τους, σε αντίθεση προς τα διατηρητέα κτίρια επί της Διονυσίου Αρεοπαγίτου. Επίσης, εξέτασε και τη σχέση των κτιρίων αυτών με τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά της περιοχής, συνεκτιμώντας τις σχετικές εισηγήσεις και προτάσεις των υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού, τόσο εκείνες, με τις οποίες έγινε δεκτό ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις χαρακτηρισμού, όσο και τις αντίθετες, καθώς και τις γνωμοδοτήσεις και τα στοιχεία που υπήρχαν στο σχετικό φάκελο και τις απόψεις που οι ενδιαφερόμενοι εξέθεσαν ενώπιόν του.

Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση είναι νόμιμα αιτιολογημένη, η δε ορθότητα της ουσιαστικής αξιολόγησης των πραγματικών δεδομένων από τη Διοίκηση δεν υπόκειται στον ακυρωτικό έλεγχο.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή, όπως συμπληρώθηκε με το δικόγραφο προσθέτων λόγων, ζητείται η ακύρωση α) της υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/30227/864/1.4.2008 αποφάσεως του Υπουργού Πολιτισμού, με την οποία αποφασίστηκε ο μη χαρακτηρισμός ως μνημείων του κτιρίου στη συμβολή των οδών Χατζηχρήστου 1 και Μητσαίων 10 και του κτιριακού συνόλου (κτίρια α, β, γ, δ και ε) στη συμβολή των οδών Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21 στην Αθήνα, β) των υπ' αριθ. 15230/17.7.2008 και 15234/24.7.2008 πράξεων του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με τις οποίες κρίθηκε ότι τα ως άνω κτίριο και κτιριακό σύνολο, αντιστοίχως, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 4 παρ. 2 του ν. 1577/1985, ώστε να χαρακτηρισθούν ως διατηρητέα, καθώς και των αντιστοιχων από 26.5.2008 υπηρεσιακών σημειωμάτων της Διεύθυνσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού του Υπουργείου, κατ' επίκληση των οποίων εκδόθηκαν τα έγγραφα αυτά, και γ) των υπ' αριθ. 1086/5.8.2008 και 1087/5.8.2008 αδειών κατεδάφισης του Πολεοδομικού Γραφείου του Δήμου Αθηναίων που αφορούν, αντιστοίχως, το κτίριο και το κτιριακό σύνολο που αναφέρονται παραπάνω.

4. Επειδή, τα ανωτέρω υπηρεσιακά σημειώματα στερούντα εκτελεστότητα και προσβάλλονται απαραδέκτως. Οι λοιπές προσβαλλόμενες πράξεις έχουν εκτελεστό χαρακτήρα είναι δε συναφείς δεδομένου ότι οι άδειες κατεδάφισης των επίμαχων κτιρίων στηρίζονται στις ανωτέρω υπό στοιχ. β' προσβαλλόμενες πράξεις, με τις οποίες, ορθώς ερμηνευόμενες τα κτίρια αυτά κρίθηκαν ως μη διατηρητέα κατά τις διατάξεις του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού και εγκρίθηκε η κατεδάφισή τους. Και ναι μεν οι προσβαλλόμενες άδειες κατεδάφισεως ανήκουν στην αρμοδιότητα του Διοικητικού Εφετείου (άρ. 29 παρ. 1 του ν. 2944/2001, Α' 222), λόγω όμως της στενής συνάφειας τους με τις λοιπές προσβαλλόμενες πράξεις, που υπάγονται στη δικαιοδοσία του Συμβουλίου της Επικρατείας, και για λόγους οικονομίας της δίκης, η υπόθεση μπορεί να εκδικασθεί στο σύνολο της από το Συμβούλιο της Επικρατείας, σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ.1 του ν. 1968/1991 (Α' 150). (ΣΤΕ 887/2008).

7. Επειδή, στο άρθρο 7 του ν. 2690/1999 "Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις" (Α' 45) ορίζεται ότι: 1. Τα διοικητικά όργανα, μονομελή ή συλλογικά, πρέπει να παρέχουν εγγυήσεις αμερόληπτης κρίσης κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. 2. Τα μονομελή όργανα καθώς και τα μέλη των συλλογικών οργάνων, οφείλουν να απέχουν από κάθε ενέργεια ή διαδικασία που συνιστά συμμετοχή σε λήψη απόφασης ή διατύπωση γνώμης ή πρότασης εφόσον: α) η ικανοποίηση προσωπικού συμφέροντος τους συνδέεται με την έκβαση της υπόθεσης β) είναι σύζυγοι ή συγγενείς. . . και γ) έχουν ιδιαίτερο δεσμό ή ιδιάζουσα σχέση ή εχθρότητα με τους ενδιαφερόμενους...". Στην ανωτέρω διάταξη αποτυπώνεται, όπως έχει ήδη κριθεί, γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, σύμφωνα με την οποία τα διοικητικά όργανα, μονομελή ή συλλογικά, πρέπει να παρέχουν εγγυήσεις αμερολήπτου κρίσεως κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Κατά την έννοια δε της διατάξεως αυτής τα διοικητικά όργανα και ειδικότερα, τα μέλη των συλλογικών οργάνων της Διοικήσεως, δεν παρέχουν εγγυήσεις αμερολήπτου κρίσεως όχι μόνο όταν έχουν είτε προσωπικό συμφέρον από την έκβαση της συγκεκριμένης υποθέσεως είτε ιδιαίτερο δεσμό ή ιδιάζουσα σχέση ή εχθρότητα με τους ενδιαφερομένους, αλλά και όταν, γενικότερα, είναι δυνατόν να δημιουργηθεί εύλογα η υπόνοια ότι έχουν ήδη σχηματισμένη και συνεπώς προειλημμένη γνώμη για την υπόθεση. Εξάλλου, στο άρθρο πρώτο παρ. 4 του ν. 2260/1994 "Οργανισμός Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης και άλλες διατάξεις" (Α' 204) ορίζεται ότι: "Το διοικητικό συμβούλιο του Οργανισμού αποτελείται από εννέα (9) μέλη . . . Τρία (3) από τα μέλη διορίζονται μετά από πρόταση του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία "Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη" και ένα (1) μέλος, αρχιτέκτονας ή πολιτικός μηχανικός μετά από πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων. Τα υπόλοιπα πέντε (5) μέλη, αρχαιολόγοι, αρχιτέκτονες, πολιτικοί μηχανικοί, νομικοί, οικονομολόγοι, καθηγητές Α.Ε.Ι. ορίζονται από τον Υπουργό Πολιτισμού...".

8. Επειδή, στο άρθρο 50 του ν. 3028/2002 (Α' 153) ορίζεται ότι: «1. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού συγκροτείται Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ) που αποτελείται από δεκαεπτά (17) μέλη ως εξής: α) τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού ως Πρόεδρο. β) Τον Νομικό Σύμβουλο του Κράτους στο Υπουργείο Πολιτισμού. γ) Τον Γενικό Διευθυντή Αρχαιοτήτων και τον Γενικό Διευθυντή Αναστηλώσεων Μουσείων και Τεχνικών Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού, αναπληρούμενους από πρόσωπα με ανάλογα προσόντα. δ) Πέντε αρχαιολόγους προϊσταμένους περιφερειακών ή ειδικών περιφερειακών οργανικών μονάδων ταυ

Υπουργείου Πολιτισμού επιπέδου διεύθυνσης με ειδικότητες που σχετίζονται με τις αρμοδιότητες του ΚΑΣ, αναπληρούμενους από πρόσωπα μετά ίδια προσόντα. ε) Επτά καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές Α.Ε.Ι. ή αντίστοιχης βαθμίδας ερευνητές αναγνωρισμένων ερευνητικών ιδρυμάτων ή άλλους έγκριτους επιστήμονες, υπαλλήλους ή μη του Υπουργείου Πολιτισμού, με υπερδεκαετή επαγγελματική και επιστημονική εμπειρία μετά την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος στην αρχαιολογία, την αρχιτεκτονική, τη συντήρηση αρχαιοτήτων, την ιστορία της τέχνης, τη γεωλογία, την επιστήμη και τεχνική των υλικών, τη δομοστατική, την εδαφομηχανική ή άλλη επιστήμη σχετική με την προστασία των αρχαίων μνημείων και χώρων, αναπληρούμενους από πρόσωπα με τα ίδια προσόντα. στ) Έναν αρχιτέκτονα υπάλληλο του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, αναπληρούμενο από υπάλληλο με την ίδια ειδικότητα, οριζόμενο από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων. 2. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού συγκροτείται Κεντρικό Συμβούλιο Νεοτέρων Μνημείων (ΚΣΝΜ), που αποτελείται από δεκαπέντε (15) μέλη ως εξής: α) Τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού ως Πρόεδρο. β) Τον Νομικό Σύμβουλο του Κράτους στο Υπουργείο Πολιτισμού, αναπληρούμενο από άλλο Νομικό Σύμβουλο ή Πάρεδρο του γραφείου του Νομικού Συμβούλου στο Υπουργείο Πολιτισμού. γ) Τον Γενικό Διευθυντή Αρχαιοτήτων και τον Γενικό Διευθυντή Αναστηλώσεων Μουσείων και Τεχνικών Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού, αναπληρούμενους από πρόσωπα με ανάλογα προσόντα. δ).... ζ)....». 4. Στην αρμοδιότητα του ΚΑΣ ανήκουν θέματα που αφορούν στην προστασία αρχαίων μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων που αποτέλεσαν το χώρο εξαιρετών ιστορικών ή μυθικών γεγονότων έως το 1830 Στην αρμοδιότητα του ΚΣΝΜ ανήκουν θέματα που αφορούν στην προστασία νεοτέρων μνημείων και των λοιπών ιστορικών τόπων. 6. α) Για την εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 11 του άρθρου 6, εάν και τα δύο μνημεία είναι αρχαία, αρμόδιο είναι το ΚΑΣ, ενώ εάν είναι και τα δύο νεότερα, το ΚΣΝΜ. β) Σε κάθε άλλη περίπτωση εφαρμογής της διάταξης αυτής αρμόδιο είναι ειδικό όργανο, το οποίο συγκροτείται από την Ολομέλεια του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και την Ολομέλεια του Κεντρικού Συμβουλίου Νεοτέρων Μνημείων που συνεδριάζουν από κοινού. Τα μέλη του που αναφέρονται στις περιπτώσεις α', β' και γ' της παραγράφου 1 και α', β' και γ' της παραγράφου 2 έχουν μία ψήφο, όπως και τα υπόλοιπα μέλη του. Το όργανο αυτό είναι επίσης αρμόδιο να γνωμοδοτεί ως προς το χαρακτηρισμό ακινήτου, που βρίσκεται σε αρχαιολογικό χώρο ή πάνω σε αρχαίο, ως μνημείου, σύμφωνα με τις περιπτώσεις β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 6, χωρίς να αναιρείται η προστασία αυτών.

Περαιτέρω, στο άρθρο 52 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: «1. Η θητεία των μελών των Συμβουλίων των άρθρων 48 έως 50 είναι τριετής. Η θητεία των μισών τουλάχιστον από τα μέλη των Συμβουλίων που δεν συμμετέχουν σε αυτά αυτοδικαίως ανανεώνεται κάθε έξι (6) έτη...». Όπως προκύπτει από τις πιο πάνω διατάξεις και διευκρινίζεται και από την εισηγητική έκθεση του νόμου, το κοινό όργανο της παρ. 6 του άρθρου 50 αποτελεί πολυπρόσωπο, ειδικό, επιστημονικό κυρίως όργανο που έχει όμως και γενικότερο επιτελικό χαρακτήρα, συγκροτούμενο από υπηρεσιακούς παράγοντες, αλλά και από επιστήμονες πλείστων ειδικοτήτων, ενόψει και των ποικίλων συναφών αρμοδιοτήτων του που άπτονται γενικότερων ζητημάτων προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ενόψει τούτων η προβλεπόμενη στην ως άνω διάταξη του άρθρου 50 συγκρότηση συμβουλίου υπό την προεδρία του εκάστοτε Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου, δεν εγείρει, μόνο αυτή, ζήτημα μεροληψίας λόγω της ιδιότητας του Γενικού Γραμματέα ως πολιτικού προσώπου ώστε να αντίκειται σε αρχές που απορρέουν από το Σύνταγμα ή την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Συνεπώς, οι περί του αντιθέτου λόγοι περί παραβιάσεως των αρχών της αμεροληψίας και του Κράτους δικαίου και των άρθρων 4 παρ. 1 του Συντάγματος, 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και 7 παρ. 1 του ν. 2690/1999, που προβάλλονται με το δικόγραφο πρόσθετων λόγων είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

9. Επειδή, εξάλλου στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ο Καθηγητής Π. Καρύδης διορίσθηκε, υπό την ιδιότητα του πολιτικού μηχανικού και Καθηγητή του Εθνικού Μετσοβείου Πολυτεχνείου, ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Ανέγερσης του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΟΙΚ/Α4/ΠΜΥ/82826/5.11.2004 (Β' 1652) απόφαση της Αναπληρώτριας Υπουργού Πολιτισμού, μετέχει δε υπό την ιδιότητά του ως Καθηγητής του ΕΜΠ, ως μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου Νεοτέρων Μνημείων (ΚΣΝΜ). Με την ιδιότητα αυτή έλαβε μέρος στην επίμαχη συνεδρίαση του κοινού οργάνου ΚΑΣ-ΚΣΝΜ της 27ης Μαρτίου 2008, κατά την οποία το όργανο αυτό γνωμοδότησε υπέρ του μη χαρακτηρισμού των ένδικων ακινήτων ως διατηρητέων μνημείων, με πράξη που έγινε τελικά αποδεκτή με την προσβαλλόμενη απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού. Το γεγονός όμως ότι το μέλος αυτό του κοινού οργάνου έχει και την ιδιότητα του μέλους του Δ.Σ. του ΟΑΝΜΑ δεν θεμελιώνει προσωπικό συμφέρον σε σχέση με το χαρακτηρισμό των επίμαχων κτιρίων ως διατηρητέων, για τον οποίο γνωμοδότησε στο κοινό όργανο, ούτε αρκεί, αυτό και μόνο, για να θεμελιώσει υπόνοιες ως προς το

αμερόληπτο της κρίσεώς του κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του ως μέλους του ΚΑΣ-ΚΣΝΜ ώστε να συντρέχει κώλυμα συμμετοχής του στη συνεδρίαση του οργάνου αυτού κατά τις διατάξεις που αναφέρονται στη σκέψη 7 δεδομένου ότι οι αρμοδιότητες των συλλογικών οργάνων στα οποία μετέχει ο προαναφερόμενος αποβλέπουν σε διαφορετικούς σκοπούς οι οποίοι δεν ευρίσκονται εκ προοιμίου σε αντίθεση. (ΣΤΕ 2175/2004 Ολ.) Η συμμετοχή σε συλλογικό όργανο προσώπου που έχει κατά το παρελθόν εκφέρει, βάσει των ειδικών του γνώσεων, επιστημονική γνώμη επί συγκεκριμένου τεχνικού ζητήματος που δεν επηρεάζει άμεσα την κρίση του συλλογικού οργάνου, δεν επηρεάζει, αφ' εαυτή, τη σύνθεση του συλλογικού αυτού οργάνου (πρβλ. ΣΤΕ 3757/2007 επταμ.) Συνεπώς, το γεγονός ότι ο ανωτέρω Καθηγητής είχε συντάξει την από 23.11.2007 έκθεση πραγματογνωμοσύνης για το κτιριακό συγκρότημα στη συμβολή των οδών Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21 για λογαριασμό του ΟΑΝΜΑ δεν συνιστά, αυτό και μόνο, στοιχείο από το οποίο μπορεί να συναχθεί έλλειψη αμερόληπτης κρίσης κατά την εξέταση του επίδικου ζητήματος του χαρακτηρισμού του συγκροτήματος αυτού ως διατηρητέου, δεδομένου, μάλιστα, ότι το ζήτημα της στατικής ανεπάρκειάς του είναι διαφορετικό του χαρακτηρισμού ή μη του συγκροτήματος αυτού ως μνημείου, ο οποίος χωρεί βάσει των επιστημονικών κριτηρίων του άρθρου 6 παρ. 1 περ. β' και γ' του ν. 3028/2002. Τέλος, ούτε το γεγονός ότι το ανωτέρω μέλος είχε κατά το παρελθόν εκφράσει γνώμη υπέρ του αποχαρακτηρισμού του διατηρητέου στην οδό Δ. Αρεοπαγίτου 17 συνιστά λόγο κακής σύνθεσης του οργάνου ΚΑΣ-ΚΣΝΜ δεδομένου ότι η γνώμη αυτή δεν αφορά τα επίμαχα, αλλά διαφορετικά χαρακτηριστικά. Κατά συνέπεια, ο λόγος ακυρώσεως με την οποία προβάλλεται κακή σύνθεση του κοινού οργάνου ΚΑΣ-ΚΣΝΜ λόγω της συμμετοχής του ανωτέρω μέλους Π. Καρύδης είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

Περαιτέρω, ο Ι. Λουλουργάς, ο οποίος διορίσθηκε υπό την ιδιότητα του Αρχιτέκτονα Μηχανικού και εκπροσώπου του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Ανέγερσης του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΟΙΚ/Α4/ΠΜΥ/82826/5.11.2004 (Β' 1652) απόφαση της Αναπληρώτριας Υπουργού Πολιτισμού, μετέχει ως μέλος του ΚΑΣ (αρχιτέκτονας υπάλληλος του ΥΠΕΧΩΔΕ) υπό την ιδιότητά του ως Προϊσταμένου της Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ, με την οποία έλαβε μέρος στη συνεδρίαση του κοινού οργάνου ΚΑΣ-ΚΣΝΜ της 27ης Μαρτίου 2008, κατά την οποία εκδόθηκε η γνωμοδότηση υπέρ του μη χαρακτηρισμού των ένδικων ακινήτων ως διατηρητέων μνημείων που έγινε τελικά αποδεκτή με την

προσβαλλόμενη απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού. Το γεγονός όμως της συνδρομής στο πρόσωπο του Ι. Λουλουργά και της ιδιότητας του μέλους του Δ.Σ. του ΟΑΝΜΑ δεν αρκεί για να θεμελιώσει υπόνοιες ως προς το αμερόληπτο της κρίσεώς του κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του ως μέλους του ΚΑΣ-ΚΣΝΜ, κατά τα ήδη εκτεθέντα. Εξάλλου, τα από 26.5.2008 Υπηρεσιακά Σημειώματα που συνέταξε ο ίδιος ως Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ υπέρ του μη χαρακτηρισμού των επίμαχων κτιρίων, δεν θεμελιώνουν κώλυμα συμμετοχής του στην επίμαχη συνεδρίαση του κοινού οργάνου, εφόσον πάντως, εκδόθηκαν μετά τη συνεδρίαση αυτή. Κατόπιν τούτων, ο λόγος περί κακής συνθέσεως του Κοινού οργάνου λόγω της συμμετοχής κατά την επίμαχη συνεδρίαση του Ι. Λουλουργά, πρέπει επίσης να απορριφθεί ως αβάσιμος.

10. Επειδή, το άρθρο 24 του Συντάγματος ορίζει ότι : «1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας 6. Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών». Με τις διατάξεις αυτές ο συντακτικός νομοθέτης, αναγνωρίζοντας τη σημασία της διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χώρας, καθιέρωσε αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, δηλαδή των μνημείων και λοιπών στοιχείων που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική, τεχνολογική και εν γένει την πολιτιστική κληρονομιά. Η προστασία της κληρονομιάς αυτής συνίσταται στη διατήρηση στο διηνεκές αναλλοίωτων τόσο των παραπάνω μνημείων και κάθε στοιχείου του πολιτιστικού περιβάλλοντος, συνεπάγεται δε τη δυνατότητα επιβολής των αναγκαίων μέτρων και περιορισμών της ιδιοκτησίας για την αποκατάσταση στην αρχική τους μορφή, όταν έχουν φθαρεί από το χρόνο ή άλλες ανθρώπινες ενέργειες ή άλλα περιστατικά (ΣτΕ Ολομ. 2801/1991, 1712/2002, 3050/2004 7μ., 1100/2005, 1445/2006, 3611/2007, 3857/2007).

11. Επειδή, περαιτέρω, στη Διεθνή Σύμβαση της Γρανάδας έτους 1985 για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην Ευρώπη που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2039/1992 (Α΄ 61) προβλέπεται ότι «στην παρούσα Σύμβαση σαν

αρχιτεκτονική κληρονομιά θεωρείται ότι περιλαμβάνει τα ακόλουθα ακίνητα αγαθά:

1. Τα μνημεία: κάθε κατασκευή ιδιαίτερα σημαντική λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού ή τεχνικού της ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων ή διακοσμητικών στοιχείων; που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους.
2. Τα αρχιτεκτονικά σύνολα: ομοιογενή σύνολα αστικών ή αγροτικών κατασκευών, σημαντικών λόγω του ιστορικού αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού ή τεχνικού τους ενδιαφέροντος,, συναφή μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν ενότητες, που να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά.
3. Οι τόποι: σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης, εν μέρει κτισμένα, τα οποία αποτελούν εκτάσεις τόσο χαρακτηριστικές και ομοιογενείς, ώστε να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά και τα οποία είναι σημαντικά λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού και τεχνικού τους ενδιαφέροντος» (άρθρο 1), «ότι κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται: 1. να καθιερώσει ένα νομικό καθεστώς προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. 2. να εξασφαλίσει, μέσα σ' αυτό το νομικό πλαίσιο και ανάλογα με τα ιδιαίτερα για κάθε Κράτος ή περιφέρεια μέτρα, την προστασία των μνημείων, των αρχιτεκτονικών συνόλων και των τόπων» (άρθρο 3), ότι «κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται: 1. να θέσει σε εφαρμογή με βάση τη νομική προστασία των σχετικών ακινήτων, κατάλληλες διαδικασίες ελέγχου και αδειών, 2. να φροντίσει ώστε τα προστατευόμενα ακίνητα να μην αλλοιωθούν, ερειπωθούν ή κατεδαφιστούν. Γι' αυτόν το σκοπό, κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται εάν δεν το έχει ήδη κάνει, να εισαγάγει στη νομοθεσία του διατάξεις, που να προβλέπουν: α. την υποβολή προς τις αρμόδιες αρχές των σχεδίων κατεδάφισης ή μετατροπής μνημείων, που ήδη προστατεύονται, ή μνημείων για τα οποία έχει κινηθεί η διαδικασία προστασίας, όπως και κάθε σχεδίου που θίγει το περιβάλλον τους, β. την υποβολή στις αρμόδιες αρχές των μελετών που θίγουν το σύνολο ή τμήμα ενός αρχιτεκτονικού συνόλου ή ενός τόπου ... γ. τη δυνατότητα που παρέχεται στις δημόσιες υπηρεσίες, να ζητούν από τον ιδιοκτήτη ενός προστατευόμενου ακινήτου να πραγματοποιεί εργασίες ή να τον υποκαθιστούν σε περίπτωση που υπάρχει αδυναμία εκ μέρους του, δ. τη δυνατότητα απαλλοτρίωσης ενός προστατευόμενου ακινήτου» (άρθρο 4) και ότι κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να υιοθετήσει πολιτική ολοκληρωμένης προστασίας η οποία: 1.....2.....3, θα καθιστά τη συντήρηση την αναβίωση και την ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, σημαντικότερο στοιχείο της πολιτιστικής περιβαλλοντολογικής και χωροταξικής πολιτικής. 4. ... 5. ...» (άρθρο 10). Τέλος, στο άρθρο 11 της Σύμβασης προβλέπεται ότι κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να ευθαρρύνει: α) τη χρήση των

προστατευόμενων ακινήτων, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της σύγχρονης ζωής και β) την προσαρμογή, όταν είναι δυνατό, παλιών κτηρίων για νέες χρήσεις.

Με τις διατάξεις αυτές, οι οποίες κατά το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος έχουν υπέρτερη του νόμου τυπική ισχύ, επιβάλλεται η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, στην οποία περιλαμβάνονται τόσο μεμονωμένα οικοδομήματα, όσο και αρχιτεκτονικά σύνολα και τόποι, κατά τα αναφερόμενα στις διατάξεις αυτές και, περαιτέρω, η μέριμνα για την ένταξη των προστατευόμενων αυτών στοιχείων στην οικονομική κι κοινωνική ζωή του οικείου οικισμού και για την κατά το δυνατόν εναρμόνισή τους με τον πολεοδομικό ιστό του οικισμού.

12. Επειδή, εξάλλου, στο ν. 3028/2002 (Α΄ 153) ορίζονται τα εξής: Άρθρο 1: «1. Στην προστασία που παρέχεται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγεται η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας από τους αρχαιότατους χρόνους μέχρι σήμερα. Η προστασία αυτή έχει ως σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος ...». Άρθρο 2: «Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου: α) Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου, β) Ως μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας και των οποίων επιβάλλεται η ειδικότερη προστασία βάσει των εξής διακρίσεων: αα) Ως αρχαία μνημεία ή αρχαία νοούνται όλα τα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στους προϊστορικούς, αρχαίους, βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους και χρονολογούνται έως και το 1830 ββ) Ως νεότερα μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που είναι μεταγενέστερα του 1830 και των οποίων η προστασία επιβάλλεται λόγω της ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους, κατά τις διακρίσεις των άρθρων 6 και 20 γγ) Ως ακίνητα μνημεία νοούνται τα μνημεία που υπήρξαν συνδεδεμένα με το έδαφος και παραμένουν σε αυτό ... Στα ακίνητα μνημεία συμπεριλαμβάνονται οι εγκαταστάσεις, οι κατασκευές και τα διακοσμητικά και λοιπά στοιχεία που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους, καθώς και το άμεσο περιβάλλον τους ...». Άρθρο 3: «1. Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς τη Χώρας συνίσταται κυρίως: α) στον εντοπισμό, την έρευνα, την καταγραφή, τη τεκμηρίωση και τη μελέτη των στοιχείων της. β) στη διατήρηση και στην αποτροπή της καταστροφής, της αλλοίωσης και γενικά κάθε

άμεσης ή έμμεσης βλάβης της, γ)... δ) στη συντήρηση και την κατά περίπτωση αναγκαία αποκατάσταση της, ε) στ) στην ανάδειξη και την ένταξη της στη σύγχρονη κοινωνική ζωή και ζ) στην παιδεία, την αισθητική αγωγή και την ευαισθητοποίηση των πολιτών για την πολιτιστική κληρονομιά». Άρθρο 6 : «1. Στα ακίνητα μνημεία περιλαμβάνονται: α) τα αρχαία που χρονολογούνται έως και το 1830, β) τα νεότερα πολιτιστικά αγαθά που είναι προγενέστερα των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών και χαρακτηρίζονται μνημείο λόγω της αρχιτεκτονικής, πολεοδομικής, κοινωνικής, εθνολογικής, λαογραφικής τεχνικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους, γ) τα νεότερα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στην περίοδο των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής, πολεοδομικής, κοινωνικής, εθνολογικής, λαογραφικής, τεχνικής βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους. 2. Ο χαρακτηρισμός ακινήτου μνημείου είναι δυνατόν να αφορά και κινητά που συνδέονται με ορισμένη χρήση του ακινήτου, τις χρήσεις που είναι σύμφωνες με τη χαρακτήρα του ως μνημείου, καθώς και τον περιβάλλοντα χώρο ή στοιχεία αυτού. 3... 4. Τα αρχαία ακίνητα μνημεία προστατεύονται από το νομό χωρίς να απαιτείται η έκδοση οποιασδήποτε διοικητικής πράξης. Τα ακίνητα των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 1 χαρακτηρίζονται μνημεία με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας και γνώμη του Συμβουλίου και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως...». Εξάλλου, σύμφωνα και με την εισηγητική έκθεση του ανωτέρω ν. 3028/2002, ως θεμελιώδης αρχή που διέπει τις ρυθμίσεις του τίθεται η ισότιμη αντιμετώπιση των μνημείων, τόσο των αρχαίων όσο και των νεότερων, καθόσον με τον τρόπο αυτό «ικανοποιείται μια από τις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής και γίνεται σεβαστή η διαχρονική διάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς».

Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, τα μνημεία, ως μαρτυρίες του ανθρώπινου βίου, που αφενός αποτελούν αναγκαίο παράγοντα για τη διαμόρφωση και τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και των συλλογικών ταυτοτήτων, καθώς και για τη διασφάλιση, χάριν των επερχόμενων γενεών, της ιστορικής συνέχειας και παράδοσης, καν αφετέρου συμβάλλουν στην ποιότητα ζωής, συνιστούν ουσιώδες στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς, η προστασία της οποίας αποτελεί υποχρέωση της Πολιτείας και συγχρόνως, ενόψει και της διατάξεως του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως ήδη ισχύει, ευθύνη και δικαίωμα του καθενός. Ειδικότερα, τα ακίνητα μνημεία που ανάγονται σε περίοδο προγενέστερη των εκάστοτε τελευταίων

εκατό ετών χαρακτηρίζονται ως μνημεία λόγω της σημασίας τους, η οποία μπορεί να αναφέρεται μεταξύ άλλων, στην αρχιτεκτονική αξία τους, όπως συμβαίνει με τα οικοδομήματα που σημαδεύουν την εισαγωγή μιας σημαντικής περιόδου της αρχιτεκτονικής στον τόπο μας ή έχουν διακριθεί από την έγκυρη αρχιτεκτονική κριτική, στην αξία τους από πολεοδομική άποψη, προκειμένου για μεμονωμένο κτίσμα ή για κτιριακό συγκρότημα που αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα μιας ιστορικής φάσης εξέλιξης του οικισμού ή δημιουργεί, ανάπτυγμα όψεων και συμβάλλει στην ανάδειξη της εικόνας του αστικού τοπίου και στην ιστορική αξία τους, όταν πρόκειται για ακίνητο ή χώρο που συνδέεται με την πολιτική ή κοινωνική ή οικονομική ιστορία του νεότερου ελληνικού κράτους ή ορισμένης περιοχής και η διατήρηση του συμβάλλει στη διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης. Εξάλλου, ως μνημεία χαρακτηρίζονται για τους ίδιους λόγους και ακίνητα αναγόμενα στην περίοδο των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών, εφόσον, όμως, η σημασία τους για ένα ή περισσότερους από τους παραπάνω λόγους είναι ιδιαίτερη. Περαιτέρω, κατά τον χαρακτηρισμό δεν εξετάζεται η έκταση των οικονομικών συνεπειών που μπορεί να προκληθούν στους ενδιαφερομένους, ούτε η τυχόν επίδραση του χαρακτηρισμού στις νομικές σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, αφού η επιδιωκόμενη με τις ανωτέρω διατάξεις διαφύλαξη, για λόγους δημοσίου συμφέροντος, του προστατευομένου εννόμου αγαθού αποτελεί υποχρέωση της Διοικήσεως, κατά ρητή συνταγματική επιταγή. Τέλος, η νομιμότητα των διοικητικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων ελέγχεται από τον ακυρωτικό δικαστή, τόσο ως προς την πληρότητα της αιτιολογίας όσο και ευθέως για την ορθή εφαρμογή του νόμου, εφόσον από τα στοιχεία του φακέλου διαπιστώνεται, με βάση και τα διδάγματα της κοινής πείρας, η συνδρομή ή μη των κριτηρίων που προβλέπονται από το νόμο για τον χαρακτηρισμό (βλ. ΣΕ 3050/2004 7μ., 1100/2005, 1445/2006, 3611/2007, 3857/2007).

13. Επειδή στην προκειμένη περίπτωση, κατά τα προκύπτοντα από τα στοιχεία του φακέλου, με προεδρικό διάταγμα από 21.9.1979 (Δ' 13.10.1979) χαρακτηρίσθηκε ως παραδοσιακό το ιστορικό κέντρο των Αθηνών και, ακολούθως, με προεδρικό διάταγμα από 16.11.1979 (Δ' 708/14.12.1979), εγκρίθηκε η τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου Αθηνών, στο Ο.Τ. που περικλείεται από τις οδούς Χατζηχρήστου, Μακρυγιάννη, Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Μητσαίων, με έγκριση πεζοδρόμων εντός αυτού και μετατροπή του χώρου σε χώρο για την ανέγερση Μουσείου. Εξάλλου, με την ΥΠΠΟ/Φ253/11376/10.3.1988 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία

εκδόθηκε με εκδόθηκε μετά από γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (Πράξη 21/30.6.1987) εγκρίθηκε η απευθείας εξαγορά ή απαλλοτρίωση, με σκοπό την κατεδάφιση ακινήτων του Ο.Τ. 440 - Μακρυγιάννη για την ανέγερση του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, ενώ με την υπ' αριθ. 1114020/8388/0010/15.1.1992 κοινή υπουργική απόφαση αποφασίσθηκε η αναγκαστική απαλλοτρίωση όλων των ακινήτων του οικοδομικού τετραγώνου Μακρυγιάννη για λόγους δημοσίας ωφέλειας και ειδικότερα για την προστασία, συντήρηση και ανάδειξη του Νέου Μουσείου Ακρόπολης. Ακολούθησε η χωροθέτηση του Νέου Μουσείου Ακρόπολης στο εν λόγω Ο.Τ. με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΜΜ/ 10036/214/1.3.1004 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Πολιτισμού.

Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, με την υπ' αριθ. 2/10.1.1995 πράξη του, γνωμοδότησε ότι η προηγούμενη απόφαση απαλλοτρίωσης όλων των ακινήτων του ανωτέρω οικοδομικού τετραγώνου δεν ήταν νόμιμη, καθώς περιλάμβανε και τα κτίρια επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου αρ. 17 και 19, τα οποία όμως είχαν κηρυχθεί διατηρητέα, ενώ με την υπ' αριθ. 40/5.12.1996 πράξη του γνωμοδότησε ότι για την κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης θα έπρεπε να έχει προηγηθεί η έγκριση της χωροθέτησης για το Νέο Μουσείο Ακρόπολης καθώς και Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Ακολούθως, με την από 7.5.1996 απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ (υπ' αριθ. 70464, Δ' 538/27.5.1996) τροποποιήθηκε το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου Αθηναίων, ενώ με το π.δ. από 6.8.1996 (Δ' 1006/4.9.1996) τροποποιήθηκε το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο του Δήμου Αθηναίων και χαρακτηρίσθηκε το Ο.Τ. Μακρυγιάννη, πλην των διατηρητέων επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου, ως χώρος ανέγερσης του Νέου Μουσείου. Μετά ταύτα ακολούθησε νέα απαλλοτρίωση των ακινήτων του οικοδομικού τετραγώνου Μακρυγιάννη, η οποία κηρύχθηκε με χωριστές αποφάσεις για κάθε ιδιοκτησία, εξαιρούμενων των διατηρητέων κτιρίων της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου αρ. 17 και 19 (βλ. 25 αποφάσεις αναγκαστικών απαλλοτριώσεων στο ΦΕΚ Δ' 54/30.1.1997). Συγκεκριμένα, με τις υπ' αριθ. 1008734/446/0010/28-1-1997 και 1008747/459/0010/28-1-1997 κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών και Πολιτισμού κηρύχθηκαν αναγκαστικές απαλλοτριωτέα τα ευρισκόμενα στο χώρο ανέγερσης του Μουσείου, επίδικα κτίρια, στη συμβολή των οδών Χατζηχρήστου 1 και Μητσαίων 10 και Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21. Στις 4.5.2001 προκηρύχθηκε η Β' φάση του διεθνούς διαγωνισμού για την ανάθεση της πλήρους μελέτης του Νέου Μουσείου, στη σχετική σε προκήρυξη επισημάνθηκαν ως δεσμεύσεις στους μελετητές οι απαγορεύσεις και περιορισμοί που αφορούν την ανασκαφή, ενώ τονίσθηκε ότι στόχος είναι να κατεδαφιστούν όλα τα κτίρια που βρίσκονται στο οικόπεδο

Μακρυγιάννη, εκτός από τα κηρυχθέντα διατηρητέα κτίρια. Από τα ως άνω απαλλοτριωθέντα κτίρια έχουν ήδη κατεδαφισθεί είκοσι τρία για την υλοποίηση της ανέγερσης του Νέου Μουσείου Ακρόπολης. Το Νέο Μουσείο Ακρόπολης κατασκευάσθηκε στο Ο.Τ, Μακρυγιάννη, σύμφωνα με τους εγκριθέντες από τη Διοίκηση όρους και περιορισμούς δόμησης (βλ. και άρθρο 9 του ν. 3207/2003, Α' 302). Η αναγκαστική απαλλοτρίωση των επίμαχων κτιρίων Χατζηχρήστου 1 και Μητσαίων 10 και Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21 συντελέσθηκε με τη δημοσίευση στο ΦΕΚ-274/26-6-2007 οι υπ' αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΑΠΑΛΛ/Φ271-17/55514/465/12-6-07 και ΥΠΠΟ/ΑΠΑΛΛ/Φ271-3/55518/466/ 12-6-07 ειδοποιήσεις προς τους έχοντες εμπράγματα δικαιώματα επί των κτιρίων αυτών περί παρακατάθεσης της σχετικής αποζημίωσης από την αναγκαστική απαλλοτρίωση). Στη συνέχεια η Διεύθυνση Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτιρίων (ΔΕΕΜΠΚ) με το από 21.12.2007 έγγραφο της προς την Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Αττικής ζήτησε την κατεδάφιση των συγκεκριμένων κτιρίων- στα πλαίσια εξυπηρέτησης των αναγκών του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, η τελευταία δε με το έγγραφο 6214/1.2.2008 διαβίβασε, τον σχετικό φάκελο στην Διεύθυνση Νεώτερης και Σύγχρονης Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, προτείνοντας, μεταξύ άλλων «το χαρακτηρισμό του κελύφους των κτιρίων (γ) και (ε) επί των οδών

Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21 καθώς και του κελύφους τον κτιρίου επί των οδών Χατζηχρήστου 7 και Μητσαίων 10, στην Αθήνα.....ως νεώτερα μνημεία, λόγω της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής, πολεοδομικής, ιστορικής και καλλιτεχνικής σημασίας τους. Και εφόσον προκύψουν σοβαροί κυκλοφοριακοί λόγοι πρόσβασης στον περιβάλλοντα χώρο του Νέου Μουσείου της Ακροπόλεως, λόγω της μείζονος σημασίας του έργου, να εξετασθεί η μεταφορά των κτιρίων (γ) και (ε) επί των οδών Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21 σε άλλη θέση που να εξυπηρετεί τις ανάγκες του Νέου Μουσείου ... Επίσης τον μη χαρακτηρισμό των κτιρίων (α), (β) και (δ) επί της οδού Χατζηχρήστου 21». Την 27-3-2008 συνήλθε σε κοινή συνεδρίαση το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ) και το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων (ΚΣΝΜ), προκειμένου το κοινό αυτό γνωμοδοτικό όργανο να αποφανθεί περί του χαρακτηρισμού ή μη ως μνημείων των ανωτέρω ακινήτων των ευρισκομένων στην συμβολή των οδών Χατζηχρήστου 1 και Μητσαίων 10 και Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21. Σχετικώς εξεδόθη το υπ' αριθ. 1/27-3-2008 Πρακτικό της κοινής αυτής συνεδρίασης ΚΑΣ-ΚΣΝΜ. Από το Πρακτικό αυτό προκύπτουν τα ακόλουθα: Η Διεύθυνση Νεώτερης και Σύγχρονης Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (ΔΝΣΑΚ) στη

σχετική εισήγηση της (σ. 2-5 Πρακτικού) αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι: « ..το κτίριο επί των οδών Χατζηχρήστου 1 & Μητσαίων 10 αποτελείται από ημιυπόγειο, υπερυψωμένο ισόγειο και όροφο. Είναι λιθόκτιστο κεραμοσκεπές κατά το μεγαλύτερο τμήμα του και πλακοσκεπές κατά το άλλο. Σύμφωνα με την έκθεση εκτίμησης των ορκωτών λογιστών, χρονολογείται περίπου το 1930. ... Οι διαμορφωμένες όψεις του είναι απλής νεοκλασικής μορφολογίας, χωρίς ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά στοιχεία. Οι εξώστες του ισογείου φέρουν σιδηρά κιγκλιδώματα παραδοσιακής μορφής. Οι δε εξώστες του ορόφου είναι μαρμάρινοι με φουρούσια και φέρουν κιγκλιδώματα απλά χωρίς μορφολογικό ενδιαφέρον. Τα κουφώματα που σώζονται φέρουν ξύλινα σκούρα γαλλικού τύπου και τα ανοίγματα πλασιώνονται από κορνίζες με απλά κομάτια. Τα εξωτερικά επιχρίσματα του υπογείου και του υπερυψωμένου ισογείου διαμορφώνονται με εγχάρακτες ισόδομες οριζόντιες ζώνες, ενώ στον όροφο μιμούνται γωνιόλιθους. Μεταξύ των ορόφων υπάρχουν διακοσμητικά γείσα. ... Το κτίριο παρουσιάζει φθορές, εσωτερικά και εξωτερικά, λόγω παλαιότητας και εγκατάλειψης. Το συγκρότημα κτιρίων επί των οδών Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21 αποτελείται από πέντε κτίρια με στοιχεία α, β, γ, δ και ε ... Το κτίριο (ε) είναι κατά πάσα πιθανότητα το παλαιότερο μαζί με τμήμα του κτιρίου (δ) ... Πρόκειται για λιθόκτιστο κεραμοσκεπές κτίριο το οποίο σύμφωνα με την έκθεση εκτίμησης των ορκωτών λογιστών χρονολογείται περίπου το 1900. Το κτίριο έχει νεοκλασική μορφολογία με ορισμένα ενδιαφέροντα επί μέρους στοιχεία μονό στην όψη επί της οδού Μακρυγιάννη και στην όψη του ορόφου επί της οδού Χατζηχρήστου (στο ισόγειο, επάλληλα αψιδωτά ανοίγματα και στον όροφο, γωνιακές ψευδοπαραστάδες με κορινθιακού ρυθμού κιονόκρανα, που απολήγουν σε οριζόντιο διακοσμητικό γείσο, κορνίζες, ψευδοπαραστάδες εκατέρωθεν των ανοιγμάτων, μαρμάρινο εξώστη με φουρούσια και σιδηρούν κιγκλίδωμα παραδοσιακής μορφής). Το ισόγειο κατάστημα έχει αλλοιωθεί λόγω νεώτερων επεμβάσεων, το εσωτερικό, σε ένα δωμάτιο του ορόφου διαπιστώθηκε ίχνος ζωγραφικού διακόσμου, πλην όμως σε πολύ κακή κατάσταση. Τα δάπεδα είναι ξύλινα και η κλίμακα σε σχήμα «γάμα» που βρίσκεται στον στεγασμένο διάδρομο της εισόδου και στον πίσω ημιυπαίθριο χώρο, είναι κατά το ήμισι μαρμάρινη και κατά το υπόλοιπο ξύλινη. Το κτίριο (δ), διώροφο κεραμοσκεπές, στεγάζει στον όροφο τους βοηθητικούς χώρους ... της κατοικίας (ε) και επικοινωνεί με αυτήν μέσω στεγασμένου διαδρόμου με φέροντα οργανισμό από οπλισμένο σκυρόδεμα (μεταγενέστερη προσθήκη που έχει καλύψει και αλλοιώσει την νότια όψη του κτιρίου (δ) και την δυτική όψη του κτιρίου (ε)). Τα κτίρια α, β είναι μεταγενέστερα προσκτίσματα χωρίς κανένα αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον και το κτίριο γ (ισόγειο

κατάστημα) παρότι συνεχίζει μορφολογικά την όψη του ισογείου καταστήματος του κτιρίου (ε), έχει υποστεί σημαντικές αλλοιώσεις κατά την τελευταία ανακαίνιση του. Η κατάσταση διατήρησης των ανωτέρω κτιρίων είναι κρίσιμη και επικίνδυνη ...». Ως προς την πολεοδομική αξία των επίμαχων κτισμάτων η ίδια Διεύθυνση δέχεται τα εξής: «Τα υπό εξέταση κτίρια που βρίσκονται στις δύο άκρες του οικοδομικού τετραγώνου επί της οδού Χατζηχρήστου με αριθμούς 1 και 21, είναι τα μόνα που έχουν απομείνει από έντεκα (11) συνεχόμενα κτίρια διαφόρων περιόδων κατασκευής (τέλος 19ου αι. - μέσα 20ου αι.). Τα εννέα (9) κτίρια έχουν ήδη κατεδαφιστεί ... Αποτέλεσμα είναι να έχει ήδη απολεσθεί κάθε πολεοδομική συνέχεια στο μέτωπο αυτό της οδού Χατζηχρήστου (μονοί αριθμοί) σε αντίθεση με το μέτωπο της απέναντι πλευράς (ζυγοί αριθμοί) καθώς και στη συνέχεια αυτής (οδός Καβαλλότι) όπου βρίσκεται μεγάλος αριθμός ιδιαίτερα αξιόλογων κτιρίων της περιόδου (τέλος 19ου αι. - αρχές 20ού αι.). Ως εκ τούτου τα εν λόγω κτίρια δεν αποτελούν μοναδικά δείγματα αρχιτεκτονικής της εποχής τους, αφού βρίσκονται σε μια περιοχή με πληθώρα ιδιαίτερα αξιόλογων κτιρίων της ίδιας περιόδου. Χαρακτηρισμένα ως μνημεία από το ΥΠΠΟ κτίρια στην οδό Χατζηχρήστου και Καβαλλότι είναι α) το κτίριο επί της οδού Χατζηχρήστου 23 και Μακρυγιάννη ..., β) τα δύο κτίρια επί της οδού Καβαλλότι 5-7 ... Από το ΥΠΕΧΩΔΕ είναι διατηρητέα τα κτίρια επί των οδών Χατζηχρήστου 2 και Μητσαίων, Χατζηχρήστου 4 και 6, Μητσαίων 9 και Καβαλλότι και Μητσαίων 18», προτείνει δε τον μη χαρακτηρισμό ως μνημείων των συγκεκριμένων κτιρίων και συγκεκριμένα του μεν κτιρίου επί των οδών Χατζηχρήστου 1 και Μητσαίων 10 με την αιτιολογία ότι «πρόκειται για νεώτερο των 100 τελευταίων ετών κτίριο, χωρίς ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά στοιχεία, και χωρίς ιδιαίτερο πολεοδομικό ενδιαφέρον, καθόσον μετά την κατεδάφιση των όμορων κτιρίων έχει αποδυναμωθεί η σύνδεσή του με τον πολεοδομικό ιστό της περιοχής», του δε συγκροτήματος κτιρίων επί των οδών Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21 με την αιτιολογία ότι «όλα τα κτίρια, πλην του κτιρίου (ε), δεν εμφανίζουν αξιόλογα αρχιτεκτονικά στοιχεία, και δεν παρουσιάζουν πολεοδομικό ενδιαφέρον και ως εκ τούτου δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 6 παρ. 1β του ν. 3028/02», το δε κτίριο (ε) «διαθέτει ορισμένα αξιόλογα αρχιτεκτονικά στοιχεία, παρουσιάζει όμως όπως και τα υπόλοιπα κτίρια στατική ανεπάρκεια και επικινδυνότητα. Η αντιμετώπιση δε των στατικών προβλημάτων του κτιρίου (ε) θα αλλοίωνε έτι περαιτέρω την μορφή και την αυθεντικότητα του. Επιπλέον η διατήρηση του κτιρίου (ε) θα καταστήσει εντονότερη την απομόνωσή του από τον περιβάλλοντα πολεοδομικό ιστό, αποκαλύπτοντας, παράλληλα, τμήματα όψεων για τα οποία απουσιάζουν τα τεκμήρια αποκατάστασης. Σημειωτέον ότι, τα

κτίρια έχουν ήδη απαλλοτριωθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού ... για λόγους δημόσιους ωφέλειας και ειδικότερα για να εξυπηρετήσει την ανέγερση του Νέου Μουσείου της Ακροπόλεως Αθηνών, έργο μείζονος σημασίας. Στην έννοια δε της ανέγερσης περιλαμβάνεται τόσο το ίδιο το κτίρια, όσο και η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου του, ο οποίος είναι λειτουργικά και μορφολογικά αναπόσπαστο μέρος του όλου εγχειρήματος». Η Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων στην σχετική εισήγηση της (σ. 5-6 Πρακτικού) προτείνει να διατηρηθεί η απαλλοτρίωση των συγκεκριμένων ακινήτων. Η Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων στην σχετική εισήγηση της (σ. 6-7 Πρακτικού) παραπέμπει στην πρόταση της Α' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, την οποία θεωρεί πάρα πολύ καλά τεκμηριωμένη και με την οποία δηλώνει ότι συμφωνεί. Στην πρόταση αυτή αναφέρεται, μεταξύ άλλων ότι «... Οποιαδήποτε απόκλιση από την ουσία και το πνεύμα της Κοινής Υπουργικής Απόφασης περί απαλλοτρίωσης πλήττει το κύρος και την αξιοπιστία της Υπηρεσίας. Ενδεχόμενος χαρακτηρισμός των ακινήτων θα προκαλέσει αντιδράσεις και πιθανές προσφυγές και αξιώσεις των πρώην ιδιοκτητών με το επιχείρημα ότι δεν συντελέστηκαν οι σκοποί για τους οποίους απαλλοτριώθηκαν τα συγκεκριμένα ακίνητα, ενώ ενδέχεται να κλιμακωθούν και παράλληλες αντιδράσεις σχετικά με την εξέλιξη τον αποχαρακτηρισμού τον ακινήτου επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου 17 ... Η διατήρηση των δύο γωνιακών ακινήτων επί της οδού Χατζηχρήστου παρεμποδίζει εμφανώς τη θέαση τον κτηρίου του Μουσείου από τη νοτιοανατολική και νοτιοδυτική γωνία τον οικοπέδου Μακρυγιάννη, ενώ είναι βέβαιο ότι θα επηρεάσει δυσμενώς την προσωρινή στάθμευση των τουριστικών λεωφορείων στην νότια πλευρά τον οικοπέδου Μακρυγιάννη, αλλά και την εκτεταμένη δενδροφύτευση που προγραμματίζεται σε αυτή την πλευρά. Επίσης, βρίσκεται σε εξέλιξη αρχαιολογική ανασκαφή, στη νοτιοανατολική πλευρά του οικοπέδου, η οποία πρέπει να επεκταθεί νοτιότερα, προοπτική που παρεμποδίζει η διατήρηση του κτηρίου Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21 με τα προκτίσματά του, ενώ για παρόμοιους λόγους επιβάλλεται η καθαίρεση τον γωνιακού ακινήτου.

Εξάλλου, ενώπιον του κοινού Οργάνου παρέστησαν, είτε αυτοπροσώπως είτε δια πληρεξουσίου δικηγόρου, κάτοικοι της περιοχής, οι οποίοι ανέπτυξαν τις απόψεις του υπέρ της διατήρησης των ένδικων ακινήτων, λόγω της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής τους αξίας, καθώς και εκπρόσωποι του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (Καθηγητές κ.κ. Λιακατάς και Μαΐστρου), οι οποίοι τάχθηκαν υπέρ του

χαρακτηρισμού των κτιρίων, αναφερόμενοι και σε έγγραφο του Διοικητικού Συμβουλίου της Σχολής Αρχιτεκτόνων, στο οποία διαλαμβάνεται, πλην άλλων, ότι τα επίμαχα ακίνητα «α) Αποτελούν αυτοδύναμα αστικά κτήρια του όψιμου κλασικισμού, τέλη τον 19ον αιώνα, που αναδεικνύουν τόσο με τα τυπολογικά χαρακτηριστικά τους, όσο και με την πληρότητα και ποιότητα του εθιμολογικού διακόσμου ένα υψηλό επίπεδο της Αθηναϊκής αρχιτεκτονικής δημιουργίας εκείνη της περιόδου ... β) Καθώς κατέχουν τις γωνίες του Ο.Τ. οριοθετούν με την αποσπασματική έστω παρουσία τους ως τελευταία εναπομείναντα δείγματα ενός πολεοδομικού συνόλου, το αστικό τετράγωνο που περιλαμβάνει το Μουσείο της Ακροπόλεως και συνδιαλέγονται αρμονικά με τα αρχιτεκτονικά αναπτύγματα των όψεων των έναντι αστικών τετραγώνων, γ) Τα εν λόγω νεοκλασικά κτήρια μέσα από την γειτνίαση τους με τον οικοδομικό όγκο του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως και με την κλιμάκωση των επί μέρους κτιριακών μεγεθών διαμορφώνουν το πλαίσιο ένταξης του νέου κτηρίου στο άμεσο αστικό περιβάλλον και συγχρόνως επιτρέπουν μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα συγκριτική θεώρηση μεταξύ παλαιού και νέου, ιδιωτικού-δημόσιου, μικρής και μεγάλης κλίμακας, κλασικού μέτρου και σύγχρονης δυναμικής. Η περιορισμένη, αλλά ιδιαίτερα ογκολογικά φορτισμένη παρουσία τους συνεισφέρει σημαντικά στην ένταξη του Νέου Μουσείου, γιατί προσφέρουν έναν καταξιωμένο ποιοτικό αρχιτεκτονικό λόγο στο άμεσο πολεοδομικό περιβάλλον ...». Επίσης, αναγνώσθηκε επιστολή της "Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού», με την οποία καλούνταν τα μέλη του Οργάνου να γνωμοδοτήσουν υπέρ του χαρακτηρισμού ως διατηρητέων μνημείων των ένδικων κτιρίων. Τέλος, παραστάθηκαν και ο Πρόεδρος και ο Εντεταλμένος Σύμβουλος ΟΑΝΜΑ, ο πρώτος εκ των οποίων, μετά από μία σύντομη αναδρομή της ιστορίας των απαλλοτριώσεων και της ανέγερσης του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως, τόνισε ότι ο χώρος, τον οποίο καταλαμβάνουν τα ένδικα κτίρια είναι απαραίτητος τόσο για την ολοκλήρωση και ανάδειξη το περιβάλλοντος χώρου του Μουσείου όσο και για την επέκταση της αρχαιολογικής ανασκαφής στη θέση των κτιρίων, στην οποία πιθανολογείται ότι υπάρχουν πολύ σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα, όπως το Ιερό του Διονυσίου εν Λίμναις. Τελικώς, μετά από διαλογική συζήτηση, το Μικτό όργανο ΚΑΣ-ΚΣΝΜ γνωμοδότησε κατά πλειοψηφία: «Α. Υπέρ του μη χαρακτηρισμού ως μνημείου του κτηρίου στην συμβολή των οδών Χατζηχρήστου 1 και Μητσαίων 10 στην Αθήνα, διότι πρόκειται για νεώτερο τον 100 τελευταίων ετών κτήριο, χωρίς ιδιαίτερα αρχιτεκτονική στοιχεία και χωρίς ιδιαίτερο πολεοδομικό ενδιαφέρον καθόσον μετά την κατεδάφιση των όμορων κτηρίων έχει αποδυναμωθεί η σύνδεση του με του πολεοδομικό ιστό της περιοχής. Κατά συνέπεια δεν πληροί τις

αυξημένες προϋποθέσεις από αρχιτεκτονικής ή πολεοδομικής σημασίας που ορίζει το άρθρο 6 παρ. 1γ του ν. 3028/02. Από την άλλη πλευρά με την διατήρηση του κτηρίου αναιρείται η προστασία κατά το άρθρο 3 του ν. 3028/02 του αρχαιολογικού χώρου και ειδικότερη της εν εξελίξει αρχαιολογικής ανασκαφής στον περιβάλλοντα χώρο του κτιρίου. Σημειωτέον ότι το κτήριο έχει ήδη απαλλοτριωθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού) με την υπ' αριθ. Υ.Α. 1008747/459/0010/28.01.97 για λόγους δημόσιας ωφέλειας και ειδικότερα για να εξυπηρετήσει την ανέγερση του Νέου Μουσείου της Ακροπόλεως Αθηνών, έργο μείζονος σημασίας. Στην έννοια δε της ανέγερσης περιλαμβάνεται τόσο το ίδιο το κτήριο όσο και η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου του, ο οποίος είναι λειτουργικά και μορφολογικά αναπόσπαστο μέρος του όλου εγχειρήματος. Β. Υπέρ του μη χαρακτηρισμού ως μνημείου του κτιριακού συνόλου (κτήρια α, β, γ, δ και ε) στην συμβολή των οδών Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 27 στην Αθήνα διότι: 1. Όλα τα κτήρια πλην του κτηρίου (ε) δεν εμφανίζουν αξιόλογα αρχιτεκτονικά στοιχεία και δεν παρουσιάζουν πολεοδομικό ενδιαφέρον και ως εκ τούτου δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 6 παραγρ. 1β και 1γ του ν. 3028/02. 2. Το κτήριο (ε) διαθέτει ορισμένα αξιόλογα αρχιτεκτονικά στοιχεία, παρουσιάζει όμως όπως και τα υπόλοιπα κτήρια στατική ανεπάρκεια και επικινδυνότητα. Η αντιμετώπιση δε των στατικών προβλημάτων του κτηρίου (ε) θα αλλοίωνε έτι περαιτέρω την μορφή και την αυθεντικότητα του. Επιπλέον η διατήρηση του κτηρίου (ε) θα καταστήσει εντονότερη την απομόνωσή του από τον περιβάλλοντα πολεοδομικό ιστό αποκαλύπτοντας παράλληλα τμήματα όψεων για τα οποία απουσιάζουν τα τεκμήρια αποκατάστασης. Από την άλλη πλευρά με την διατήρηση των κτηρίων αναιρείται η προστασία κατά το άρθρο 3 του Ν.3028/02 του αρχαιολογικού χώρου και ειδικότερα της εν εξελίξει αρχαιολογικής ανασκαφής στον περιβάλλοντα χώρο των κτηρίων. Σημειωτέον ότι τα κτήρια έχουν ήδη απαλλοτριωθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού με την υπ' αριθ. Υ.Α. 1008734/446/0010/28.01.97 για λόγους δημόσιας ωφέλειας και ειδικότερα για να εξυπηρετήσει την ανέγερση του Νέου Μουσείου της Ακροπόλεως Αθηνών, έργο μείζονος σημασίας. Στην έννοια δε της ανέγερσης περιλαμβάνεται τόσο το ίδιο το κτήριο όσο και η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου του, ο οποίος είναι λειτουργικά και μορφολογικά αναπόσπαστο μέρος του όλου εγχειρήματος...». Η ως άνω γνωμοδότηση του κοινού Οργάνου ΚΑΣ-ΚΣΝΜ έγινε αποδεκτή με την πρώτη προσβαλλομένη υπ' αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/30227/864/01-04-2008 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, με την οποία εγκρίθηκε ο μη χαρακτηρισμός ως μνημείων των κτιρίων στον περιβάλλοντα χώρο του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως, φερόμενης

ιδιοκτησίας Υπουργείου Πολιτισμού, επί των οδών Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21 και Χατζηχρήστου 1 και Μητσαίων 10, με το αυτό ως άνω σκεπτικό. Στην εν λόγω απόφαση αναφέρεται περαιτέρω ότι «Προ της κατεδάφισης των ανωτέρω κτιρίων, σε συνεννόηση με την Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Αττικής, να προηγηθεί αρχιτεκτονική αποτύπωση, φωτογράφιση και καταγραφή της θέσης των αρχιτεκτονικών μελών τα οποία θα διατεθούν προς φύλαξη στην αρμόδια Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Αττικής...».

Μετά την έκδοση της ως άνω απόφασης του ΥΠΠΟ και συγκεκριμένα την 7.4.2008 διαβιβάσθηκαν από τη Διεύθυνση Πολεοδομίας της Νομαρχίας Αθηνών, Τομέας Κεντρικής Αθήνας, Τμήμα ΕΠΑΕ, στο ΥΠΕΧΩΔΕ οι φάκελοι που υποβλήθηκαν από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού για την κατεδάφιση των επίμαχων κτιρίων. Στις σχετικές διαβιβαστικές επιστολές με αριθ. πρωτ. 653/94ΑΕ και 654/95ΑΕ αναφέρεται ότι η Επιτροπή Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠΑΕ) με το υπ' αριθ. 7/3-4-2008 πρακτικό της δεν συμφωνεί για την κατεδάφιση των κτισμάτων διότι παρουσιάζουν ενδιαφέροντα αρχιτεκτονικά στοιχεία». Ακολούθως, το ΥΠΕΧΩΔΕ με τα συμπροβαλλόμενα υπ' αριθ. 15230/17.7.2008 και 15234/24.7.2008 έγγραφα του αρνήθηκε το χαρακτηρισμό των επίμαχων κτιρίων ως διατηρητέων και ενέκρινε την κατεδάφισή τους με τη σκέψη ότι αυτά δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 4 παρ. 2 του ν. 1577/1985, όπως ισχύει μετά το ν. 2831/2000. Κατόπιν τούτου, την 5.8.2008, εκδόθηκαν από τη Διεύθυνση Πολεοδομίας Νομαρχίας Αθηνών οι συμπροβαλλόμενες 1086 άδεια κατεδάφισης του επί των οδών Χατζηχρήστου 1 και Μητσαίων 10 κτιρίου και 1087 άδεια κατεδάφισης των ως άνω πέντε (5) κτιρίων που βρίσκονται σε ακίνητο επί των οδών Χατζηχρήστου 21 και Μακρυγιάννη 10. Εξάλλου, ως προς τη στατική επάρκεια του συνόλου κτιρίων επί της οδού Μακρυγιάννη 10 και Χατζηχρήστου 21, μετά την από 23.11.2007 έκθεση του Καθηγητή ΕΜΠ Π. Καρύδη, πολιτικού μηχανικού, μέλους του Δ.Σ. του ΟΑΝΜΑ και του ως άνω Κοινού Οργάνου, στην οποία διεπίστωνε προβλήματα ετοιμορροπίας των ως άνω κτιρίων και πρότεινε την άμεση κατεδάφισή τους, η Σχολή Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ με την από 7.5.2008 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης της Σχολής εξέφρασε την αντίθεσή της στην κατεδάφιση των επίμαχων κτιρίων, ακολούθους δε με το από 10.10.2008 έγγραφο του αναπληρωτή προέδρου της, ζήτησε, από το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΤΕΕ) να διατυπώσει γνώμη ως προς τη δομική κατάσταση των συγκεκριμένων κτιρίων και ως προς τη δυνατότητα ή μη αποκατάστασής τους. Το αυτό αίτημα επανέλαβε με την από 21.10.2008 επιστολή της προς τον Πρόεδρο του Τ.Ε.Ε. η αιτούσα αστική εταιρεία

MONUMENTA. Κατόπιν τούτου ορίσθηκαν, ρε τα από 10.10.2008 και 29.10.2008 έγγραφα του Προέδρου του ΤΕΕ, οι Πολιτικοί Μηχανικοί Σπυρίδων Κουνάδης και Ελευθερία Τσακανίκα ως εμπειρογνώμονες προκειμένου να διατυπώσουν την άποψη τους για τα θέματα που αναφέρονται στο ως άνω έγγραφο της Σχολής Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ.

Στις από 11.11.2008 και 30.12.2008 εκθέσεις των ως άνω πραγματογνωμόνων περιγράφονται και αξιολογούνται από άποψη επικινδυνότητας καθένα από τα κτίρια του επίμαχου κτιριακού συνόλου, αναφέρεται ότι δεν παρουσιάζουν συμπτώματα βλάβης από σεισμό ή άλλες καταπονήσεις παρά τη μεγάλη ηλικία των κτιρίων, ότι τα σοβαρότερα προβλήματα έχουν προκύψει από τις άστοχες παλαιότερες επεμβάσεις, την έλλειψη συντήρησης και την εγκατάλειψη και ότι το δομικό σύστημα των συγκεκριμένων κτιρίων επιτρέπει με χρήση ήπιων και δόκιμων τεχνολογιών την αποκατάστασή τους, χωρίς να αναφεθεί η αυθεντική μορφή τους, προτείνονται δε συγκεκριμένα μέτρα ενίσχυσης, και αποκατάστασης των επίμαχων κτιρίων.

14. Επειδή, όπως προκύπτει από το οικείο πρακτικό, το κοινό όργανο ΚΑΣ-ΚΣΝΜ, στη γνωμοδότηση του οποίου ερείδεται η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, αξιολόγησε τα επίμαχα κτίρια με εκτενή αναφορά στην αρχιτεκτονική, την πολεοδομική και την ιστορική αξία τους, αφού εξέτασε τα μορφολογικά και αρχιτεκτονικά στοιχεία των κτιρίων αυτών και τη θέση τους στον περιβάλλοντα χώρο του Μουσείου, για τη διαμόρφωση του οποίου είχε κηρυχθεί και συντελεσθεί η αναγκαστική απαλλοτρίωσή τους, σε αντίθεση προς τα υφιστάμενα στον ίδιο χώρο διατηρητέα κτίρια επί της Διονυσίου Αρεοπαγίτου, καθώς και τη σχέση των κτιρίων αυτών με τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά της πέριξ περιοχής, κατά συνεκτίμηση των σχετικών εισηγήσεων και προτάσεων των υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού, τόσο εκείνων, με τις οποίες έγινε δεκτό ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις χαρακτηρισμού, όσο και των αντιθέτων, καθώς και των γνωμοδοτήσεων και στοιχείων που υπήρχαν στο σχετικό φάκελο και των απόψεων που εξέθεσαν ενώπιόν του οι ενδιαφερόμενοι. Με τα δεδομένα αυτά η προσβαλλόμενη απόφαση αιτιολογείται νομίμως και επαρκώς, η δε ορθότητα της ουσιαστικής αξιολόγησης των πραγματικών δεδομένων από τη Διοίκηση δεν υπόκειται περαιτέρω στον ακυρωτικό δικαστικό έλεγχο. Επομένως, είναι απορριπτέοι οι λόγοι με τους οποίους υποστηρίζεται το αντίθετο. Εξάλλου, ο ισχυρισμός ότι το κτίριο επί των οδών Χατζηχρήστου και Μακρυγιάννη ανάγεται σε περίοδο προγενέστερη της τελευταίας εκατονταετίας,

ανεξαρτήτως του ζητήματος αν αποδεικνύεται κατά την πραγματική του βάση, είναι πάντως, αλυσιτελής, εφόσον, σύμφωνα με όσα εκτίθενται ανωτέρω, κρίθηκε αιτιολογημένως ότι δεν προκύπτει η συνδρομή των αναφερομένων στη σημασία του κτιρίου αυτού προϋποθέσεων που απαιτούνται, σύμφωνα με όσα διαλαμβάνονται στη σκέψη 12, και για το χαρακτηρισμό ως μνημείων των προγενέστερων της εκατονταετίας ακινήτων. Ενόψει όλων αυτών, παρίστανται επαρκώς αιτιολογημένες και οι συμπεροβαλλόμενες πράξεις του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με τις οποίες κρίθηκε ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις χαρακτηρισμού των επίμαχων κτιρίων ως διατηρητέων, δεδομένου και ότι η αντίθετη γνώμη της ΕΠΑΕ διατυπώνεται αορίστως, χωρίς επίκληση οποιουδήποτε λόγου ή στοιχείου, και συνεπώς, δεν ανέκυπτε υποχρέωση ειδικής αιτιολογήσεως των ανωτέρω πράξεως, οι οποίες βρίσκουν έρεισμα στα λοιπά στοιχεία του φακέλου. Συνεπώς, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι οι περί του αντιθέτου λόγοι ακυρώσεως. Κατά τη γνώμη όμως της Συμβούλου Αικ. Σακελλαροπούλου και του Παρέδρου Θ. Αραβάνη, ενόψει της εισηγήσεως της Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων για το αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον του κτιρίου επί των οδών Μητσαίων και Χατζηχρήστου και των κτιρίων γ' και ε' του κτιριακού συνόλου επί των οδών Μακρυγιάννη και Χατζηχρήστου, και των επισημάνσεων Καθηγητών-αρχιτεκτόνων, μελών του Συμβουλίου και της Σχολής Αρχιτεκτόνων, ότι τα επίμαχα κτίρια λειτουργούν ως στοιχεία οριοθέτησης των γωνιών του Ο.Τ. του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, συμπληρωματικά του κτιρίου Weiler, υποστηρίζοντας με τον τρόπο αυτό την ένταξη και του σύγχρονου κτιρίου του Ν.Μ.Α. στον πολεοδομικό ιστό της πόλης, και μάλιστα σε τμήμα που απολαύει ιδιαίτερης προστασίας εν όψει της κηρύξεως του αρχαιολογικού χώρου, και συγκεντρώνει σημαντικό αριθμό διατηρητέων κτιρίων χαρακτηρισμένων από το ΥΠΕΧΩΔΕ στις οδούς Καβαλόττι, Μητσαίων, Χατζηχρήστου, η προσβαλλόμενη απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού αιτιολογείται πλημμελώς, δεδομένου και ότι η ανέγερση του Ν.Μ.Α. έχει ολοκληρωθεί και η απαλλοτρίωση των επίδικων κτιρίων δεν εμποδίζει την αξιοποίησή τους για τις ανάγκες του Ν.Μ.Α.

15. Επειδή, οι αυτοτελώς προβαλλόμενοι κατά των αδειών κατεδάφισης λόγοι είναι απορριπτέοι, προεχόντως διότι οι ελλείψεις του σχετικού φακέλου τους οποίους επικαλούνται οι αιτούντες δεν είναι ουσιώδεις.

16. Επειδή, κατόπιν τούτων, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της και να γίνει δεκτή η παρέμβαση.

* Συναφείς οι αποφάσεις 2340/2009 και 2341/2009.

ΣτΕ 2338/2009

[Παράνομη η άρση προστασίας του ακινήτου μνημείου στην οδό Δ. Αρεοπαγίτου 17]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αικ. Σακελλαροπούλου*

Δικηγόροι: *Νικ. Αλιβιζάτος, Παν. Δημόπουλος, Π. Λαζαράτος*

Βασική κατεύθυνση του ν. 3028/2002 αποτελεί η ισότιμη αντιμετώπιση των μνημείων, αρχαίων και νεώτερων, ώστε να αναδεικνύεται η διαχρονική διάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς, σε αντίθεση με τον αρχαιοκεντρισμό που χαρακτήριζε το προηγούμενο καθεστώς.

Η άρση προστασίας ακινήτου μνημείου δεν δικαιολογείται χάριν κινητών αγαθών, εκτός αν η προστασία και ανάδειξη κινητού μνημείου επιβάλλουν τη διατήρησή του σε συγκεκριμένη θέση, όπως στην περίπτωση κινητών μνημείων που βρίσκονται σε αρχαιολογικό χώρο ή αποτελούν μέρος συνόλου πολιτιστικών αγαθών και συνιστούν αδιάσπαστο στοιχείο του χώρου ή του συνόλου αυτού.

Όπως συνάγεται από τη Σύμβαση της Γρανάδας, δεν είναι επιτρεπτή η καταστροφή στοιχείων, τα οποία είναι ιδιαιτέρως σημαντικά για τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς καθώς και κάθε επέμβαση που συνεπάγεται τη μεταβολή του πολεοδομικού ιστού αρχιτεκτονικού συνόλου ή την άρση της φυσιογνωμίας ή τη διάρρηξη της ομοιογένειας ορισμένου τόπου. Δεν αποκλείονται ωστόσο επεμβάσεις και στα προστατευόμενα μνημεία καθώς και στα αρχιτεκτονικά σύνολα ή τους τόπους, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, προκειμένου να επιτευχθή η ασφαλής λειτουργία ενός έργου ή η πραγματοποίηση μείζονος έργου, ιδιαίτερα σημαντικού και αναγκαίου για την ικανοποίηση ζωτικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου. Οι κατ'εξαίρεση επιτρεπόμενες επεμβάσεις σε ακίνητα μνημεία είναι ανεκτές μόνο στο αναγκαίο μέτρο, ύστερα από στάθμιση της αξίας του μνημείου, της σοβαρότητας του επιδιωκόμενου σκοπού και της αναγκαιότητας του έργου, εφόσον διαπιστωθεί με βάση εμπειριστατωμένη έρευνα, ότι δεν υπάρχει εναλλακτική λύση, με την οποία θα ήταν δυνατό να αποτραπεί η βλάβη του μνημείου.

Με την προβαλλόμενη πράξη, δεν αίρεται μόνον η προστασία του επίμαχου διατηρητέου κτιρίου, αλλά πλήττεται και το αρχιτεκτονικό σύνολο-μέτωπο των κτιρίων της Δ. Αρεοπαγίτου, το οποίο πέραν της αρχιτεκτονικής αξίας του περιβάλλει τα μνημεία του Ιερού Βράχου ως ζώνη προστασίας.

Το ίδιο το κτίριο του Νέου Μουσείου Ακρόπολης δεν αποτελεί πολιτιστικό αγαθό ως στοιχείο ενιαίου αρχαιολογικού χώρου του Ιερού Βράχου της Ακρόπολης και της νότιας κλιτύος του, λόγω των εκθεμάτων του που προέρχονται από το χώρο αυτό. Το γεγονός ότι στο Μουσείο στεγάζονται γλυπτά που έχουν αποσπασθεί από τον Παρθενώνα δεν συνιστά καταρχήν λόγο άρσης προστασίας παρακείμενου ακινήτου μνημείου για την προστασία και ανάδειξη των εκθεμάτων αυτών εφόσον, διασφαλίζεται η οπτική επαφή μεταξύ αυτών και του ακινήτου μνημείου από το οποίο έχουν αποσπασθεί.

Η αόριστη αναφορά σε πιθανολόγηση αποκάλυψης αρχαιοτήτων δεν θεμελιώνει λόγο άρσης της προστασίας του επίμαχου κτιρίου, εφόσον από τα στοιχεία του φακέλου δεν τεκμηριώνεται σε συγκεκριμένα δεδομένα η πιθανολόγηση αυτή, ούτε προσδιορίζεται ο χαρακτήρας των πιθανολογούμενων αρχαιολογικών ευρημάτων, ώστε να μπορεί να κριθεί, αν αυτές, αξιολογούμενες σε σχέση με τη σημασία του επίμαχου νεότερου μνημείου, θα αποτελούσαν νόμιμο λόγο άρσης της προστασίας του

τελευταίου κατά την παραπάνω διάταξη. Η προσβαλλόμενη πράξη δεν αιτιολογείται νομίμως και είναι ακυρωτέα.

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/81316/2228/30.8.2007 αποφάσεως του Υπουργού Πολιτισμού, (τ. αναγκ. απαλλ/σεων 418/12.9.2007), με την οποία εγκρίθηκε κατ' εφαρμογή της παρ. 11 του άρ. 6 του ν. 3028/2002 η ολική και διηνεκής άρση προστασία του χαρακτηρισμένου ως μνημείου ακινήτου επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου αρ. 17, στην περιοχή Μακρυγιάννη, του Δήμου Αθηναίων (Ο.Τ.440).

5. Επειδή, όπως καθ' ερμηνεία των συνταγματικών διατάξεων του άρθρου 24 παρ. 1 και 6, καθιερώνεται ειδικώς αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, δηλαδή των μνημείων και λοιπών στοιχείων που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική και εν γένει πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας. Η προστασία της κληρονομιάς αυτής συνίσταται στη διατήρηση στο διηνεκές αναλλοίωτων τόσο των παραπάνω μνημείων και κάθε στοιχείου του πολιτιστικού περιβάλλοντος και συνεπάγεται τη δυνατότητα επιβολής των αναγκαίων μέτρων και περιορισμών της ιδιοκτησίας, καθώς και της υποχρεώσεως των ιδιοκτητών και νομέων να τα αποκαταστήσουν στην αρχική τους μορφή, όταν έχουν φθαρεί από το χρόνο ή άλλες ανθρώπινες ενέργειες ή άλλα περιστατικά. Οι περιορισμοί αυτοί, που επιβάλλονται βάσει του άρθρου 24 του Συντάγματος, μπορεί να έχουν ευρύτερο περιεχόμενο από τους γενικούς περιορισμούς της ιδιοκτησίας που επιτρέπει το άρθρο 17 του Συντάγματος (ΣτΕ 3050/2004, 1712/2002, 2602/2000, 4284/1999, 1097/1987 Ολομ.). Εξάλλου, ως προς τα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς από τις συνταγματικές αυτές διατάξεις συνάγεται ότι δεν επιτρέπονται επεμβάσεις, οι οποίες συνεπάγονται την καταστροφή, την αλλοίωση ή την με οποιοδήποτε τρόπο υποβάθμισή τους, και ότι καταρχήν επιβάλλεται να διατηρούνται τα στοιχεία αυτά, αναλόγως και προς το είδος και το χαρακτήρα τους, στον τόπο, στον οποίο βρίσκονται (ΣτΕ 3852/2006).

6. Επειδή στις διατάξεις του ν. 3028/2002 "Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς" (Α' 153), ορίζονται τα εξής: «Στην προστασία που παρέχεται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγεται η πολιτιστική κληρονομιά, της Χώρας από τους αρχαιότατους χρόνους μέχρι σήμερα. Η προστασία αυτή έχει ως σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος» (άρθρο 1 παρ. 1). "Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου: α) Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου, β) ως μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας και των οποίων επιβάλλεται η ειδικότερη προστασία βάσει των εξής διακρίσεων : αα) ως αρχαία μνημεία νοούνται όλα τα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στους προϊστορικούς, αρχαίους, βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους και χρονολογούνται έως και το 1830 ββ) ως νεότερα μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που είναι μεταγενέστερα του 1830 και των οποίων η προστασία επιβάλλεται λόγω της ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους, κατά τις διακρίσεις των άρθρων 6 και 20....." (άρθρο 2). Περαιτέρω στις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 1 του νόμου προβλέπεται ότι: "η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χώρας συνίσταται κυρίως: α) στον εντοπισμό, την έρευνα, την καταγραφή..., β) στη διατήρηση και στην αποτροπή της καταστροφής, της αλλοίωσης και γενικά κάθε άμεσης ή έμμεσης βλάβης της ..., γ), δ) στη συντήρηση και την κατά περίπτωση αναγκαία αποκατάστασή της ..., ε), στ) στην ανάδειξη και την ένταξή της στη σύγχρονη κοινωνική ζωή, και ζ) στην παιδεία, την αισθητική αγωγή και την ευαισθητοποίηση των πολιτών για την πολιτιστική κληρονομιά". Στο άρθρο 6 του ιδίου νόμου ορίζονται τα εξής: "1. Στα ακίνητα μνημεία περιλαμβάνονται: α) τα αρχαία που χρονολογούνται έως και το 1830, β) τα νεότερα πολιτιστικά αγαθά που είναι προγενέστερα των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω της αρχιτεκτονικής, πολεοδομικής, κοινωνικής, εθνολογικής, λαογραφικής, τεχνικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους, γ) τα νεότερα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στην περίοδο των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω τη ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής, πολεοδομικής, κοινωνικής, εθνολογικής, λαογραφικής, τεχνικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους. 2. Ο χαρακτηρισμός ακινήτου μνημείου είναι δυνατόν να αφορά και κινητά που συνδέονται με ορισμένη χρήση του ακινήτου, τις χρήσεις που είναι

σύμφωνες με το χαρακτήρα του ως μνημείου, καθώς και τον περιβάλλοντα χώρο ή στοιχεία αυτού.....4. Τα αρχαία ακίνητα μνημεία προστατεύονται από το νόμο χωρίς να απαιτείται η έκδοση οποιασδήποτε διοικητικής πράξης. Τα ακίνητα των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 1 χαρακτηρίζονται μνημεία με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας και γνώμη του Συμβουλίου (δηλαδή του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου ή του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων κατά περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 50 του νόμου), και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 7. Τα αποτελέσματα του χαρακτηρισμού επέρχονται από την κοινοποίηση ή τη δημοσίευση της ανακοίνωσης στην εφημερίδα και αίρονται εάν η απόφαση περί χαρακτηρισμού δεν δημοσιευθεί εντός ενός έτους από αυτές. Εντός του ίδιου χρονικού διαστήματος απαγορεύεται κάθε επέμβαση ή εργασία στο υπό χαρακτηρισμό ακίνητο. ... 9. Η απόφαση χαρακτηρισμού ακινήτου μνημείου ... μπορεί να ανακληθεί μόνο για πλάνη περί τα πράγματα... 11. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου κρίνεται εάν είναι αναγκαία η ολική ή μερική, διαρκής ή προσωρινή άρση της προστασίας ακινήτου μνημείου προκειμένου να προστατευθεί άλλο μνημείο. Περαιτέρω, με το άρθρο 10 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: « 1. Απαγορεύεται κάθε ενέργεια σε ακίνητο μνημείο, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του. 2 ... 3 ... 4. Για κάθε εργασία, επέμβαση ή αλλαγή χρήσης σε ακίνητα μνημεία, ακόμα και αν δεν επέρχεται κάποια από τις συνέπειες της παραγράφου 1 σε αυτά, απαιτείται, έγκριση που χορηγείται, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου», με το άρθρο 12 παρ. 4 ότι: «Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 6 του άρθρου 10 εφαρμόζονται αναλόγως και για τους αρχαιολογικούς χώρους...» και με το άρθρο 16 ότι: «..... Στους ιστορικούς τόπους εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 12». Τέλος, στο άρθρο 5 του ως άνω νόμου προβλέπονται τα εξής: «1..... 4. Στην αρμοδιότητα του ΚΑΣ ανήκουν θέματα που αφορούν στην προστασία αρχαίων μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων που αποτέλεσαν το χώρο εξαίρετων ιστορικών ή μυθικών γεγονότων έως το 1830. Στην αρμοδιότητα του ΚΣΝΜ ανήκουν θέματα που αφορούν στην προστασία νεοτέρων μνημείων και των λοιπών ιστορικών τόπων.6. α) Για την εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 11 του άρθρου 6, εάν και τα δύο μνημεία είναι αρχαία, αρμόδιο είναι το ΚΑΣ, ενώ εάν είναι και τα δύο νεότερα, το ΚΣΝΜ. β) Σε κάθε άλλη περίπτωση εφαρμογής της διάταξης αυτής αρμόδιο είναι ειδικό όργανο, το οποίο συγκροτείται από την Ολομέλεια του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και την Ολομέλεια του Κεντρικού

Συμβουλίου Νεοτέρων Μνημείων που συνεδριάζουν από κοινού...» και στο άρθρο 73 παρ. 10 ορίζεται ότι «Πολιτιστικά αγαθά που έχουν χαρακτηρισθεί ως προστατέυαμένα σύμφωνα με τις διατάξεις της προϊσχύουσας νομοθεσίας προστατεύονται στο εξής κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου».

7. Επειδή, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, όπως συνάγεται και από την εισηγητική έκθεση του ν. 3028/2002, τα μνημεία, είτε αυτά είναι μεμονωμένα αγαθά, είτε σύνολο πολιτιστικών στοιχείων, ως μαρτυρίες του ανθρώπινου βίου που συγκροτούν αναγκαίο παράγοντα για τη διαμόρφωση και τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και των συλλογικών ταυτοτήτων καθώς και για τη διασφάλιση, χάριν και των επερχόμενων γενεών, της ιστορικής συνέχειας και παράδοσης, αλλά και συμβάλλουν στην ποιότητα ζωής, συνιστούν ουσιώδες στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς, η προστασία της οποίας αποτελεί υποχρέωση της Πολιτείας και συγχρόνως, ενόψει και της αναθεωρημένης διατάξεως του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος, ευθύνη και δικαίωμα του καθενός. Όπως προκύπτει από το σύνολο των διατάξεών του, αλλά επισημαίνεται και στην εισηγητική έκθεση, βασική κατεύθυνση του ως άνω νόμου αποτελεί η ισότιμη αντιμετώπιση των μνημείων, αρχαίων και νεώτερων, ώστε να αναδεικνύεται η διαχρονική διάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς, σε αντίθεση με τον αρχαιοκεντρισμό που, κατά τα αναφερόμενα στην εισηγητική έκθεση του νέου αυτού νόμου, χαρακτήριζε το προηγούμενο καθεστώς. Εξάλλου, κατά την έννοια της διατάξεως της παρ. 11 του άρθρου 6, η οποία αποτελεί εξαιρετική διάταξη εντασσόμενη στη συνταγματική προστασία των πολιτιστικών αγαθών, η προβλεπόμενη σ' αυτή άρση προστασίας ακινήτου μνημείου δεν δικαιολογείται χάριν κινητών αγαθών, εκτός αν συντρέχουν ειδικοί λόγοι, για τους οποίους η προστασία και ανάδειξη κινητού μνημείου επιβάλλουν τη διατήρησή του σε συγκεκριμένη θέση, όπως στην περίπτωση κινητών μνημείων που βρίσκονται σε αρχαιολογικό χώρο ή αποτελούν μέρος συνόλου πολιτιστικών αγαθών και συνιστούν αδιάσπαστο στοιχείο του χώρου ή του συνόλου αυτού.

8. Επειδή, εξάλλου στη Διεθνή Σύμβαση της Γρανάδας έτους 1985 για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην Ευρώπη που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Ν. 2039/1992 (Α' 61) προβλέπεται ότι «στην παρούσα Σύμβαση σαν αρχιτεκτονική κληρονομιά θεωρείται ότι περιλαμβάνει τα ακόλουθα ακίνητα αγαθά: 1. Τα μνημεία: κάθε κατασκευή ιδιαίτερα σημαντική λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού ή τεχνικού της

ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων ή διακοσμητικών στοιχείων, που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους. 2. Τα αρχιτεκτονικά σύνολα: ομοιογενή σύνολα αστικών ή αγροτικών, κατασκευών, σημαντικών λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού ή τεχνικού τους ενδιαφέροντος,, συναφή μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν ενότητες, που να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά. 3. Οι τόποι: σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης, εν μέρει κτισμένα, τα οποία αποτελούν εκτάσεις τόσο χαρακτηριστικές και ομοιογενείς, ώστε να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά και τα οποία είναι σημαντικά λόγω του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού και τεχνικού τους ενδιαφέροντος» (άρθρο 1), ότι «κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται: 1. να καθιερώσει ένα νομικό καθεστώς προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. 2. να εξασφαλίσει, μέσα σ' αυτό το νομικό πλαίσιο και ανάλογα με τα ιδιαίτερα για κάθε Κράτος ή περιφέρεια μέτρα, την προστασία των μνημείων, των αρχιτεκτονικών συνόλων και των τόπων» (άρθρο 3), ότι «κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται: 1. να θέσει σε εφαρμογή με βάση τη νομική προστασία των σχετικών ακινήτων, κατάλληλες διαδικασίες ελέγχου και αδειών, 2. να φροντίσει ώστε τα προστατευόμενα ακίνητα να μην αλλοιωθούν, ερειπωθούν ή κατεδαφιστούν. Γι' αυτόν το σκοπό, κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται εάν δεν το έχει ήδη κάνει, να εισαγάγει στη νομοθεσία του διατάξεις, που να προβλέπουν: α. την υποβολή προς τις αρμόδιες αρχές των σχεδίων κατεδάφισης ή μετατροπής μνημείων, που ήδη προστατεύονται, ή μνημείων για τα οποία έχει κινηθεί η διαδικασία προστασίας, όπως και κάθε σχεδίου που θίγει το περιβάλλον τους, β. την υποβολή στις αρμόδιες αρχές των μελετών που θίγουν το σύνολο ή τμήμα ενός αρχιτεκτονικού συνόλου ή ενός τόπου ... γ. τη δυνατότητα που παρέχεται στις δημόσιες υπηρεσίες, να ζητούν από τον ιδιοκτήτη ενός προστατευόμενου ακινήτου να πραγματοποιεί εργασίες ή να τον υποκαθιστούν σε περίπτωση που υπάρχει αδυναμία εκ μέρους του, δ. τη δυνατότητα απαλλοτρίωσης ενός προστατευόμενου ακινήτου» (άρθρο 4) και ότι «κάθε συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να υιοθετήσει πολιτική ολοκληρωμένης προστασίας η οποία: 1.....2.....3. θα καθιστά τη συντήρηση, την αναβίωση και την ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, σημαντικότατο στοιχείο της πολιτιστικής περιβαλλοντολογικής και χωροταξικής πολιτικής. 4. ... 5. ...» (άρθρο 10)».

9. Επειδή, όπως συνάγεται από τα προαναφερόμενα άρθρα της Σύμβασης της Γρανάδας, δεν είναι κατ' αρχήν επιτρεπτή η καταστροφή στοιχείων, τα οποία είναι ιδιαιτέρως σημαντικά για τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς καθώς και η

επέμβαση, η οποία συνεπάγεται τη μεταβολή του πολεοδομικού ιστού αρχιτεκτονικού συνόλου ή την άρση της φυσιογνωμίας ή τη διάρρηξη της ομοιογένειας ορισμένου τόπου. Ωστόσο δεν αποκλείονται, κατά την έννοια των άρθρων αυτών της Συμβάσεως, επεμβάσεις και στα προστατευόμενα μνημεία καθώς και στα αρχιτεκτονικά σύνολα ή τους τόπους, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, προκειμένου να επιτευχθεί η ασφαλής λειτουργία ενός έργου ή η πραγματοποίηση μείζονος έργου, ιδιαιτέρως σημαντικού και αναγκαίου για την ικανοποίηση ζωτικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου. (ΣτΕ 3852/2006). Σε κάθε περίπτωση πάντως, οι κατ'έξαιρηση επιτρεπόμενες επεμβάσεις σε ακίνητα μνημεία είναι ανεκτές μόνο στο αναγκαίο μέτρο, ύστερα από στάθμιση της αξίας του μνημείου, της σοβαρότητας του επιδιωκόμενου σκοπού και της αναγκαιότητας του έργου, εφόσον διαπιστωθεί με βάση εμπειριστατωμένη έρευνα, ότι δεν υπάρχει εναλλακτική λύση, με την οποία θα ήταν δυνατό να αποτραπεί η βλάβη του μνημείου (ΣτΕ Ολομ. 2300/1997, 3478/2000).

10. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, κατά τα προκύπτοντα από τα στοιχεία του φακέλου, με προεδρικό διάταγμα από 21.9.1979 (Δ' 13.10.1979) χαρακτηρίσθηκε ως παραδοσιακό το ιστορικό κέντρο των Αθηνών και, ακολούθως, με προεδρικό διάταγμα από 16.11.1979 (Δ' 708/14.12.1979), εγκρίθηκε η τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου Αθηνών στο Ο.Τ. που περικλείεται από τις οδούς Χατζηχρήστου, Μακρυγιάννη, Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Μητσαίων, με έγκριση πεζοδρόμων εντός αυτού και μετατροπή του χώρου σε χώρο για την ανέγερση Μουσείου. Εξάλλου, ο πεζόδρομος Διονυσίου Αρεοπαγίτου περιλαμβάνεται στον κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο της πόλης των Αθηνών (Β' 96/10.2.2004), αλλά και της ευρύτερης περιοχής της Ακρόπολης και του περιβάλλοντος χώρου αυτής (Β' 268/12.12.1956, Β' 606/3.10.1967, Δ' 186/26.6.1976, Δ' 405/9.8.1978, Β' 387/5.7.1983, Β' 273/30.4.1991). Το ένδικο ακίνητο επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου αρ. 17 έχει χαρακτηριστεί από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. ως διατηρητέο «ως προς την εξωτερική όψη», με το π.δ. από 7.7.1978 (Δ' 405/9.8.1978), και ως έργο τέχνης με την απόφαση ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1164/19744/9.5.1988 του Υπουργού Πολιτισμού (Β' 357/7.6.1988), διότι αποτελεί δείγμα εκλεκτικιστικού κτιρίου, κτισμένο το 1930 σε σχέδια του αρχιτέκτονα Βασ. Κουρεμένου. Το όμορο ακίνητο επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου αρ. 19 έχει επίσης κηρυχθεί διατηρητέο «ως προς την εξωτερική όψη» με το από 7.7.1978 π.δ. (Δ' 405/9.8.1978), και με την απόφαση 32782/1301/31.3.1989 (Δ' 203/14.4.1989) του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. έχουν χαρακτηριστεί ως διατηρητέες «οι δύο οπίσθιες όψεις του κτιρίου». Με την ΥΠΠΟ/Φ253/11376/10.3.1988 απόφαση του

Υπουργού Πολιτισμού η οποία εκδόθηκε μετά από γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (Πράξη 21/30.6.1987) εγκρίθηκε η απευθείας εξαγορά ή απαλλοτρίωση, με σκοπό την κατεδάφιση, ακινήτων του Ο.Τ. 440 - Μακρυγιάννη, μεταξύ των οποίων και τα προαναφερόμενα, για την ανέγερση του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, ενώ με την υπ' αριθ. 1114020/8388/0010/1411992 κοινή υπουργική απόφαση αποφασίσθηκε η αναγκαστική απαλλοτρίωση όλων των ακινήτων του οικοδομικού τετραγώνου Μακρυγιάννη για λόγους δημόσιας ωφέλειας και ειδικότερα για την προστασία, συντήρηση και ανάδειξη του Νέου Μουσείου Ακρόπολης. Με την υπ' αριθ. 2137/1993 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (Ολομ.) ακυρώθηκε η από 13.12.1990 (υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΜΜ/ 52718/1430) απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, με την οποία είχε εγκριθεί το αποτέλεσμα διεθνούς αρχιτεκτονικού διαγωνισμού που είχε προκηρυχθεί για τη χωροθέτηση και μελέτη του Νέου Μουσείου Ακρόπολης. Ακολούθησε η χωροθέτηση του Νέου Μουσείου Ακρόπολης στο εν λόγω Ο.Τ., με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΜΜ/10036/214/1.3.1994 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Πολιτισμού. Κατά το χρόνο αυτό, ο χώρος εθεωρείτο ότι δεν παρουσιάζει αρχαιολογικό ενδιαφέρον (γνμδ. Κ.Α.Σ. 8/22.2.1994, σελ. 3). Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, με την υπ' αριθ. 2/10.1.1995 πράξη του, Γνωμοδότησε ότι η προηγούμενη απόφαση απαλλοτρίωσης όλων των ακινήτων του ανωτέρω οικοδομικού τετραγώνου δεν ήταν νόμιμη, καθώς περιλάμβανε και τα κτίρια επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου αρ. 17 και 19, ενώ με την υπ' αριθ. 40/5.12.1996 πράξη του γνωμοδότησε ότι για την κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης θα έπρεπε να έχει προηγηθεί η έγκριση της χωροθέτησης για το Νέο Μουσείο Ακρόπολης καθώς και Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Ακολούθως, με την από 7.5.1996 απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ (υπ' αριθ. 70464, Δ' 538/27.5.1996) τροποποιήθηκε το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου Αθηναίων, ενώ με το π.δ. από 6.8.1996 (Δ' 1006/4.9.1996) τροποποιήθηκε το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο του Δήμου Αθηναίων και χαρακτηρίσθηκε το Ο.Τ. Μακρυγιάννη, πλην των παραπάνω διατηρητέων κτιρίων επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου, ως χώρος ανέγερσης του Νέου Μουσείου, με το δε από 17.9.1996 π.δ. (Δ' 1139/20.9.1996) καθορίσθηκαν ειδικοί όροι δόμησης για το εν λόγω οικοδομικό τετράγωνο (που τροποποιήθηκαν μεταγενεστέρως ως προς το ύψος -5μ.- και το συντελεστή εκμετάλλευσης, με το άρθρο 41 παρ. γ' και δ' του ν. 2912/2001, Α' 94). Στη συνέχεια εκδόθηκε η υπ' αριθ. 32798/27.9.1996 απόφαση του Νομάρχη Αθηνών, με την οποία εγκρίθηκε Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και Περιβαλλοντικών Όρων για την ανέγερση του Νέου Μουσείου. Ακολούθησε νέα απαλλοτρίωση των ακινήτων του οικοδομικού τετραγώνου

Μακρυγιάννη, η οποία κηρύχθηκε με χωριστές αποφάσεις για κάθε ιδιοκτησία, εξαιρούμενων των διατηρητέων κτιρίων της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου αρ. 17 και 19 (βλ. 25 αποφάσεις αναγκαστικών απαλλοτριώσεων στο ΦΕΚ Δ΄54/30.1.1997). Εν τω μεταξύ, με αφορμή την ανέγερση σταθμού (ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ) του Μητροπολιτικού Σιδηροδρόμου Αθηνών στην περιοχή Μακρυγιάννη είχε αρχίσει το Μάιο του 1993 ανασκαφική έρευνα και εντός του χώρου του δημοσίου κτήματος Μακρυγιάννη, η οποία διήρκεσε έως τον Νοέμβριο του 1996. Τον Ιανουάριο του 1997 άρχισαν από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και την Α' Εφορεία συστηματικές ανασκαφές στο πιο πάνω οικόπεδο Μακρυγιάννη, εν όψει δε του ότι στο χώρο αυτό αποκαλύφθηκαν αρχαιότητες, η ομάδα εργασίας που είχε συσταθεί από τον Υπουργό Πολιτισμού με σκοπό τη «διερεύνηση της ανασκαφής στο οικόπεδο Μακρυγιάννη και την αξιολόγηση των ευρημάτων» πρότεινε, με το από 27.7.1999 έγγραφο της, ως λύση, την ανέγερση του Μουσείου στον χώρο αυτό σε συνδυασμό με την επιτόπιο προστασία των αρχαίων που είχαν αποκαλυφθεί. Με βάση την προταθείσα λύση, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο γνωμοδότησε με την από 12.10.1999 πράξη του (υπ' αριθ. 49), ότι λόγω της σημασίας των αποκαλυφθέντων αρχαίων στο δημόσιο κτήμα Μακρυγιάννη δεν ήταν επιτρεπτή η εφαρμογή της μελέτης των ιταλών μελετητών. Κατόπιν τούτου πρότεινε τη σύνταξη νέας μελέτης, τη διαφορετική μεταχείριση των αρχαιοτήτων που είχαν αποκαλυφθεί ανάλογα με τη σημασία τους, απεικόνισε δε τις σχετικές προτάσεις του με διαφορετικό χρωματισμό (κόκκινο-κίτρινο-πράσινο ή μπλε), ανάλογα με το βαθμό προστασίας των αρχαιοτήτων κατά ζώνες προστασίας, τέλος δε γνωμοδότησε ότι οι ανωτέρω προτάσεις πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη σύνταξη της νέας μελέτης. Με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ01/31040/1845/20.10.1999 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού έγινε δεκτή η παραπάνω γνωμοδότηση και αποφασίσθηκε ότι η σημασία των αποκαλυφθέντων αρχαίων δεν επιτρέπει την εφαρμογή της μελέτης των ιταλών μελετητών, ούτε του σχετικού κτιριολογικού προγράμματος και ότι πρέπει να συνταγεί νέα μελέτη για την ανέγερση του Νέου Μουσείου Ακρόπολης. Μετά τη συνέχιση των ανασκαφών στο οικόπεδο Μακρυγιάννη, εκδόθηκε η υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ01/8366/Π27/5.4.2001 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού για τον τρόπο μεταχείρισης των αρχαίων που αποκαλύπτονται στις ανασκαφές, σε σχέση με το υπό ανέγερση Νέο Μουσείο. Στις 4.5.2001 προκηρύχθηκε η Β' φάση του διεθνούς διαγωνισμού για την ανάθεση της πλήρους μελέτης του Νέου Μουσείου, στη σχετική δε προκήρυξη επισημάνθηκαν ως δεσμεύσεις στους μελετητές οι απαγορεύσεις και περιορισμοί που αφορούν την ανασκαφή, ενώ τονίσθηκε ότι στόχος είναι να

κατεδαφιστούν όλα τα κτίρια που βρίσκονται στο οικοπέδο Μακρυγιάννη, εκτός από τα κηρυχθέντα διατηρητέα κτίρια. Ειδικότερα στην προκήρυξη, στην περιγραφή του περιβάλλοντος του Μουσείου αναφέρεται, μεταξύ άλλων, «...Το νέο Μουσείο της Ακρόπολης θα ενταχθεί σε ένα περιβάλλον με περιορισμένο αριθμό κτιρίων του 19ου αι. και της εποχής του Μεσοπολέμου. Εκτός από τα κηρυχθέντα διατηρητέα, στόχος είναι να κατεδαφιστούν όλα τα κτίρια που βρίσκονται στο τετράγωνο Μακρυγιάννη... Ύστερα από την αρχαιολογική έρευνα που πραγματοποιήθηκε και με την σύμφωνη γνώμη του ΚΑΣ, η ανασκαφή στο συγκεκριμένο τμήμα του οικοπέδου Μακρυγιάννη θεωρείται ότι έχει ολοκληρωθεί και μπορεί να αποδοθεί με όρους για την ανέγερση του Μουσείου.... Το οικοπέδο στη θέση Μακρυγιάννη εντάσσεται σε μια ευρύτερη περιοχή κατοίκησης, γνωστή ως περιοχή «Μακρυγιάννη». Στο βόρειο τμήμα της, ιδίως επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου, υπάρχουν σημαντικά κτίρια του τέλους του 19ου αι. και των αρχών του 20ού αι., ορισμένα από τα οποία έχουν κηρυχθεί διατηρητέα... θα ληφθεί υπόψη ότι το οικοδομικό τετράγωνο Μακρυγιάννη, πλην των διατηρητέων, θα ελευθερωθεί από τα κτίρια που το περιβάλλουν, τα οποία θα κατεδαφιστούν...». Εξάλλου αναφορά στα διατηρητέα της Διον. Αρεοπαγίτου 17 και 19, ως τα μόνα κτίρια που δεν κατεδαφίζονται στο επίμαχο Ο.Τ., γίνεται σε σειρά αποφάσεων του ΚΑΣ σχετικών με το ΝΜΑ (βλ. ΚΑΣ 21/30.6.1987, 2/10.1.1995, 49/12.10.1999, 8/20.2.2001, 31/24.6.2003). Μάλιστα στο πρακτικό της 24.6.2003 ο καθηγητής Δ. Παντερμαλής αναφέρει ότι «μολονότι το Μουσείο δεν θα είναι ορατό από τη Διον. Αρεοπαγίτου η αίθουσα του Παρθενώνα θα ξεχωρίσει συνδέοντας σε ένα αστικό περιβάλλον το Μουσείο με το βράχο, στον οποίο ανήκουν οι αρχαιότητες που θα περιέχει». Στη συνέχεια εκδόθηκαν η υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΜΜ/24450/525/10.5.01 απόφαση του ίδιου Υπουργού με την οποία εγκρίθηκε το κτιριολογικό πρόγραμμα του Νέου Μουσείου, η υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΜΜΠΚ/36338/1318/4.7.2003 απόφαση του παραπάνω Υπουργού, με την οποία εγκρίθηκε αφενός η μελέτη ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης και αφετέρου η μελέτη "προστασία διατηρητέων αρχαίων μελέτη επιχώματος προστασίας αρχαίων», καθώς και η υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΜΜΠΚ/38216/1381/11.7.2003 απόφαση του ίδιου Υπουργού, με την οποία ανακλήθηκε η υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΜΜ/70470/1983/7.2.2003 απόφαση του με θέμα: «Έγκριση της οριστικής αρχιτεκτονικής, στατικής και ηλεκτρομηχανολογικής μελέτης του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως»: Κατά των πράξεων αυτών ασκήθηκαν αιτήσεις ακυρώσεως από το σωματείο «ICOMOS» και κατοίκους της Αθήνας και των περιχώρων οι οποίοι προέβλεψαν, μεταξύ άλλων, ότι η κατασκευή ενός κτιρίου με τα χαρακτηριστικά του Νέου Μουσείου Ακρόπολης «τελεί σε δυσαρμονία με τα μνημεία

του βράχου της Ακροπόλεως» και ότι «...αντιπαρατίθεται προς τον Ιερό Βράχο και κυρίως προς τον Παρθενώνα, με αποτέλεσμα ... να κατατείνει στη μείωση της προοπτικής, όχι μόνο του Μνημείου της Ακρόπολης καθαυτού, αλλά και των λοιπών μνημείων της νότιας κλιτύος της Ακροπόλεως». Οι ισχυρισμοί αυτοί απορρίφθηκαν με τις 2175, 3454/2004 και 676/2005 αποφάσεις της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, με τις οποίες κρίθηκαν τα εξής: «Από τα εκτιθέμενα στο από 24.6.2003 πρακτικό της γνωμοδοτήσεως του ΚΑΣ, προκύπτει ότι έχει αντιμετωπισθεί το ζήτημα της σχέσεως του Μουσείου με το Βράχο της Ακροπόλεως, εκτιμάται δε ότι το Μουσείο αφενός μεν δεν είναι ορατό από τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου και, συνεπώς δεν επιβαρύνει τα μνημεία και διατηρητέα κτίρια εκατέρωθεν της οδού, αφετέρου δε η υψομετρική του θέση και η απόστασή του από την Ακρόπολη είναι τέτοια που να μην αλλοιώνει το χαρακτήρα της περιοχής. Ειδικά για το ανώτερο τμήμα του Μουσείου, η κατασκευή του οποίου συνδέεται και με το ζήτημα του ύψους του κτιρίου, η σχεδιάσή του κατά το συγκεκριμένο τρόπο υπήρξε αρχιτεκτονική επιλογή με σκοπό την οπτική σύνδεση των εκθεμάτων της Ακροπόλεως με τον ίδιο το βράχο της Ακροπόλεως...». Ενόψει όλων αυτών κατασκευάσθηκε το Νέο Μουσείο Ακρόπολης στο Ο.Τ. Μακρυγιάννη, σύμφωνα με τους εγκριθέντες από τη Διοίκηση όρους και περιορισμούς δόμησης (βλ. και άρθρο 9 του ν. 3207/2003, Α΄302). Στη συνέχεια, με το υπ΄ αριθ. πρωτ. ΟΑΝΜΑ/Φ29/348/30.4.2007 έγγραφό του ο Ο.Α.Ν.Μ.Α. ζήτησε από τις αρμόδιες υπηρεσίες των Υπουργείων Πολιτισμού και Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. την τροποποίηση του σχεδίου πόλης, με σκοπό τον χαρακτηρισμό του συνόλου του Ο.Τ. Μακρυγιάννη ως χώρου ανέγερσης του Νέου Μουσείου Ακρόπολης. Στα 4180/10.5.2007 και 5666/29.6.2007 έγγραφα της Α΄ Ε.Κ.Π.Α. αναφέρεται, πλην άλλων, ότι με την ανέγερση του Νέου Μουσείου Ακρόπολης έγινε ιδιαιτέρως αισθητό το φράγμα που προκαλούν τα ακίνητα επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου αρ. 17 και 19 ως προς τη θέαση των μνημείων της Νοτίου Κλιτύος, στα οποία περιλαμβάνονται το Ιερό και το Θέατρο του Διονύσου, το Ωδείο του Περικλέους και το Ασκληπιείο, ότι επιπλέον έγινε αισθητή η ανάγκη σύνδεσης του αρχαίου οικιστικού ιστού που αποκαλύφθηκε με την ανασκαφή για το Μουσείο στο οικοπέδο Μακρυγιάννη με τα διακεκριμένα μνημεία της Νοτίου Κλιτύος, που αποτελούσε πνευματικό, θρησκευτικό και καλλιτεχνικό κέντρο της αρχαίας πόλης των Αθηνών. Και ότι είναι βέβαιο ότι «στο έδαφος του ακινήτου Διονυσίου Αρεοπαγίτου 17-19 διατηρείται η συνέχεια τωνοικοδομημάτων που ανακάλυψε ανασκαφή του οικοπέδου Μακρυγιάννη». Ενόψει αυτών η Α΄ Ε.Π.Κ.Α. εισηγήθηκε την επανεξέταση χαρακτηρισμού των ανωτέρω ακινήτων ως διατηρητέων και την απαλλοτρίωσή τους. Αντίθετα, η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Αττικής, με το

3086/29.6.2007 εισηγητικό σημείωμα προς τη Διεύθυνση Νεώτερης και Σύγχρονης Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (ΔΝΣΑΚ) του Υπουργείου Πολιτισμού υποστήριξε ότι τα κτίρια με αρ. 17 και 19, μαζί με τα υπόλοιπα επί της Διονυσίου Αρεοπαγίτου, συγκροτούν ένα μέτωπο με χαρακτηριστικό κτιριακό απόθεμα, το καθένα σηματοδοτεί την εποχή της κατασκευής του και αποτελεί εξαιρετικό δείγμα αρχιτεκτονικής, όλα δε τα κτίρια είναι σημαντικά τόσο για την αρχιτεκτονική τους αξία, τη μορφολόγηση, την κλίμακά τους όσο και για την αντιληπτική εικόνα των κατοίκων της πόλης. Ενόψει αυτών η εν λόγω υπηρεσία γνωμοδότησε ότι η άρση προστασίας για κάποια από τα κτίρια αυτά θα διακόψει το ενιαίο μέτωπο της Διονυσίου Αρεοπαγίτου και του πολεοδομικού ιστού της περιοχής με αποτέλεσμα να αλλοιώσει το χαρακτήρα και τη φυσιογνωμία της οδού. Με την από 2.7.2007 εισήγησή της, η εν λόγω Διεύθυνση, ύστερα από στάθμιση της βλάβης και του οφέλους από τη διατήρηση των ανωτέρω κτιρίων της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου αρ. 17 και 19, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «...τα αντισταθμιστικά οφέλη από την ολική και διαρκή άρση της προστασίας τους είναι πολλά: Η κατεδάφιση των δύο κτιρίων θα επιτρέψει: 1. την ανάδειξη του ίδιου του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως - Αρχαιολογικού Χώρου, το κέλυφος του οποίου θα αποτελέσει ένα σύγχρονο μνημείο, και ένα έμβλημα για την Αθήνα. 2. την άμεση οπτική επαφή και συνέχεια του Μουσείου με όλα τα μνημεία του βράχου της Ακρόπολης. 3. την επέκταση της αρχαιολογικής ανασκαφής. 4. την πιο εύληπτη αντίληψη και θέαση του Μουσείου από την οδό Διονυσίου Αρεοπαγίτου, ενός Μουσείου που αναμένεται να προσελκύσει χιλιάδες επισκέπτες». Ενόψει αυτήν η Διεύθυνση αυτή εισηγήθηκε την ολική και διαρκή άρση προστασίας του επίμαχου κτιρίου «σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 11 σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 και 3 του ν. 3028/2002». Αντίθετα με το από 2.7.2007 ενημερωτικό σημείωμα του Τμήματος Δημόσιων Αρχαιολογικών Μουσείων και Συλλογών του Υπουργείου διατυπώθηκε διαφωνία με τον αποχαρακτηρισμό των ως άνω δύο διατηρητέων ακινήτων, για τους ακόλουθους λόγους: α. Αποτελούν εξαιρετικά δείγματα αρχιτεκτονικής του α΄ μισού του 20ού αιώνα και εκπροσωπούν αρχιτεκτονικές φόρμες που πλέον σπανίζουν στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας. β. Διαμορφώνουν, σε συστοιχία με τα υπόλοιπα κτίρια της Διονυσίου Αρεοπαγίτου ένα ενιαίο μέτωπο εξαίρετων αρχιτεκτονημάτων του 20ου αιώνα που η συνύπαρξή τους με τις αρχαιότητες της Νοτίου Κλιτύος και της Ακρόπολης είναι αρμονική και ευκαταία. γ. Μια πιθανή κατεδάφιση τους δεν είναι δυνατόν να αποκαταστήσει πλήρως την ενότητα των υποκείμενων αρχαίων καταλοίπων, εφόσον ο άξονας της Δ. Αρεοπαγίτου τα τέμνει εγκάρσια, ενώ και με τα κτίρια ιστάμενα ο επισκέπτης μπορεί να φανταστεί τη συνέχεια του αρχαίου οικισμού,

αρκεί να του δοθούν με εύληπτο και σαφή τρόπο οι σχετικές πληροφορίες με λόγο και με εικόνα. δ. Το κόστος των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων είναι πολύ υψηλό. ε. Οι οπίσθιες όψεις των ακινήτων θα μπορούσαν ενδεχομένως να υποβληθούν σε ήπιας μορφής παρεμβάσεις που θα συνάδουν και συνομιλούν με την αρχιτεκτονική ταυτότητα του Νέου Μουσείου.

Το θέμα διαβιβάστηκε για εξέταση στο ειδικό όργανο του άρθρου 50 παρ. 6 εδ. β' του Ν. 3028/2002 (Κ.Α.Σ.-Κ.Σ.Ν.Μ.), το οποίο κατά πλειοψηφία γνωμοδότησε (πράξη 1/3.7.2007), για την έγκριση της άρσης προστασίας του χαρακτηρισμένου ως μνημείου ακινήτου επί της Διονυσίου Αρεοπαγίτου αρ. 17, ώστε τούτο μετά προηγούμενη αναγκαστική απαλλοτρίωσή του να κατεδαφιστεί, προκειμένου: «α) το νεοανεγερθέν Μουσείο Ακροπόλεως που θα στεγάσει μεταξύ άλλων τα αριστουργήματα της αρχαίας ελληνικής πλαστικής από την Ακρόπολη, να έχει απρόσκοπτη, οπτική επαφή με τον αρχαιολογικό χώρο του Ιερού Βράχου της Ακρόπολης, με τον οποίο αποτελεί αδιάσπαστη πολιτιστική ενότητα, έτσι ώστε η ενότητα αυτή να μην διακόπτεται από την παρεμβολή και εντεύθεν το φράγμα του πολυωρόφου διατηρητέου κτηρίου επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου αριθμ. 17, καθώς και του χαρακτηρισμένου από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. ομόρου πολυωρόφου κτηρίου επί της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου αριθμ. 19, β) να αναδειχθούν και να προβληθούν ως μία αδιάσπαστη ενότητα όλες οι αρχαιότητες της νότιας κλιτύος της Ακροπόλεως (Ιερό και Θέατρο του Διονύσου, Ωδείο του Περικλέους, Ασκληπιείο), που αποτελούσε πνευματικό, θρησκευτικό και καλλιτεχνικό κέντρο της αρχαίας Αθήνας, με εκείνες που αποκαλύφθηκαν από τις ανασκαφές στο χώρο του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, και γ) να ανασκαφεί ο χώρος των προαναφερθέντων δύο διατηρητέων κτηρίων για την αποκάλυψη των αρχαιοτήτων που σφόδρα πιθανολογούνται και οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστη ενότητα των αρχαιοτήτων που ήδη αποκαλύφθηκαν, διατηρούνται και αναδεικνύονται στο χώρο του Νέου Μουσείου Ακρόπολης».

11. Επειδή, από τα ήδη εκτεθέντα προκύπτουν τα εξής: α) η ύπαρξη των δύο διατηρητέων κτιρίων της Δ. Αρεοπαγίτου στη συγκεκριμένη θέση θεωρήθηκε ως δεδομένη, τόσο κατά τη μακρά διαδικασία επιλογής από τη Διοίκηση της θέσης του Νέου Μουσείου Ακρόπολης (Ν.Μ.Α.), όσο και κατά το σχεδιασμό του κτιρίου του Ν.Μ.Α. Η Διοίκηση απέβλεψε μόνο στην οπτική επαφή -σύνδεση της αίθουσας γλυπτών του Παρθενώνα με τον Ιερό Βράχο, ώστε να αποτελούν, κατά το δυνατόν, αδιάσπαστη ενότητα εκθέματα με το μνημείο, από το οποίο έχουν αποσπασθεί, β) η ύπαρξη των

κτιρίων αυτών στη συγκεκριμένη θέση σε συνδυασμό με την υψομετρική θέση του οικοπέδου του ΝΜΑ εκτιμήθηκε από το ΚΑΣ ότι διευκολύνει την ένταξη του ΝΜΑ στον περιβάλλοντα χώρο, ιδίως σε σχέση με τα μνημεία του Βράχου της Ακροπόλεως, υπήρξε μάλιστα συγκεκριμένη διαβεβαίωση ότι το ΝΜΑ δεν είναι ορατό από τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου. Τα στοιχεία αυτά ελήφθησαν υπόψη και από το Συμβούλιο της Επικρατείας, και στις αποφάσεις της ολομελείας του αξιολογήθηκαν προκειμένου να αποκρουσθούν οι ισχυρισμοί των τότε αιτούντων ότι το ΝΜΑ τελεί σε δυσαρμονία με τα μοναδικά μνημεία του Ιερού Βράχου, γ) τα παραπάνω κτίρια, που έχουν υπαχθεί σε προστατευτικό καθεστώς, με το χαρακτηρισμό τους ως διατηρητέων, ο οποίος πάντως δεν καταλαμβάνει τις αυθαίρετες προσθήκες ή άλλες επεμβάσεις, πέραν της δεδομένης αξίας τους ως αρχιτεκτονημάτων, συγκροτούν με τα υπόλοιπα κτίρια της Δ. Αρεοπαγίτου, ένα ενιαίο μέτωπο, το οποίο, πέραν του προστατευτικού του ρόλου έναντι των μνημείων του Ιερού Βράχου, αποτελεί ένα αρχιτεκτονικό σύνολο, που εμπίπτει στην προστασία του αρχαιολογικού νόμου και της Σύμβασης της Γρανάδας, και έχει αυτοτελή αξία για τη φυσιογνωμία της περιοχής, η οποία συνιστά κομβικό σημείο της ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων της πόλης των Αθηνών, καθώς και για τον πολεοδομικό ιστό της πόλης. Ενόψει όλων αυτών, με την προβαλλόμενη πράξη, δεν αίρεται μόνον η προστασία του επίμαχου διατηρητέου κτιρίου, αλλά πλήττεται και το αρχιτεκτονικό σύνολο-μέτωπο των κτιρίων της Δ. Αρεοπαγίτου, το οποίο πέραν της αρχιτεκτονικής αξίας του περιβάλλει τα μνημεία του Ιερού Βράχου ως ζώνη προστασίας, όπως κρίθηκε δεσμευτικά από τη Διοίκηση κατά το σχεδιασμό του Ν.Μ.Α. και ελήφθη υπ' όψιν από το Δικαστήριο κατά την έγκριση της μελέτης του Ν.Μ.Α.

12. Επειδή, εξάλλου, το ίδιο το κτίριο του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, δεν αποτελεί πολιτιστικό αγαθό, για την προστασία και ανάδειξη του οποίου, θα είχε εφαρμογή η παραπάνω διάταξη του άρθρου 6 παρ. 11 του ν. 3028/2002, ούτε μπορεί να θεωρηθεί, για την εφαρμογή της διάταξης αυτής, ως στοιχείο ενιαίου αρχαιολογικού χώρου του Ιερού Βράχου της Ακρόπολης και της νότιας κλιτύος του, λόγω των εκθεμάτων του που προέρχονται από το χώρο αυτό, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι αν θεωρηθεί ότι στο χώρο αυτό περιλαμβάνεται το οικοδομικό τετράγωνο, στο οποίο βρίσκονται η επίμαχη πολυκατοικία και το Μουσείο, η ενότητα του χώρου διασπάται και από την ανέγερση του τελευταίου. Ειδικότερα, το γεγονός ότι στο Μουσείο στεγάζονται γλυπτά που έχουν αποσπασθεί από τον Παρθενώνα δεν συνιστά καταρχήν λόγο εφαρμογής της προαναφερόμενης διάταξης για την προστασία και ανάδειξη των εκθεμάτων αυτών, σύμφωνα και με όσα αναφέρονται στη

σκέψη 7, εφόσον, πάντως διασφαλίζεται η οπτική επαφή μεταξύ αυτών και του ακινήτου μνημείου από το οποίο έχουν αποσπασθεί, δεδομένου, άλλωστε, ότι στην οπτική αυτή επαφή απέβλεψε και η Διοίκηση κατά τη χωροθέτηση και το σχεδιασμό του Μουσείου, κατά τα διαλαμβανόμενα στις προηγούμενες σκέψεις. Τέλος, στην προσβαλλόμενη απόφαση αναφέρεται μεν και ότι επιβάλλεται η άρση της προστασίας του επίμαχου διατηρητέου κτιρίου, καθώς και του ομόρου προκειμένου να διενεργηθεί ανασκαφική έρευνα στο έδαφος κάτω από τα κτίρια αυτά, «για την αποκάλυψη των αρχαιοτήτων που σφόδρα πιθανολογούνται και οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστη ενότητα των αρχαιοτήτων που ήδη αποκαλύφθηκαν, διατηρούνται και αναδεικνύονται στο χώρο του Νέου Μουσείου Ακρόπολης», η αόριστη όμως αυτή αναφορά σε πιθανολόγηση αποκάλυψης αρχαιοτήτων δεν θεμελιώνει λόγο άρσης της προστασίας του επίμαχου κτιρίου, εφόσον από τα στοιχεία του φακέλου δεν τεκμηριώνεται σε συγκεκριμένα δεδομένα η πιθανολόγηση αυτή, ούτε προσδιορίζεται ο χαρακτήρας των πιθανολογούμενων αρχαιολογικών ευρημάτων, ώστε να μπορεί να κριθεί, αν αυτές, αξιολογούμενες σε σχέση με τη σημασία του επίμαχου νεότερου μνημείου, θα αποτελούσαν νόμιμο λόγο άρσης της προστασίας του τελευταίου κατά την παραπάνω διάταξη. Υπό τα δεδομένα αυτά η προσβαλλόμενη πράξη δεν αιτιολογείται νομίμως και είναι ακυρωτέα για το λόγο αυτό βασίμως προβαλλόμενο. Πρέπει επομένως, να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να απορριφθεί η παρέμβαση. Κατόπιν τούτου δε, η εξέταση των λοιπών προβαλλομένων λόγων παρέλκει ως αλυσιτελής.

ΣΤΕ 2073/2009

[Δικαίωμα ακρόασης ενώπιον Δ.Ε.Ε.Δ.Α.]

Πρόεδρος: Π. Ν. Φλώρος

Εισηγητής: Όλγα Παπαδοπούλου

Δικηγόροι: Νικ. Νασιόπουλος, Παν. Αθανασούλης

Σε περίπτωση που κατά πράξης χαρακτηρισμού του Δασάρχη ασκήθηκαν αντιρρήσεις από ενδιαφερόμενο ιδιώτη και εκδόθηκε ευνοϊκή πράξη της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής Επιλύσεως Δασικών Αμφισβητήσεων, η πράξη δε αυτή προσβάλλεται κατόπιν ενώπιον της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής από τρίτο πρόσωπο, ο ενδιαφερόμενος, ο οποίος είχε ασκήσει τις αντιρρήσεις και είχε επιτύχει την έκδοση ευνοϊκής απόφασης από την Πρωτοβάθμια Επιτροπή, επιβάλλεται να καλείται για να συμμετάσχει στην διαδικασία ενώπιον της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής.

Βασικές σκέψεις

4. Επειδή, στο ν. 998/1979 (Α' 289) προβλέπεται η χαρτογράφηση των δασών και των δασικών εκτάσεων και η σύνταξη δασικού χάρτη, ο οποίος, μετά την τήρηση ορισμένης διαδικασίας, κυρώνεται με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας (άρθρο 12) καθώς και η τήρηση γενικού δασολογίου στην Κεντρική Δασική Υπηρεσία και τοπικού δασολογίου σε κάθε Δασαρχείο, όπου καταχωρίζονται τα δάση και οι δασικές εκτάσεις που αποτυπώνονται στους δασικούς χάρτες (άρθρο 13). Εξ άλλου, στο άρθρο 14 του ίδιου νόμου) ορίζονται τα εξής: «1. Εάν δεν έχει καταρτισθεί εισέτι δασολόγιον, ο χαρακτηρισμός περιοχής τινός ή τμήματος της επιφανείας της γης ως δάσους ή δασικής εκτάσεως και ο καθορισμός των ορίων τούτων δια την εφαρμογήν των διατάξεων του παρόντος νόμου, ως και ο προσδιορισμός της κατηγορίας εις ην ανήκει το δάσος ή η δασική έκτασις κατά τας εν άρθρω 4 διακρίσεις, ενεργείται κατ' αίτησιν οιουδήποτε έχοντος έννομο συμφέρον ή και αυτεπαγγέλτως διά πράξεως του κατά τόπον αρμοδίου δασάρχου. 2. Η κατά την προηγουμένην παράγραφον πράξις, ερειδομένη επί σχετικής εισηγήσεως αρμοδίου δασολόγου και των τυχόν υφισταμένων

στοιχείων φωτογραφήσεως και χαρτογραφήσεως της περιοχής ή παντός ετέρου σχετικού στοιχείου, δέον να είναι προσηκόντως ητιολογημένη, δι' αναφοράς εις την μορφολογίαν του εδάφους, το είδος, την σύνθεσιν, την έκτασιν της βλαστήσεως και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτής, τας τυχόν επελθούσας προσφάτους αλλοιώσεις ή καταστροφάς ως και παν έτερον χρήσιμον στοιχείον προς χαρακτηρισμόν της εκτάσεως. Η πράξις αύτη κοινοποιείται εις τον υποβαλόντα την σχετικήν αίτησιν ιδιώτην ή νομικόν πρόσωπον ή δημοσίαν υπηρεσίαν, αποστέλλεται δε εις τον οικείον δήμον ή κοινότητα και εκτίθεται επί ένα μήνα μερίμνη του δημάρχου ή του προέδρου της κοινότητος εις το δημοτικόν ή κοινοτικόν κατάστημα. Ανακοίνωσις περί της συντάξεως της ως άνω πράξεως και της αποστολής αυτής εις τον οικείον δήμον ή κοινότητα μετά περιλήψεως του περιεχομένου της δημοσιεύεται εις δύο τουλάχιστον τοπικάς εφημερίδας ή εις μίαν τοπικήν και μίαν εφημερίδα την Αθηνών ή της Θεσσαλονίκης. 3. Κατά της πράξεως του δασάρχου περί ης αι προηγούμεναι παράγραφοι, επιτρέπονται αντιρρήσεις του νομάρχου, ως και παντός έχοντος έννομον συμφέρον φυσικού ή νομικού προσώπου, εντός δύο μηνών από της κατά τα ανωτέρω προς αυτό κοινοποιήσεως, ή, εφόσον δεν συντρέχει περίπτωσις κοινοποιήσεως, από της τελευταίας των κατά την προηγουμένην παράγραφον δημοσιεύσεων, ενώπιον της κατά το άρθρο 10 παρ. 3 επιτροπής του νομού, εις ον ευρίσκεται η υπό αμφισβήτησιν έκτασις ή το μεγαλύτερον τμήμα αυτής. Η επιτροπή ως και η δευτεροβάθμιος τοιαύτη, λαμβάνουσα, υπ όψιν τον σχετικόν φάκελον και τας προτάσεις του ενδιαφερομένου ως άνω ιδιώτου, νομικού προσώπου ή δημοσίας υπηρεσίας, δυναμένη δε και να διενεργήσει αυτοψίαν προς μόρφωσιν ασφαλεστέρας γνώμης περί της υφισταμένης εν τη περιοχή καταστάσεως, αποφαινεται ητιολογημένως εντός τριμήνου προθεσμίας από της υποβολής των αντιρρήσεων. 4. Αι κατά την προηγουμένην παράγραφον αποφάσεις των επιτροπών, δι' ων χαρακτηρίζονται περιοχαί τινες ή τμήματα αυτών ως δάση ή δασικαί εκτάσεις, λαμβάνονται υποχρεωτικώς υπ' όψιν κατά την μεταγενεστέραν χαρτογράφησιν και την σύνταξιν του δασολογίου της περιοχής ή κατά την συμπλήρωσιν αυτού, συμφώνως προς τα εν άρθροις 12 και 13 οριζόμενα».

5. Επειδή, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων του άρθρου 14 του ν. 998/1979, σε περίπτωση που κατά της πράξεως χαρακτηρισμού του Δασάρχη ασκήθηκαν αντιρρήσεις από ενδιαφερόμενο ιδιώτη και η επί των αντιρρήσεων εκδοθείσα πράξη της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής Επιλύσεως Δασικών Αμφισβητήσεων είναι ευνοϊκή γι' αυτόν, η πράξη δε αυτή προσβάλλεται κατόπιν ενώπιον της

Δευτεροβάθμιας Επιτροπής εκ μέρους τρίτου προσώπου, ο ενδιαφερόμενος, ο οποίος είχε ασκήσει τις αντιρρήσεις και είχε επιτύχει την έκδοση ευνοϊκής γι' αυτόν αποφάσεως από την Πρωτοβάθμια Επιτροπή, επιβάλλεται να καλείται για να συμμετάσχει στην ενώπιον της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής διαδικασία. Και τούτο διότι, πλην της ρητής διατυπώσεως των ανωτέρω διατάξεων, κατά την οποία οι Επιτροπές Επιλύσεως Δασικών Αμφισβητήσεων λαμβάνουν υπ' όψιν, για την διαμόρφωση της κρίσεως αυτών, μεταξύ άλλων στοιχείων, και τις προτάσεις «του ενδιαφερομένου ιδιώτου», η ενώπιον των ως άνω Επιτροπών διαδικασία αφενός μεν είναι ενδικοφανής και δεν νοείται η μη συμμετοχή σε διαδικασία αυτού του είδους του ιδίου του ενδιαφερομένου, αφετέρου δε δύναται να απολήξει, ερήμην του, κατόπιν διαφορετικής εκτιμήσεως πραγματικών περιστατικών, που είχαν ήδη εκτιμηθεί κατά τρόπο ευνοϊκό για τον ενδιαφερόμενο, σε νέα, δυσμενή γι αυτόν, κρίση. Δεν ασκεί δε επιρροή στην, κατά τα ανωτέρω, υποχρέωση κλήσεως του ενδιαφερομένου προς συμμετοχή στη διαδικασία, το γεγονός ότι η κρίση των Επιτροπών Επιλύσεως Δασικών Αμφισβητήσεων εκφέρεται, κατά παγία νομολογία, επί τη βάσει αντικειμενικών δεδομένων, διότι οι διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, οι οποίες, εν προκειμένω, επιβάλλουν την ακρόαση, ναι μεν επιτρέπουν την μη πρόβλεψη συμμετοχής του ενδιαφερομένου σε διαδικασία κατά την οποία η κρίση των αρμοδίων οργάνων στηρίζεται αποκλειστικώς σε αντικειμενικά κριτήρια, δεν αποκλείουν, όμως, την συμμετοχή αυτού, όταν τα ειδικότερα χαρακτηριστικά της διαδικασίας και ο τρόπος κρίσεως των οικείων διοικητικών οργάνων το επιβάλλουν. Εξ άλλου, η δυνατότης του ενδιαφερομένου να ασκήσει αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας για τον έλεγχο της νομιμότητος της πράξεως που τον θίγει, δεν επηρεάζει το, κατά τα ανωτέρω, δικαίωμα του προς συμμετοχή στην οικεία διοικητική διαδικασία, προ της εκδόσεως της δυσμενούς γι αυτόν διοικητικής πράξεως, με την οποία, μάλιστα, ανατρέπεται προηγουμένως δημιουργηθείσα, κατόπιν ενεργειών του, ευμενής γι' αυτόν κατάσταση (πρβλ. ΣΕ 3437/2006 επτ.).

6. Επειδή, εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Με την υπ' αριθμ. 2799/26.6.2000 πράξη του Διευθυντή Δασών Δωδεκανήσου, η οποία εκδόθηκε αυτεπαγγέλτως, δυνάμει των διατάξεων του προαναφερθέντος άρθρου 14 του ν. 998/1979. η κτηματολογική μερίδα [ΚΜ] 660 γαιών Παστίδος στην περιοχή «Κουτσουραλιά» Ρόδου χαρακτηρίσθηκε (α) κατά ένα τμήμα Β, εμβαδού 7.008,00 τ.μ., το οποίο αποτυπώνεται στο διάγραμμα που συνοδεύει την ανωτέρω πράξη με τα στοιχεία 1, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 1, ως χορτολιβαδική

έκταση, με την αιτιολογία ότι καλύπτεται με φρυγανώδη και αραιά δασική βλάστηση, σε ποσοστό 5%, (β) κατά ένα άλλο τμήμα Α, εμβαδού 5.590,00 τ.μ., το οποίο αποτυπώνεται στο ίδιο διάγραμμα με τα στοιχεία 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 1 ως δασική έκταση, με την αιτιολογία ότι καλύπτεται με δασική βλάστηση, αποτελούμενη από σχίνα, πουρνάρια και κουμαριές, (γ) τέλος δε κατά το τμήμα Γ, εμβαδού 442,00 τμ. με τα στοιχεία 5, 4, 10, 5', 5, το οποίο αποτελεί μέρος του ως άνω τμήματος Α, ως δασική έκταση παρανόμως εκχερσωθείσα, για την οποία τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του άρθρου 38 του ν. 998/1979. Ακολουθώντας, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 8270/18.7.2000 πράξη του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, με την οποία το προαναφερθέν τμήμα Γ κηρύχθηκε αναδασωτέο. Κατά της ανώτερω πράξεως χαρακτηρισμού ασκήθηκαν αντιρρήσεις αφενός από την αιτούσα εταιρεία, η οποία ισχυρίστηκε ότι το σύνολο της εκτάσεως και όχι μόνο το τμήμα Β έπρεπε να χαρακτηριστεί ως χορτολιβαδική, και αφετέρου από την εταιρεία, η οποία ισχυρίστηκε ότι το σύνολο της εκτάσεως έπρεπε να χαρακτηριστεί ως δασική. Επί των αντιρρήσεων αυτών εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 1/2002 απόφαση της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής Επιλύσεως Δασικών Αμφισβητήσεων Δωδεκανήσου, με την οποία, κατόπιν πραγματοποιήσεως αυτοψίας στην επίδικη έκταση, έγιναν δεκτές οι αντιρρήσεις της αιτούσας εταιρείας και χαρακτηρίστηκαν ως χορτολιβαδικές εκτάσεις τα τμήματα Α και Γ, απορρίφθηκαν δε οι αντιρρήσεις της άλλης εταιρείας. Κατά της αποφάσεως αυτής της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής άσκησε προσφυγή η εταιρεία, η προσφυγή δε αυτή έγινε δεκτή με την προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία κρίθηκε, κατόπιν φωτοερμηνείας αεροφωτογραφιών της περιοχής, ότι ολόκληρη η ΚΜ ... γαιών Πασιτίδος τόσο το 1960 όσο και το 1990 εμφανίζει δασική μορφή, εξαφανίστηκε δε, ενόψει τούτου, η απόφαση της Πρωτοβάθμιας Επιτροπής και, κατά τροποποίηση της ανωτέρω πράξεως χαρακτηρισμού, χαρακτηρίστηκαν ως δασικές εκτάσεις τα ανωτέρω τμήματα Α και Β, εμβαδού 5.590,00 τ.μ. και 7.008,00 τ.μ. ενώ ως προς το τμήμα Γ, εμβαδού 442,00 τ.μ., ορίστηκε ότι υπάγεται στις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 3 του ν. 998/1979, λόγω της κηρύξεώς του ως αναδασωτέου, με την προαναφερθείσα 8270/18.7.2000 πράξη του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας.

7. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, διότι η αιτούσα δεν κλήθηκε να παραστεί κατά την εκδίκαση της προαναφερθείσης προσφυγής της εταιρείας ενώπιον της Δευτεροβάθμιας Επιτροπής. Εφόσον, κατά τα ήδη εκτεθέντα, η Δευτεροβάθμια Επιτροπή όφειλε, προ της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως,

να καλέσει την αιτούσα, για να συμμετάσχει στην ενώπιον της διαδικασίας χαρακτηρισμού της επίδικης εκτάσεως, δεν προκύπτει δε ούτε από την προσβαλλομένη πράξη ούτε από τα λοιπά στοιχεία του φακέλου σχετική κλήση της αιτούσας, ο λόγος αυτός ακυρώσεως προβάλλεται βασίμως και πρέπει να γίνει δεκτός.

8. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η προσβαλλομένη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί, παρελκούσης ως αλυσιτελούς της ερεύνης των λοιπών λόγων ακυρώσεως, να αναπεμφθεί δε η υπόθεση στη Διοίκηση, για νέα νόμιμη κρίση.

ΣΤΕ 1893-2009

[Πρωτόκολλο κατεδάφισης αυθαίρετων κατασκευών στον αιγιαλό ή την παραλία]

Πρόεδρος: Π. Ν. Φλώρος

Εισηγητής: Αγγ. Θεοφιλοπούλου

Δικηγόροι: Σπ. Λιώση, Κ. Λαϊνάς

Αυθαίρετα κτίσματα που ανεγείρονται εν μέρει ή εν όλω στον αιγιαλό ή στη θάλασσα κατεδαφίζονται υποχρεωτικά. Οι εφαρμοστέες ενπροκειμένω διατάξεις είναι ειδικές σε σχέση με τις γενικές διατάξεις για τις αυθαίρετες κατασκευές και αποσκοπούν στην άμεση και αποτελεσματική προστασία του αιγιαλού και του

θαλάσσιου χώρου ως ουσιωδών στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος. Επιβάλλουν επίσης την αποκατάσταση της μορφής τους, όταν αλλοιώνεται με την αυθαίρετη ανέγερση κάθε μορφής τεχνικού έργου, κτίσματος ή κατασκευάσματος.

Η χορήγηση άδειας εκτέλεσης τεχνικού έργου απαιτείται σε κάθε περίπτωση, ακόμη και όταν πρόκειται για έργα διαμόρφωσης της ακτής προς αποφυγή κινδύνου ή ατυχήματος. Επομένως, εάν κατασκευασθούν τέτοια έργα χωρίς προηγούμενη άδεια της αρμόδιας αρχής, είναι κατεδαφιστέα.

Παρά τον πραγματοπαγή χαρακτήρα του πρωτοκόλλου κατεδάφισης ή άρσης και απομάκρυνσης τέτοιων κατασκευών, η ταυτότητα του προσώπου που έχει προβεί στην αυθαίρετη ανέγερση αποτελεί ουσιώδες και αναπόσπαστο στοιχείο του. Η έλλειψη σχετικής αιτιολογίας καθιστά το πρωτόκολλο ακυρωτέο στο σύνολό του (Παραπέμπει την Επταμελή).

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση του 622/16.5.2003 πρωτοκόλλου κατεδάφισης αυθαιρέτων κατασκευών της Κτηματικής Υπηρεσίας Κεφαλληνίας, με την οποία κλήθηκε ο αιτών να κατεδαφίσει αυθαίρετες κατασκευές από τη θάλασσα και τον αιγιαλό στον όρμο Δ. Ε., στην περιοχή του Δήμου Ε. της νήσου Κεφαλληνίας.

3. Επειδή, στο άρθρο 27 του Ν. 2971/2001 (ΦΕΚ 285 Α') ορίζεται ότι « ... 2. Τα πάσης φύσεως κτίσματα και εν γένει κατασκευάσματα, τα οποία έχουν ανεγερθεί ή θα ανεγερθούν χωρίς άδεια στον αιγιαλό ή την παραλία, μετά τον καθορισμό και τη συντέλεση των απαλλοτριώσεων των άρθρων 7 και 10 κατεδαφίζονται, ανεξάρτητα από το χρόνο ανέγερσής τους ή αν κατοικούνται ή άλλως πως χρησιμοποιούνται. Εξαιρούνται κτίσματα και κατασκευάσματα που τελούν υπό την προστασία του Υπουργείου Πολιτισμού. Προς τούτο ο προϊστάμενος της αρμόδιας Κτηματικής Υπηρεσίας εκδίδει πρωτόκολλο κατεδάφισης, το οποίο

κοινοποιεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2717/1999 "Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας", σε εκείνον που έχει ανεγείρει αυθαιρέτως, ο οποίος οφείλει εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση να κατεδαφίσει τα κτίσματα και να άρει τα πάσης φύσεως κατασκευάσματα από τον αιγιαλό ή την παραλία. 3. Αν δεν καταστεί δυνατή η εξακρίβωση της ταυτότητας αυτού που ανήγειρε το παράνομο κτίσμα ή κατασκευή, η Κτηματική Υπηρεσία δημοσιεύει σχετική πρόσκληση σε μία τοπική εφημερίδα, αν εκδίδεται στην περιοχή της αυθαίρετης κατασκευής, και σε μία ημερήσια εφημερίδα ... της Πρωτεύουσας του Κράτους, προς οποιονδήποτε γνωρίζει εκείνο που έχει ανεγείρει, για να γνωστοποιήσει στην υπηρεσία την ταυτότητά του. Μετά την άπρακτη πάροδο τριάντα (30) ημερών από την τελευταία δημοσίευση εκδίδεται το πρωτόκολλο κατεδάφισης κατά αγνώστου. 4. Αν είναι γνωστή η ταυτότητα αυτού, που ανήγειρε το παράνομο κτίσμα ή κατασκευή, αλλά είναι άγνωστη η διεύθυνση κατοικίας ή διαμονής του ή είναι κάτοικος αλλοδαπής, το παραπάνω πρωτόκολλο κοινοποιείται σε αυτόν ως άγνωστης διαμονής σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 84 του Ν.Δ. 356/1974 "Περί Κωδικός εισπράξεως δημοσίων εσόδων". 5. Και στις τρεις περιπτώσεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του παρόντος άρθρου το πρωτόκολλο κατεδάφισης τοιχοκολλάται στο υπό κατεδάφιση κτίσμα ή κατασκευή και στο κατάστημα του δήμου ή της κοινότητας, στην περιοχή του οποίου αυτό βρίσκεται. Για την τοιχοκόλληση συντάσσεται έκθεση από το δημόσιο, δημοτικό ή κοινοτικό υπάλληλο που την ενήργησε, η οποία αποστέλλεται στην Κτηματική Υπηρεσία. Η κατεδάφιση γίνεται μετά την παρέλευση δεκαπέντε (15) ημερών από την κοινοποίηση του πρωτοκόλλου και την τοιχοκόλλησή του. 6. Η κατεδάφιση ενεργείται με ευθύνη του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας και σε περίπτωση αδυναμίας με τεχνική υποστήριξη που διατίθεται από την Τεχνική Υπηρεσία της αρμόδιας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, ύστερα από αίτημα του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας. Η κατεδάφιση γίνεται σύμφωνα με τις πολεοδομικές διατάξεις, κατόπιν πρότασης του προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας. Η δαπάνη κατεδάφισης βαρύνει αυτόν που έχει ανεγείρει αυθαιρέτως και εισπράττεται ως δημόσιο έσοδο κατά τις διατάξεις περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων. 7. Τα χωρίς άδεια ή καθ' υπέρβαση της άδειας έργα και εν γένει κατασκευές μέσα στη θάλασσα αίρονται και απομακρύνονται ανεξάρτητα από τον τρόπο χρησιμοποίησής τους. Εξαιρούνται κτίσματα και κατασκευάσματα που τελούν υπό την προστασία του Υπουργείου Πολιτισμού. Προς τούτο η Κτηματική Υπηρεσία, μετά από πρόταση της αρμόδιας Λιμενικής Αρχής, συντάσσει πρωτόκολλο κατεδάφισης, άρσης και απομάκρυνσης των ανωτέρω έργων ή κατασκευών. Για το πρωτόκολλο αυτό και την

εκτέλεσή του εφαρμόζονται ανάλογα οι παράγραφοι 2 έως και 6 του παρόντος άρθρου. Η τοιχοκόλληση του πρωτοκόλλου γίνεται μόνο στο αρμόδιο Λιμεναρχείο. Αν από τα πιο πάνω έργα ή κατασκευές μέσα στη θάλασσα δημιουργείται, κατά την περί τούτου κρίση της αρμόδιας Λιμενικής Αρχής, κίνδυνος για την ασφαλή διεξαγωγή της ναυσιπλοΐας η προθεσμία της παραγράφου 5 για την εκτέλεση του πρωτοκόλλου περιορίζεται σε επτά (7) ημέρες. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Εμπορικής Ναυτιλίας καθορίζονται ο τρόπος κατεδάφισης και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου αυτού. Με την απόφαση αυτή μπορεί να προβλεφθεί η εκτέλεση του πρωτοκόλλου από υπηρεσία του Δημοσίου ή του οικείου φορέα διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένα, ως και η ανάθεση της υλοποίησής της σε ιδιωτικό φορέα. 8 ...». Κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων, αυθαίρετα κτίσματα ανεγειρόμενα εν μέρει ή εν όλω εντός του αιγιαλού ή εντός της θαλάσσης κατεδαφίζονται υποχρεωτικώς. Οι διατάξεις αυτές, ειδικές σε σχέση με τις γενικές διατάξεις περί αυθαιρέτων κατασκευών, αποσκοπούν στην άμεση και αποτελεσματική προστασία του αιγιαλού και του θαλασσίου χώρου και επιβάλλουν την αποκατάσταση της μορφής τους, η οποία έχει αλλοιωθεί με την χωρίς άδεια ανέγερση πάσης φύσεως τεχνικού έργου, κτίσματος ή κατασκευάσματος. Η εκτέλεση, εξ άλλου, τεχνικών έργων επί του αιγιαλού ή της παραλίας επιτρέπεται μόνον εφόσον τηρηθεί η διαδικασία του άρθρου 12 ή του άρθρου 14 του Ν. 2971/2001, αναλόγως της φύσεως του έργου, και με την προϋπόθεση ότι θα τηρηθούν οι όροι προστασίας της ακτής, που αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος. Εάν η διαδικασία αυτή δεν τηρηθεί, τα επί του αιγιαλού ή εντός της θαλάσσης ανεγερθέντα κτίσματα είναι αυθαίρετα και κατεδαφιστέα. Απαιτείται δε σε κάθε περίπτωση η χορήγηση άδειας εκτελέσεως τεχνικού έργου, ακόμη και όταν πρόκειται για έργα διαμορφώσεως της ακτής προς αποφυγή προκλήσεως κινδύνου ή ατυχήματος. Επομένως, τέτοια έργα εάν κατασκευασθούν χωρίς προηγούμενη άδεια της αρμόδιας αρχής, είναι κατεδαφιστέα (πρβλ. ΣτΕ 4951/2005, 3461/2004).

4. Επειδή, περαιτέρω, κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων, παρά τον πραγματοπαγή χαρακτήρα του πρωτοκόλλου κατεδαφίσεως αυθαιρέτων κτισμάτων ή κατασκευών στον αιγιαλό ή την παραλία ή άρσεως και απομακρύνσεως τέτοιων κατασκευών από τη θάλασσα (πρβλ. ΣτΕ 4951/2005, 571/1999, 374/1999), η ταυτότητα του προσώπου το οποίο έχει προβεί στην αυθαίρετη ανέγερση κτισμάτων στον αιγιαλό και την παραλία ή τη θάλασσα αποτελεί, ενόψει της υποχρέωσης του

προσώπου αυτού για την, εντός τακτών προθεσμιών, κατεδάφιση ή άρση των αυθαιρέτων κατασκευών από τον αιγιαλό, την παραλία ή τη θάλασσα, αλλά και των δυσμενών συνεπειών, που προβλέπονται στο άρθρο 27 παρ. 6 του ως άνω Ν. 2971/2001, σε βάρος του προσώπου αυτού (καταλογισμός της δαπάνης κατεδάφισης στον ανεγείραντα και είσπραξη του σχετικού ποσού κατά τις διατάξεις περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων), ουσιώδες στοιχείο του πρωτοκόλλου. Για το λόγο, άλλωστε, αυτό, ο νομοθέτης λαμβάνει ιδιαίτερη μέριμνα ώστε η έκδοση του πρωτοκόλλου να γνωστοποιηθεί σε όποιον, κατά τις υπάρχουσες πληροφορίες ή σύμφωνα με όσα έχουν, τυχόν, διαπιστώσει τα αρμόδια διοικητικά ελεγκτικά όργανα, έχει προβεί στην ανέγερση των κατασκευών αυτών, ώστε εκείνος να προβεί στην κατεδάφιση των κατασκευών αυτών αυτοβούλως και να αποφύγει έτσι την επέλευση των ως άνω δυσμενών συνεπειών σε βάρος του.

5. Επειδή, όπως προκύπτει από το φάκελο της υπόθεσης, ύστερα από τα έγγραφα 833/3.3.2003 της Αντιδημάρχου Ε. Κεφαλληνίας και 1189/7.3.2003 του Νομάρχη Κεφαλληνίας προς το Λιμεναρχείο Αργοστολίου και την Κτηματική Υπηρεσία Κεφαλληνίας, το 1205/11.3.2003 ψήφισμα του Νομαρχιακού Συμβουλίου Κεφαλληνίας, το από 2.3.2003 ψήφισμα - καταγγελία πολιτών, καθώς και του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Ευρετιαίων κ.λπ. Πατρών, το 061400/03-03 έντυπο σήμα του Λιμενάρχη Αργοστολίου προς το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας, αλλά και ενέργειες ιδιωτών, διενεργήθηκε στις 12.3.2003 αυτοψία από υπαλλήλους της Κτηματικής Υπηρεσίας και της Τ.Υ.Δ.Κ. Ν. Κεφαλληνίας, κατά την οποία διαπιστώθηκαν ευρείας έκτασης επεμβάσεις στον αιγιαλό και τη θάλασσα στον όρμο Δ. Ε. του Δήμου Ε. της νήσου Κεφαλληνίας. Διαπιστώθηκε, ειδικότερα, η κατασκευή στη θάλασσα σκελετού μεταλλικής προβλήτας μέσω διαστάσεων μήκους 75 μ., πλάτους 12,20 μ. και ύψους 2 μ., το πλάτος της οποίας σε ορισμένα σημεία, ανάλογα με την ακτογραμμή, φθάνει τα 16 μ. και η οποία αποτελείται από σιδηροδοκούς τύπου Η, διαστάσεων 20 X 9 cm. Ειδικότερα, σύμφωνα με την οικεία έκθεση αυτοψίας, οι μεν κάθετες σιδηροδοκοί βρέθηκαν θεμελιωμένες στον πυθμένα της θάλασσας, οι δε οριζόντιες επί της πλευράς που εφάπτεται στην ακτή βρέθηκαν πακτωμένες σε βάσεις από σκυρόδεμα πάνω σε βράχους της ακτής, ενώ τμήμα της προβλήτας, πλάτους 1,90 μ. βρέθηκε καλυμμένο με ξύλινο πάτωμα. Εξάλλου, βρέθηκαν παλαιότερες και νέες διαμορφώσεις από σκυρόδεμα επί του εκτιμώμενου αιγιαλού, υποβοηθητικές των κατασκευαστικών αναγκών της προβλήτας. Τέλος, επί του εκτιμώμενου αιγιαλού βρέθηκαν τρεις δέστρες ύψους 0,50 μ. σε απόσταση περίπου 1μ. από την ακτογραμμή και οικοδομικά

υλικά, ξυλεία και μηχανήματα ανάμειξης μπετόν. Είχε, επίσης, διαπιστωθεί η διάνοιξη δρόμου, ο οποίος οδηγούσε στον τόπο όπου διενεργήθηκαν τα παραπάνω έργα. Όπως, εξάλλου, προκύπτει από το 338/12.3.2003 έγγραφο της Κ.Υ. Κεφαλληνίας προς το Λιμεναρχείο, παρά τη δημοσιότητα που είχε λάβει το θέμα, η εν λόγω υπηρεσία δεν είχε στοιχεία ως προς την ταυτότητα του προσώπου, το οποίο είχε προβεί στις ανωτέρω περιγραφόμενες κατασκευές, ζητήθηκε δε για το σκοπό αυτό η συνδρομή του Λιμενικού Σταθμού Φ. και του Δήμου Ε. Έτσι, η Προϊσταμένη της Κτηματικής Υπηρεσίας Κεφαλληνίας του Δημοσίου εξέδωσε την προβλεπόμενη από το άρθρο 27 παρ. 3 του Ν. 2971/2001 από 17.3.2003 πρόσκληση, με την οποία κλήθηκε οποιοσδήποτε γνωρίζει τα στοιχεία του κατασκευαστή των ως άνω αυθαιρέτων κατασκευών να τα θέσει υπόψη της υπηρεσίας, η πρόσκληση δε αυτή δημοσιεύθηκε στις τοπικές εφημερίδες «ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ» και «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ» και στην εφημερίδα των Αθηνών «ΕΘΝΟΣ» και αναρτήθηκε στο Κατάστημα του Δήμου Ε., όπως προκύπτει από το από 19.3.2003 αποδεικτικό δημοσίευσης δημοτικών υπαλλήλων. Ύστερα από την τήρηση των ως άνω διατυπώσεων δημοσιότητας, προσκομίσθηκαν στην Κτηματική Υπηρεσία Κεφαλληνίας τοπογραφικά διαγράμματα και συμβόλαια ιδιοκτησίας της έκτασης, διαμέσου της οποίας διασφαλίζεται πρόσβαση στα έργα, από τα οποία, η υπηρεσία συνήγαγε ότι η έκταση ανήκει στον αιτούντα. Κατόπιν τούτων, εκδόθηκε το 364/21.4.2003 έγγραφο της Προϊσταμένης της Κτηματικής Υπηρεσίας Κεφαλληνίας του Δημοσίου, με το οποίο κλήθηκε ο αιτών να εκθέσει σχετικώς τις απόψεις του, πριν εκδοθεί πρωτόκολλο κατεδάφισης των κατασκευών αυτών, και το οποίο απευθύνθηκε στον αιτούντα στη διεύθυνση που η υπηρεσία είχε στη διάθεσή της (ακτή Μιαούλη, Πειραιάς), το έγγραφο, όμως, αυτό επεστράφη με την ένδειξη ότι εκείνος στον οποίο απευθυνόταν «μετοίκησε». Ομοίως άκαρπες απέβησαν και οι προσπάθειες της υπηρεσίας να εντοπίσει τον αιτούντα μέσω της μητέρας του, Σ. Ζ., προς την οποία απευθύνθηκε το 640/6.5.2003 έγγραφο της Κ.Υ.Δ. Κεφαλληνίας, ή άλλων συγγενών, κατά τα εκτιθέμενα στην έκθεση απόψεων της Προϊσταμένης της Κ.Υ.Δ. Κεφαλληνίας προς το Συμβούλιο της Επικρατείας. Κατόπιν τούτου, εκδόθηκε το προσβαλλόμενο 622/16.5.2003 πρωτόκολλο κατεδάφισης αυθαιρέτων κατασκευών της Κτηματικής Υπηρεσίας Κεφαλληνίας του Δημοσίου, το οποίο αφορά στις προαναφερόμενες αυθαίρετες κατασκευές, και το οποίο, όπως προκύπτει από την ως άνω έκθεση απόψεων της Διοίκησης, κοινοποιήθηκε στον αιτούντα ως άγνωστης διαμονής (άρθρα 84 παρ.2 Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων - Ν.Δ. 356/1974 και 27 παρ. 4 του Ν. 2971/2001). Το εν λόγω πρωτόκολλο, εξάλλου, εκδόθηκε σε βάρος του αιτούντος, ο

οποίος, κατά τη σχετική έρευνα που διεξήγαγε, κατά τα ανωτέρω, η Διοίκηση «υπεδείχθη» ως το πρόσωπο που τοποθέτησε τις επίμαχες αυθαίρετες κατασκευές, όπως ρητώς βεβαιώνεται στο προοίμιο του (στοιχείο 10).

6. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση, όπως αυτή διευκρινίζεται με το από 1.11.2007 υπόμνημα του αιτούντος, προβάλλεται ότι οι επίμαχες αυθαίρετες κατασκευές δεν δημιουργήθηκαν από τον ίδιο και ότι συνεπώς μη νομίμως το προσβαλλόμενο πρωτόκολλο εκδόθηκε σε βάρος του. Ο λόγος αυτός προβάλλεται βασίμως, διότι η κρίση της Διοίκησης ότι ο αιτών είναι εκείνος που τοποθέτησε τις ανωτέρω κατασκευές δεν στηρίχθηκε σε συγκεκριμένα στοιχεία του φακέλου, αφού, στο μεν προμνημονευόμενο 338/12.3.2003 έγγραφο της Κ.Υ. Κεφαλληνίας προς το Λιμεναρχείο Κεφαλληνίας γίνεται δεκτό ότι η εν λόγω υπηρεσία δεν είχε στοιχεία ως προς την ταυτότητα του προσώπου, το οποίο είχε προβεί στις ανωτέρω περιγραφόμενες κατασκευές, και με το ίδιο έγγραφο ζητείται η συνδρομή του Λιμενικού Σταθμού Φ. και του Δήμου Ε., στη δε μεταγενέστερη του προσβαλλόμενου πρωτοκόλλου 05/2003/2141.2/25/03/7.8.2003 απόφαση του Λιμενάρχη Κεφαλληνίας αναφέρεται ότι η παράβαση της κατασκευής μεταλλικής εξέδρας κ.λπ. στον όρμο Δ. της περιοχής Φ. Κεφαλληνίας βεβαιώθηκε από τον Ανθυπασπιστή του Λιμενικού Σώματος, Δ. Φ., όχι σε βάρος του αιτούντος, αλλά του πλοιάρχου του θαλαμηγού σκάφους «S. D.» με σημαία Παναμά, αγκυροβολημένου κατά την κρίσιμη περίοδο στον προαναφερόμενο όρμο, Σ. Κ., ο οποίος, μάλιστα, με το 1166/28.8.2003 έγγραφο της Προϊσταμένης της Κ.Υ.Δ. Κεφαλληνίας, κλήθηκε να εκθέσει τις απόψεις του σε σχέση με την παράβαση αυτή. Περαιτέρω, κατά την άποψη των Συμβούλων Αγγ. Θεοφιλοπούλου και Μ.-Ελ. Κωνσταντινίδου, προς την οποία συντάχθηκε και ο Πάρεδρος Χρ. Παπανικολάου, υπό τα ανωτέρω δεδομένα το προσβαλλόμενο πρωτόκολλο παρίσταται μη νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένο ως προς στοιχείο της ταυτότητας του προσώπου, στο οποίο αποδίδεται η αυθαίρετη κατασκευή κτισμάτων κ.λπ. στον αιγιαλό και τη θάλασσα, ενόψει, μάλιστα, του γεγονότος ότι στο φάκελο της υπόθεσης δεν υφίστανται, κατά τα ανωτέρω στοιχεία, από τα οποία να προκύπτει ότι τις επίμαχες αυθαίρετες κατασκευές τοποθέτησε ο αιτών. Δεδομένου δε ότι, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, η ταυτότητα του προσώπου ανήγειρε τα αυθαίρετα αποτελεί ουσιώδες και αναπόσπαστο τμήμα του πρωτοκόλλου κατεδάφισης, η έλλειψη αιτιολογίας ως προς την ταυτότητα του ανεγείραντος τα αυθαίρετα καθιστά ακυρωτέο το προσβαλλόμενο πρωτόκολλο στο σύνολό του. Για το λόγο αυτό, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να γίνει, δεκτή και να, ακυρωθεί η

προσβαλλόμενη πράξη στο σύνολό της. Κατά τη γνώμη, όμως, του Προεδρεύοντος Αντιπροέδρου, Π.Ν. Φλώρου, προς την οποία συντάχθηκε και ο Πάρεδρος Χρ. Ντουχάνης, η προσβαλλόμενη πράξη, η οποία, κατά τα παγίως κριθέντα, έχει προεχόντως πραγματοπαγή χαρακτήρα (πρβλ. ΣτΕ 1931/2008, 2680/2007, 4591/2005 κ.ά.) πρέπει να ακυρωθεί μόνον, όμως, κατά το μέρος που αναγράφεται σ' αυτήν το όνομα του αιτούντος ως ανεγείραντος τις ως άνω αυθαίρετες κατασκευές, αφού ως προς το ζήτημα αυτό η κρίση της Διοίκησης είναι πράγματι μη νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη αλλά όχι και κατά το μέρος που αναφέρεται στην καθαίρεση των αυθαιρέτων κατασκευών καθ' εαυτή (πρβλ. ΣτΕ 3791/2007 επταμ.).

7. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω και σύμφωνα με τη γνώμη που επικράτησε στο Τμήμα, η προσβαλλόμενη πράξη θα έπρεπε να ακυρωθεί στο σύνολο της. Λόγω, όμως, της αντίθετης νομολογίας (βλ. ΣτΕ 4222/2005, 2048/2000), καθώς και της σπουδαιότητας του ζητήματος, το Τμήμα κρίνει ότι η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί στην επταμελή σύνθεση, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 5 του Π.Δ. 18/1989 (ΦΕΚ 8 Α'), να ορισθεί δε εισηγητής ο Πάρεδρος, Χρ. Ντουχάνης, και δικάσιμος η 2.12.2009.

ΣτΕ 1795/2009

[Νόμιμη υπαγωγή ΒΙΠΕ στις διατάξεις περί ΒΕΠΕ]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αικ. Σακελλαροπούλου, Ζ. Θεοδωρικάκου*

Δικηγόροι: *Μ. Χαϊνταρλής, Β. Τύρου, Ν. Αλιβιζάτος*

Η προσβαλλόμενη ΚΥΑ, με την οποία εγκρίθηκαν η υπαγωγή υφιστάμενης ΒΙΠΕ στις διατάξεις του ν. 2545/1997 και νέος κανονισμός λειτουργίας της, αφορά σε ΒΙΠΕ που ήδη λειτουργεί σύμφωνα με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς. Συνεπώς, δεν πρόκειται για έργο που εμπίπτει στις κατηγορίες έργων και δραστηριοτήτων, για τα οποία απαιτείται έγκριση περιβαλλοντικών όρων.

Ενόψει της περιορισμένης επέκτασης της επίμαχης ΒΙΠΕ και του αμετάβλητου του στόχου της η τροποποίηση των ορίων της είναι μη ουσιώδης. Δεν απαιτείται επομένως και γι' αυτό έγκριση περιβαλλοντικών όρων.

Είναι απορριπτέος ως αλυσιτελής ο λόγος ακυρώσεως ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι παράνομη, διότι στηρίζεται στην αρχική οριοθέτηση της ΒΙΠΕ που περιλάμβανε δημόσια δασική έκταση, η παραχώρηση της οποίας έχει ήδη αρθεί, δεδομένου ότι το ιδιοκτησιακό καθεστώς του εν λόγω τμήματος της ΒΙΠΕ δεν επηρεάζει τη νομιμότητα της προσβαλλόμενης πράξης.

Βασικές σκέψεις

5. Επειδή, η κρινόμενη αίτηση ασκείται με έννομο συμφέρον από το Δήμο Θίσβης, στη διοικητική περιφέρεια του οποίου εμπίπτει η επίμαχη βιομηχανική περιοχή, τα δε προσβαλλόμενα από τους παρεμβαίνοντες ότι ο αιτών Δήμος έχει αποδεχθεί την υφισταμένη από το 1987 ΒΙΠΕ και όρισε κατά τα προβλεπόμενα στο νόμο εκπρόσωπό του στο φορέα διαχείρισης της ΒΙΠΕ, δεν στερούν από τον αιτούντα το έννομο συμφέρον να αμφισβητήσει το κύρος της προσβαλλόμενης πράξεως που αφορά τη λειτουργία της ΒΙΠΕ.

6. Επειδή, κατά τα προκύπτοντα από τα στοιχεία του φακέλου, η Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙΠΕ) Βοιωτίας οριοθετήθηκε για πρώτη φορά το έτος 1987 με την 16709/4290/17-9-1987 κοινή απόφαση των Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας (Β'523/1987), σε έκταση 5365 στρεμμάτων στις

κτηματικές περιφέρειες των κοινοτήτων Θίσβης και Κορύνης για την εγκατάσταση συγκροτήματος παραγωγής Αλουμίνας και άλλων δραστηριοτήτων του δευτερογενή τομέα. Η περιοχή διαχωρίστηκε σε δύο τμήματα: στο τμήμα εγκαταστάσεως του εργοστασίου και του λιμανιού, εκτάσεως περίπου 2552 στρ. και στο τμήμα απόθεσης της κόκκινης λάσπης, εκτάσεως 2831 στρ. Στη συνέχεια, το τμήμα εγκατάστασης του συγκροτήματος παραγωγής Αλουμίνας και άλλων δραστηριοτήτων του δευτερογενή τομέα επεκτάθηκε κατά 1270 στρ. το έτος 1988 με την 18910/4643/17-8-1988 κοινή απόφαση των Αναπληρωτών Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας (Β' 713/1988). Με την επέκταση αυτή η συνολική οριοθετημένη έκταση του ΒΙΠΕ είχε εμβαδόν 6635 στρ., εκ των οποίων έκταση 3822 στρ. προορίζονταν για την εγκατάσταση του εργοστασίου Αλουμίνας και άλλων βιομηχανικών μονάδων, το λιμάνι στον όρμο Νούσα και την οδό σύνδεσης με αυτό, και έκταση 2813 στρ. προορίζονταν ως χώρος για την απόθεση της κόκκινης λάσπης στη θέση Βαθιά Λάκκα σε απόσταση από την κυρίως ΒΙΠΕ. Στη συνέχεια, μετά τη ματαίωση της εγκατάστασης του εργοστασίου Αλουμίνας, τμήματα των ως άνω εκτάσεων πωλήθηκαν στις εταιρείες «Σωληνουργία Κορίνθου ΑΕ», «ΣΙΔΕΝΟΡ», «ΧΑΛΚΟΡ», Ελληνικά Καλώδια και ΕΛΒΑΛ του Ομίλου ΒΙΟΧΑΛΚΟ και η ΕΤΒΑ υπέβαλε, ως φορέας διαχείρισης της ΒΙΠΕ, πρόταση για την τροποποίηση και επέκταση των ορίων της επίδικης ΒΙΠΕ. Κατόπιν τούτου εκδόθηκε η 9224/435/12-4-2001 κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και ΠΕΧΩΔΕ, με την οποία «τροποποιήθηκαν και τακτοποιήθηκαν» τα όρια της ΒΙΠΕ Βοιωτίας και ειδικότερα επεκτάθηκαν τα όρια της κυρίως ΒΙΠΕ, δηλαδή του τμήματος εγκατάστασης του συγκροτήματος παραγωγής Αλουμίνας και άλλων δραστηριοτήτων του δευτερογενούς τομέα καθώς και λιμανιού κατά 165 στρ. και προσδιορίστηκαν τα νέα όριά της και η συνολική της έκταση, ανερχόμενη σε 3987 στρέμματα. Εν συνεχεία, με ομόφωνη απόφαση των ιδιοκτητών της ΒΙΠΕ στις 18.5.2001 αποφασίστηκε, μεταξύ άλλων, η υποβολή αιτήσεως προς το Υπουργείο Ανάπτυξης για την υπαγωγή της ΒΙΠΕ στο ν. 2545/97 και υποβολή, προς έγκριση του νέου Κανονισμού Λειτουργίας. Ακολούθησε, δε, η έκδοση της ήδη προσβαλλόμενης 14822/703/2001 απόφασης του Υπουργού Ανάπτυξης (Β' 1309), κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 19 παρ. 2 του ν. 2545/97, με την οποία εγκρίθηκε η ένταξη της ΒΙΠΕ Θίσβης Βοιωτίας στις διατάξεις του ν. 2545/97 και ο νέος κανονισμός λειτουργίας της. Μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης υπουργικής αποφάσεως υπεγράφη στις 15/11/2001 η σύμβαση μεταβίβασης της διοίκησης και διαχείρισης της ΒΙΠΕ από την ΕΤΒΑ προς την εταιρία «Διαχείριση και Διοίκηση Βιομηχανικής Περιοχής Θίσβης Βοιωτίας Α.Ε.», η οποία είχε ήδη συσταθεί με

συμβολαιογραφική πράξη από 1979/2001. Η ΒΙΠΕ, Θίσβης έχει περιληφθεί στο Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας που εγκρίθηκε με την 26298/2003 απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ (Β' 1469) και ειδικότερα, στο αναπτυξιακό πλαίσιο του Νομού Βοιωτίας, το οποίο έχει ως στόχο τη διασπορά της δευτερογενούς συγκέντρωσης στο σύνολο του νομού. Ακολούθησε η έγκριση περιβαλλοντικών για την κατασκευή των έργων υποδομής και τη λειτουργία της ΒΙΠΕ με την 130062/2004 κοινή απόφαση των Υφυπουργών ΠΕΧΩΔΕ και Ανάπτυξης. Τέλος, εγκρίθηκε το ρυμοτομικό σχέδιο και ο πολεοδομικός κανονισμός της ΒΙΠΕ με την 5931/2006 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος. (τεύχ. Α' ΑΠΘ.)

7. Επειδή, στο άρθρο 19 παρ. 1 του ν. 2545/1997 (Α' 254) «Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές και άλλες διατάξεις» ορίζονται τα εξής: «Οι Βιομηχανικές Περιοχές (ΒΙ.ΠΕ.) που κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου έχουν ήδη οριοθετηθεί από την Ε.Τ.Β.Α. ή έχουν εγκριθεί από τις Επιτροπές Παρακολούθησης του Ε.Π.Β και των αντίστοιχων Π.Ε.Π. με φορέα υλοποίησης την Ε.Τ.Β.Α., εξακολουθούν να διέπονται από τους ν. 4458/1965 και ν. 742/1977, όπως αυτοί ισχύουν, από τους κανονισμούς λειτουργίας τους και από τις λοιπές πράξεις κανονιστικού περιεχομένου που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση αυτών. Η χρηματοδότηση των ΒΙ.ΠΕ. που υπάγονται στην κατηγορία αυτή γίνεται όπως έχει εγκριθεί ή προεγκριθεί από τις Επιτροπές Παρακολούθησης του Ε.Π.Β. ή των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Π.Ε.Π.)». Περαιτέρω, στην παρ. 2 του εν λόγω άρθρου ορίζεται ότι: «Εφόσον το ζητήσει η πλειοψηφία των ιδιοκτητών και χρηστών γης κατά την αναλογία της έκτασης που κατέχουν στις ΒΙ.ΠΕ. της προηγούμενης παραγράφου, είναι δυνατόν να εντάσσονται αυτές οι ΒΙ.ΠΕ. με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και ύστερα από γνώμη της Ε.Τ.Β.Α., στις διατάξεις αυτού του νόμου. Με την ίδια απόφαση είναι δυνατόν να εγκρίνεται η τροποποίηση του ισχύοντος Κανονισμού Λειτουργίας, έτσι ώστε να προσαρμόζεται το υφιστάμενο καθεστώς διοίκησης, διαχείρισης και λειτουργίας των ΒΙ.ΠΕ. στο καθεστώς του παρόντος νόμου». Σύμφωνα δε με τις διατάξεις των άρθρων 4 και 5 του ίδιου νόμου για τον καθορισμό ΒΙΠΕ απαιτείται η έγκριση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Εξάλλου, στο άρθρο 3 του ν. 1650/1986 (φ. 160 Α), όπως ίσχυε κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης, προβλέπεται ότι: «1. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού, τα δημόσια ή ιδιωτικά έργα και οι δραστηριότητες κατατάσσονται σε

τρεις κατηγορίες, ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον. Σύμφωνα δε με το άρθρο 4 του ίδιου νόμου, απαιτείται έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την πραγματοποίηση νέων ή την επέκταση, τον εκσυγχρονισμό ή τη μετεγκατάσταση υφιστάμενων έργων και δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στις προβλεπόμενες από το προηγούμενο άρθρο κατηγορίες. Με την 69269/53 87/24.10.1990 κοινή υπουργική απόφαση (ΦΕΚ 678 Β΄/25.10.1990), που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του ως άνω νόμου και ίσχυε κατά το χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης, κατετάγησαν σε κατηγορίες έργα και δραστηριότητες, μεταξύ δε αυτών και οι εργασίες διαρρύθμισης βιομηχανικών ζωνών, που περιλαμβάνονται στα έργα της ομάδας II της Α' κατηγορίας του άρθρου 4 της κοινής αποφάσεως (στοιχείο 10α). Σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις, για τις ήδη υφιστάμενες ΒΙ.ΠΕ., όπως η επίμαχη ΒΙ.ΠΕ. Θίσβης Βοιωτίας, εξακολουθεί να ισχύει το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, το οποίο δεν είχε ως προϋπόθεση για την οριοθέτησή τους την προηγούμενη έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Εξάλλου, το αντικείμενο της προσβαλλόμενης πράξης με την οποία εγκρίθηκε η υπαγωγή της ανωτέρω ΒΙΠΕ στις διατάξεις του ν. 2545/1997, ενόψει δε της υπαγωγής αυτής εγκρίθηκε νέος Κανονισμός Λειτουργία της και καταργήθηκε ο προϊσχύων, δεν εμπίπτει στις κατηγορίες έργων και δραστηριοτήτων, για τα οποία απαιτείται έγκριση περιβαλλοντικών όρων σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις του ν. 1650/1986 και της κοινής υπουργικής απόφασης 69269/5487/24.10.1990 και ειδικότερα στις «εργασίες διαρρύθμισης βιομηχανικών ζωνών», καθόσον αφορά σε υφιστάμενη ΒΙΠΕ, η οποία ήδη λειτουργεί με κανονισμό λειτουργίας, σύμφωνα με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς. Συνεπώς, ο λόγος ακυρώσεως ότι, κατά παράβαση των διατάξεων του ν. 2545/1997 και της ανωτέρω κοινής υπουργικής απόφασης η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε χωρίς να έχει προηγηθεί η έγκριση περιβαλλοντικών όρων λειτουργίας της ΒΙ.ΠΕ., είναι απορριπτέος, ως αβάσιμος.

8. Επειδή, σύμφωνα με όσα έχουν ήδη εκτεθεί, με την 9224/435/12.4.2001 κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και ΠΕΧΩΔΕ η οποία φέρει κανονιστικό χαρακτήρα και το κύρος της ελέγχεται παρεμπιπτόντως, επεκτάθηκαν τα όρια της κυρίως ΒΙΠΕ κατά 165 στρ. και η συνολική της έκταση προσδιορίσθηκε σε 3987 στρέμματα, ενώ η στόχευσή της δεν μεταβλήθηκε, εναρμονίζεται μάλιστα με το Περιφερειακό Χωροταξικό Σχέδιο Στερεάς Ελλάδας. Υπό τα δεδομένα αυτά, ενόψει δηλαδή της μικρής εκτάσεως της επεκτάσεως των ορίων της επίμαχης ΒΙΠΕ και του αμετάβλητου του στόχου της, δεν απαιτείται κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων των

άρθρων 4 και 5 του ν. 2545/1997 και 4 του ν. 1650/1986 έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την έκδοση της ανωτέρω κοινής υπουργικής απόφασης, διότι η τροποποίηση των ορίων της υφιστάμενης ΒΙΠΕ που εγκρίθηκε με την απόφαση αυτή είναι ουσιώδης. Επομένως, οι περί του αντιθέτου προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Αν και κατά τη γνώμη του Παρέδρου Χρ. Λιάκουρα, για την επέκταση των ορίων της ΒΙΠΕ ήταν κατά νόμο ανάγκη να προηγηθεί έγκριση περιβαλλοντικών όρων ανεξαρτήτως του μεγέθους της επεκτάσεως.

9. Επειδή, ο λόγος ακυρώσεως ότι η προσβαλλόμενη εκδόθηκε κατά παράβαση των άρθρων 9 παρ. 3 και 11 παρ. 3 του ν. 2545/1997, χωρίς την προηγούμενη έκδοση της διαπιστωτικής απόφασης της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Ανάπτυξης για την ολοκλήρωση των έργων υποδομής της ΒΕΠΕ, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος δεδομένου ότι κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, σε συνδυασμό με τις μεταβατικές διατάξεις του άρ. 19 του ίδιου νόμου, η έκδοση της πιο πάνω διαπιστωτικής απόφασης προβλέπεται μόνο για τις ΒΙΠΕ που ιδρύονται με βάση τις διατάξεις του ανωτέρω νόμου και, μάλιστα, μετά την έγκριση του Κανονισμού λειτουργίας τους, δεν αποτελεί δε προϋπόθεση για την υπαγωγή υφιστάμενης ΒΙΠΕ στις διατάξεις του νόμου αυτού και την έγκριση νέου Κανονισμού λειτουργίας της ενόψει της υπαγωγής αυτής.

10. Επειδή, τέλος, ο λόγος ακυρώσεως ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι παράνομη, διότι στηρίζεται στην αρχική οριοθέτηση της ΒΙΠΕ που περιλάμβανε δημόσια δασική έκταση, η παραχώρηση της οποίας έχει ήδη αρθεί, είναι απορριπτέος προεχόντως ως αλυσιτελής, δεδομένου ότι το ιδιοκτησιακό καθεστώς του εν λόγω τμήματος της ΒΙΠΕ δεν επηρεάζει τη νομιμότητα της προσβαλλομένης πράξεως.

11. Επειδή, κατόπιν τούτων η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί, ως και η παρέμβαση της «ΑΕ» και να γίνει δεκτή παρέμβαση της «ΔΙΑ.ΒΙ.ΠΕ.ΘΙ.Β.Α.Ε.».

ΣΤΕ 1798/2009

**[Παράνομη άρνηση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για εγκατάσταση
κεραίας κινητής τηλεφωνίας κατ' επίκληση λόγων που αφορούν το
ιδιοκτησιακό καθεστώς της θέσης του έργου]**

Πρόεδρος: Π. Ν. Φλώρος

Εισηγητής: Χρ. Λιάκουρας

Δικηγόροι: Ν. Φορτάκης

Η εγκατάσταση κεραίας κινητής τηλεφωνίας, επιτρέπεται μόνον μετά από άδεια. Υπάγεται συνεπώς στα έργα, για τα οποία θεσπίζεται υποχρέωση προηγούμενης εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Στο στάδιο έγκρισης περιβαλλοντικών όρων ενός έργου, όπως είναι και η εγκατάσταση κεραίας κινητής τηλεφωνίας, η Διοίκηση δεν εξετάζει το ιδιοκτησιακό καθεστώς της θέσης στην οποία θα πραγματοποιηθεί το έργο. Δεδομένου ότι το στοιχείο αυτό δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των όρων, που εκτιμώνται κατά την έκδοση της πράξης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, είναι παράνομη η άρνηση έκδοσής της με επίκληση σχετικών αιτιάσεων.

Βασικές σκέψεις

4. Επειδή, η προσβαλλόμενη πράξη του Νομάρχη Λασιθίου εκδόθηκε υπό το

νομοθετικό καθεστώς του ν. 2801/2000 (Α' 46), όπως αυτό ίσχυε, πριν από τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 3431/2006 (Α' 13). Στο άρθρο 1 του ν. 2801/2000 υπό τον τίτλο «Κεραίες», ορίζονται, τα ακόλουθα: «1. Ορισμοί [...] 2. Δημιουργία κατασκευών κεραιών στην ξηρά Α. Για την κατασκευή κεραίας σταθμού στην ξηρά, που χρησιμοποιείται για την εκπομπή ή/και λήψη ηλεκτρομαγνητικής ενέργειας ή χρησιμοποιείται ως μέρος ενός συστήματος κεφαλής δικτύου καλωδιακής τηλεόρασης, απαιτείται άδεια, η οποία χορηγείται από το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών [ήδη από την Ε.Ε.Τ.Τ., αρχικώς, δυνάμει του άρθρου 3 παρ. 14 περ. κ' του ν. 2867/2000 (Α' 273) και στη συνέχεια κατ' άρθρο 12 περ. λβ' του ν. 3431/2006]. Από την υποχρέωση αυτή εξαιρούνται: [...] Β. Πριν από νέα κατασκευή κεραίας ή τροποποίηση υφιστάμενης κατασκευής, ο κάτοχος του σταθμού πρέπει να μεριμνήσει για την έκδοση της άδειας ή την τροποποίησή της [...] Γ. [...] Δ. Με αποφάσεις του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών καθορίζεται η μορφή και το περιεχόμενο της αίτησης που υποβάλλεται για κάθε περίπτωση νέας ή υφιστάμενης κατασκευής, τα στοιχεία και οι όροι που περιλαμβάνονται υποχρεωτικά στην άδεια, η ακολουθούμενη διαδικασία για την έκδοση της, τα υποβαλλόμενα δικαιολογητικά και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Μέχρι την έκδοση των αποφάσεων αυτών εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 24Α του ν. 2075/1992 (ΦΕΚ 124 Α') Ε. Για την εγκατάσταση σταθμών των εταιρειών που παρέχουν τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες στο κοινό, επιτρέπεται, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών, η κατασκευή οικίσκου στέγασης μηχανημάτων των σταθμών ραδιοεπικοινωνίας, πάνω από το μέγιστο ύψος της περιοχής και μέσα στο ιδεατό στερεό της παρ. 6 του άρθρου 9 του ν. 1577/1985 (ΦΕΚ 210 Α') και δομικών κατασκευών (μεταλλικών πυλώνων, ιστών, δικτυωμάτων κ.λπ.) για την τοποθέτηση κεραιών εκπομπής ή και λήψης ραδιοηλεκτρικών σημάτων πάνω από το μέγιστο ύψος και το ιδεατό στερεό, ως εξής: α) Για τις εντός σχεδίου περιοχές: Σε άρτια οικοπέδα, σε δώμα κτιρίου, στο πέραν του, υποχρεωτικώς, αφημένου τμήματος του ακάλυπτου χώρου του οικοπέδου και εντός του κτιρίου. Γενικά, επιτρέπεται η τοποθέτηση κατασκευής κεραίας και πάνω από την απόληξη κλιμακοστασίου και φρέατος ανελκυστήρα που κατασκευάζεται σύμφωνα με το άρθρο 16 του ν. 1577/1985. β) Για τις εκτός σχεδίου περιοχές: Όπως στην περίπτωση α', καθώς και σε γήπεδα ελάχιστου εμβαδού 500 τετραγωνικών μέτρων και σε αποστάσεις από τα όρια των γηπέδων τουλάχιστον πέντε (5) μέτρων. ΣΤ. Το εμβαδόν του οικίσκου, όταν αυτός τοποθετείται σε δώμα, δεν μπορεί

να υπερβαίνει τα 25 τετραγωνικά μέτρα και το ύψος του τα 2,40 μέτρα. Όταν αυτός τοποθετείται στο έδαφος, το εμβαδόν του δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 35 τετραγωνικά μέτρα και το ύψος του τα 3,5 μέτρα. Όταν ο οικίσκος τοποθετείται στο δώμα και η κατασκευή κεραίας είναι στο δώμα ή /και πάνω στην απόληξη του κλιμακοστασίου και του φρέατος ανελκυστήρα, δεν περιλαμβάνονται στο συντελεστή δόμησης και συντελεστή όγκου του οικοπέδου ή γηπέδου. Ζ. Για τη έγκριση τοποθέτησης των παραπάνω εγκαταστάσεων σε εντός ή εκτός σχεδίου περιοχές ειδικής προστασίας (όπως οι περιοχές της παρ. 9 του άρθρου 9 και της παρ. 4 του άρθρου 28 του ν. 1577/1985) και, κατ' εξαίρεση, των ισχυουσών σε αυτές διατάξεων και περιορισμών, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη των, κατά περίπτωση, αρμόδιων υπηρεσιών ή και της Επιτροπής Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠ.Α.Ε.). Η. Για την τοποθέτηση, σύμφωνα με την παράγραφο αυτήν, των σχετικών εγκαταστάσεων, δεν απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας, αλλά έγκριση που χορηγείται από την αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία ύστερα από έλεγχο των δικαιολογητικών που καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων. Με την ίδια απόφαση μπορούν να καθορίζονται οι λεπτομέρειες της διαδικασίας έκδοσης των πολεοδομικών εγκρίσεων και να προσδιορίζονται οι περιπτώσεις για τις οποίες η έγκριση από τον οικείο Νομάρχη των περιβαλλοντικών όρων εγκατάστασης κατασκευών κεραιών αποτελεί προϋπόθεση της πολεοδομικής έγκρισης. Μέχρι την έκδοση των αποφάσεων αυτών εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 24 Α του ν. 2075/1992. Θ. [...] 5. [...]».

5. Επειδή, κατά τον χρόνο που εκδόθηκε η προσβαλλόμενη πράξης δεν είχαν εκδοθεί οι προβλεπόμενες από τις προαναφερθείσες εξουσιοδοτικές διατάξεις των περιπτώσεων Δ και Η της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 2801/2000 υπουργικές αποφάσεις και, συνεπώς, έχουν εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση οι διατάξεις του άρθρου 24 Α του ν. 2075/1992, Α' 129, (Σ.τ.Ε. 2216/2006). Με τις διατάξεις του άρθρου αυτού, το οποίο προστέθηκε στο ν. 2075/1992 με το άρθρο 41 παρ. 2 του ν. 2145/1993 (Α' 88) και διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο πέμπτο παρ. 3 περιπτ. Β και με το άρθρο έκτο του ν. 2246/1994 (Α' 172)], ορίζεται ότι: «1. Εκτός από τις εγκαταστάσεις του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, για την εγκατάσταση κεραίας σταθμού στην ξηρά, εξαιρουμένης της λήψης ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων που προορίζονται για απευθείας λήψη από το ευρύ κοινό, απαιτείται άδεια η οποία χορηγείται από το Υπουργείο Μεταφορών κατ. Επικοινωνιών. 2. [...] 5. α. Επιτρέπεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Μεταφορών και

Επικοινωνιών η κατασκευή οικίσκου στέγασης μηχανημάτων σταθμών ραδιοεπικοινωνίας πάνω από το μέγιστο ύψος της περιοχής και μέσα στο ιδεατό στερεό της παρ. 6 του άρθρου 9 του ν. 1577/1985 [...] β. [...] ε. Για την κατά τα ανωτέρω τοποθέτηση των εν λόγω εγκαταστάσεων δεν απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας, αλλά έγκριση που χορηγείται από την αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία ύστερα από έλεγχο των παρακάτω δικαιολογητικών: 1. Αίτηση ενδιαφερομένου. 2. Δηλώσεις αναθέσεων και αναλήψεων των μελετών και επιβλέψεων του έργου. 3. Τοπογραφικό διάγραμμα συνοδευόμενο από σαφές οδοιπορικό, όπου απαιτείται και διάγραμμα κάλυψης. 4. Σχηματική τομή του κτιρίου με υψόμετρα, σε κλίμακα 1:200 και κάτοψη δώματος ή χώρου του κτιρίου σε κλίμακα 1:50, όπου απαιτείται. 5. Σχέδια του οικίσκου σε κλίμακα 1:50 και, σε πρόσφορη κατά περίπτωση κλίμακα, της δομικής κατασκευής επί της οποίας τοποθετείται η κεραία, εγκεκριμένα από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών. 6. Στατική μελέτη του οικίσκου και της δομικής κατασκευής επί της οποίας θα τοποθετηθούν οι κεραίες με δήλωση αντοχής δύο πολιτικών μηχανικών, στις περιπτώσεις κατασκευής τους σε υφιστάμενο κτίριο ή μελέτη ενίσχυσής του, όταν απαιτείται. 7. Φωτογραφία της κύριας όψης του υφιστάμενου κτιρίου. 8. Οι κατά το εδάφιο (δ) εγκρίσεις, όπου απαιτείται. 9. Υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/1986, ότι το κτίριο πάνω ή εντός του οποίου τοποθετούνται οι εγκαταστάσεις υφίσταται νομίμως. 10. Προϋπολογισμό του έργου και σημειώματα πληρωμής φόρων, εισφορών και αμοιβών μηχανικών. στ. [...]».

6. Επειδή, με το ν. 1650/1986 (Α' 160) θεσπίζονται κανόνες αναφερόμενοι, μεταξύ άλλων, στις προϋποθέσεις και στη διαδικασία για την έγκριση της εγκατάστασης δραστηριοτήτων ή εκτέλεσης έργων, από τα οποία απειλούνται δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ειδικότερα στο άρθρο 1 του νόμου αυτού γίνεται μνεία στην καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών, ώστε ο άνθρωπος ως άτομο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, να ζει σε υψηλής ποιότητας περιβάλλον, μέσα στο οποίο να προστατεύεται η υγεία του και να ευνοείται η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, μεταξύ δε των στόχων του νόμου αναφέρεται (παρ. 2 εδ. β') η διασφάλιση της ανθρώπινης υγείας από τις διάφορες μορφές υποβάθμισης του περιβάλλοντος, ειδικότερα τη ρύπανση και τις οχλήσεις. Ως ρύπανση δε, νοείται, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 2 του νόμου, η παρουσία στο περιβάλλον ρύπων, δηλαδή κάθε είδους ουσιών, θορύβου, ακτινοβολίας, ή άλλων μορφών ενέργειας, σε ποσότητα, συγκέντρωση ή διάρκεια που μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία, στους ζωντανούς οργανισμούς και στα οικοσυστήματα.

Περαιτέρω, ως υποβάθμιση του περιβάλλοντος, κατά την παρ. 4 του ίδιου άρθρου 2 του νόμου, νοείται η πρόκληση από ανθρώπινες δραστηριότητες ρύπανσης ή οποιασδήποτε άλλης μεταβολής στο περιβάλλον, η οποία είναι πιθανό να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικολογική ισορροπία, στην ποιότητα ζωής και στην υγεία των κατοίκων. Εξάλλου, με το άρθρο 3 του νόμου παρέχεται εξουσιοδότηση για την κατάταξη των έργων και δραστηριοτήτων σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον, στη δεύτερη δε από τις κατηγορίες αυτές κατατάσσονται έργα και δραστηριότητες που, χωρίς να προκαλούν σοβαρούς κινδύνους ή οχλήσεις, πρέπει να υποβάλλονται για την προστασία του περιβάλλοντος σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς, που προβλέπονται από κανονιστικές διατάξεις. Τέλος, κατά τη διάταξη του άρθρου 4 του ίδιου νόμου, για την πραγματοποίηση έργων ή δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στις πιο πάνω κατηγορίες απαιτείται η έγκριση περιβαλλοντικών όρων, που για τη δεύτερη κατηγορία, γίνεται με απόφαση του νομάρχη. Κατ' επίκληση εξουσιοδοτήσεων του νόμου αυτού, αλλά και σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 84/360/ΕΟΚ και 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκδόθηκε η κοινή υπουργική απόφαση 69269/538/24.10.1990 (Β' 678), με την οποία, μεταξύ άλλων, ορίζονται τα έργα και δραστηριότητες κατά κατηγορία, τα στοιχεία και οι προδιαγραφές των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθώς και η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. Τα έργα της Β' κατηγορίας δεν απαριθμούνται στην πιο πάνω απόφαση, αλλά στο άρθρο 5 αυτής ορίζεται ότι στην κατηγορία αυτή κατατάσσονται τα έργα και οι δραστηριότητες, που δεν περιλαμβάνονται στον πίνακα του άρθρου 4, για τη λειτουργία των οποίων απαιτείται άδεια κατά την ισχύουσα νομοθεσία. Οι πιο πάνω διατάξεις του ν. 1650/ 1986 τροποποιήθηκαν με το ν. 3010/2002 (Α' 91), κατ' επίκληση των διατάξεων του οποίου, αλλά και σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 96/61/ΕΚ και 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκδόθηκε η κοινή υπουργική απόφαση ΗΠ. 15393/2332/5.8.2002 (Β' 1022). Με την τελευταία αυτή απόφαση οι σταθμοί βάσης και αναμετάδοσης κινητής τηλεφωνίας κατατάσσονται, ως ειδικά έργα, στα έργα της δεύτερης κατηγορίας, 4η υποκατηγορία (ομάδα 10 ειδικά έργα περ. 15 της ως άνω ΚΥΑ). Ακολούθως, με την κοινή υπουργική απόφαση ΗΠ11014/703/Φ104/14.3.2003 (Β 332), με την οποία ρυθμίζεται η διαδικασία προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης και έγκρισης περιβαλλοντικών όρων σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 1650/1986 όπως ισχύει, καθορίστηκε, μεταξύ άλλων, αφενός η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων των έργων της υποκατηγορίας 4 της Β

Κατηγορίας, όπως είναι και οι σταθμοί βάσης και αναμετάδοσης κινητής τηλεφωνίας (άρθρα 10, 11), αφετέρου το περιεχόμενο της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (άρθρο 12). Ειδικότερα, στο άρθρο 12 της ανωτέρω Κ.Υ.Α. ορίζονται τα εξής: «1. Με την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων επιβάλλονται σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 (παραγρ. 1β) του ν.3010/2002, μέτρα, προϋποθέσεις, όροι, περιορισμοί και διαφοροποιήσεις για την πραγματοποίηση του έργου ή της δραστηριότητας που κατά κύριο λόγο αναφέρονται: α) στο είδος, στο μέγεθος και στα βασικά τεχνικά χαρακτηριστικά του έργου και της δραστηριότητας, β) στις οριστικές τιμές εκπομπής...γ) σε περίπτωση απορρίψεων επικίνδυνων ουσιών στα υγρά απόβλητα, στον καθορισμό ενδεχομένως ειδικών οριακών τιμών... δ) στα τεχνικά έργα, μέτρα, όρους και περιορισμούς που επιβάλλονται να κατασκευασθούν ή να ληφθούν για την αντιμετώπιση της ρύπανσης ή γενικότερα υποβάθμισης του περιβάλλοντος τα οποία αναφέρονται στην κατασκευή και λειτουργία του έργου ή της δραστηριότητας καθώς και στην παρακολούθηση της εφαρμογής των περιβαλλοντικών όρων, ε) στην παρακολούθηση της τήρησης των περιβαλλοντικών όρων και από τον κύριο του έργου ή δραστηριότητας, στ) στο περιβάλλον της περιοχής και ιδιαίτερα στα ευαίσθητα στοιχεία του και ενδεχομένως στις ειδικά προστατευόμενες ζώνες και στον καθορισμό των αναγκαίων για τη διατήρησή τους μέτρων και έργων, ζ) στον καθορισμό του χρονικού διαστήματος για το οποίο ισχύει η χορηγούμενη έγκριση περιβαλλοντικών όρων, στους ειδικούς όρους ισχύος της καθώς και των προϋποθέσεων για την αναθεώρησή της σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 (παρ. 7) του ν. 3010/2002».

7. Επειδή, όπως έχει κριθεί (ΣτΕ 1264/2005 Ολ.), η εγκατάσταση κεραιάς κινητής τηλεφωνίας, για την οποία απαιτείται κατά το Ν. 2075/1992 άδεια, υπάγεται στα έργα Β κατηγορίας για τα οποία θεσπίζεται υποχρέωση προηγούμενης εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Οι προπαρατεθείσες διατάξεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, οι οποίες εναρμονίζονται με τις αρχές της προφύλαξης και της πρόληψης, εφαρμόζονται για τα έργα τα οποία αφορούν οι διατάξεις του Ν. 2075/1992 (εγκαταστάσεις κεραιών κινητής τηλεφωνίας), με τις οποίες ουδεμία εξαίρεση προβλέπεται από τις ρυθμίσεις αυτές. Επομένως, υπάρχει εκ του νόμου υποχρέωση προηγούμενης εκτίμησης των επιπτώσεων από την εγκατάσταση των κεραιών κινητής τηλεφωνίας στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, προκειμένου να χορηγηθεί η κατά το Ν. 2075/1992 άδεια εγκατάστασης κεραιάς κινητής

τηλεφωνίας. Η τήρηση της διαδικασίας αυτής δεν καθίσταται περιττή δεδομένης της έκδοσης της Κ.Υ.Α 53571/3839/2000 (Β 1105) για την εφαρμογή μέτρων προφύλαξης του κοινού από τη λειτουργία κεραιών στη ξηρά, αλλά οι δύο ρυθμίσεις ισχύουν παράλληλα, δεδομένου ότι κατά την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον με την ως άνω διαδικασία, συνεκτιμάται και το διαφορετικό ζήτημα της επίδρασης στο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον από την εγκατάσταση κεραιάς σε ορισμένη θέση, ιδίως όταν η θέση αυτή ευρίσκεται εντός οικισμού ή γειτνιάζει με οικισμό (Βλ. και ΣΤΕ 1804/2005, σκ. 7.). Εξάλλου, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, στο στάδιο έγκρισης περιβαλλοντικών όρων ενός έργου, όπως είναι η εγκατάσταση κεραιάς κινητής τηλεφωνίας, το αρμόδιο όργανο της Διοίκησης δεν εξετάζει το ιδιοκτησιακό καθεστώς της θέσης στην οποία θα πραγματοποιηθεί το έργο, αφού μάλιστα το στοιχείο αυτό δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των όρων, μέτρων, προϋποθέσεων κ.λπ. που εκτιμώνται κατά την έκδοση της πράξης εκτίμησης περιβαλλοντικών όρων και αποτελούν περιεχόμενο της απόφασης αυτής σύμφωνα με το άρθρο 12 της Κ.Υ.Α. ΗΠ11014/703/Φ104/ 14.3.2003.

8. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, η αιτούσα εταιρεία, η οποία, δυνάμει του από 16.1.1997 ιδιωτικού συμφωνητικού μίσθωσης έχει μισθώσει την επίδικη θέση από την Κοινότητα Καβουσίου προκειμένου να τοποθετήσει εκεί σύστημα κεραιών και οικίσκων για να λειτουργήσει σταθμός βάσης κινητής τηλεφωνίας, υπέβαλε στο Νομάρχη Λασιθίου την από 22.4.2004 αίτηση της με την οποία ζητούσε την έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την εγκατάσταση του εν λόγω σταθμού στην ανωτέρω θέση. Ο Νομάρχης Λασιθίου με την προσβαλλόμενη πράξη απέρριψε την προαναφερόμενη αίτηση για έγκριση των σχετικών περιβαλλοντικών όρων με την εξής αιτιολογία: «δεν εγκρίνουμε τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για την εγκατάσταση σταθμού βάσης κινητής τηλεφωνίας της εταιρείας VODAFON-PANAFON Α.Ε. στη θέση «Χαλέπα» Δ.Δ. Καβουσίου Ιεράπετρας... διότι δεν έχει διευκρινιστεί το ιδιοκτησιακό καθεστώς της έκτασης στη θέση που πρόκειται να στηθεί η επίδικη κεραιά και εκκρεμεί δικαστική απόφαση, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 234/2004 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Ιεράπετρας». Περαιτέρω, με την ανωτέρω απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Ιεράπετρας αποφασίσθηκε η αναβολή της γνωμοδότησης επί του αιτήματος της αιτούσας εταιρείας για την εγκατάσταση της κεραιάς διότι υφίσταται εκκρεμοδικία και μέχρις ότου εκδοθεί η απόφαση του δικαστηρίου για την κυριότητα της συγκεκριμένης περιοχής στην οποία βρίσκεται η επίδικη βάση της κινητής τηλεφωνίας. Ενόψει αυτών, και δεδομένου ότι από την

αιτούσα εταιρεία υποβλήθηκαν, μαζί με την προαναφερόμενη αίτηση, η προβλεπόμενη από τις ισχύουσες διατάξεις περιβαλλοντική έκθεση, η οποία συνοδεύεται τόσο από μελέτη επιπτώσεων από ηλεκτρομαγνητικές ακτινοβολίες (μελέτη ραδιοεκπομπών) όσο και από την υπ' αριθμ. Μι/411/395/11.3.2003 Γνωμάτευση της Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας, από τις οποίες, κατά την αιτούσα, προκύπτει, σχετικά με τον επίδικο σταθμό, η συμμόρφωση της εταιρείας προς τα όρια ασφαλείας ίου κοινού από εκπομπές ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας που θέτει η Κ.Υ.Α 53571/3839/2000 (Β 1105) για την εφαρμογή μέτρων προφύλαξης του κοινού από τη λειτουργία κεραιών στη ξηρά, χωρίς αυτό να αμφισβητείται από την καθής Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, η προσβαλλόμενη πράξη είναι μη νομίμως και ανεπαρκώς αιτιολογημένη, εφόσον, σύμφωνα με όσα εκτίθενται στην προηγούμενη σκέψη, στο στάδιο έγκρισης περιβαλλοντικών όρων ενός έργου το αρμόδιο για την έγκριση όργανο της Διοίκησης δεν εξετάζει το ιδιοκτησιακό καθεστώς της θέσης στην οποία θα πραγματοποιηθεί το έργο αυτό, αλλά οφείλει, εφόσον έχουν υποβληθεί από τον ενδιαφερόμενο όλα τα αναγκαία νόμιμα στοιχεία, να χωρήσει στην εκτίμηση των επιπτώσεων από την εγκατάσταση της κεραιάς στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και βάσει των νόμιμων στοιχείων να εκδώσει ή να αρνηθεί την έκδοση απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. Για το λόγο αυτό που προβάλλεται βασίμως η υπό κρίση αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη πράξη.